

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 18 oktober justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2024/25:49 till socialförsäkringsutskottet

Motioner

2024/25:3240 och 3255 till miljö- och jordbruksutskottet

EU-dokument

COM(2024) 517 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 22 januari 2025*.

§ 3 Svar på interpellation 2024/25:36 om ineffektiv tillväxtpolitik

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig vilka alternativa åtgärder som regeringen övervägde för att skapa tillväxt, utöver det aviserade förslaget om slopad avtrappning i jobbskatteavdraget. Han har också frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att skapa tillväxt genom att stödja hushållen med de minsta marginalerna.

Sveriges tillväxttpolitik har under de senaste åren varit bland EU:s lägsta. Det tar regeringen på stort allvar. Det är endast en högre tillväxt som kan bära framtidens välfärd. Med högre tillväxt ökar de skatteintäkter som kan användas för att finansiera exempelvis skola, vård och omsorg. När den höga inflationen nu är bekämpad skiftar regeringen därför fokus från inflationsbekämpning till att investera i ett rikare och tryggare Sverige.

En bärande del är att genomföra reformer för att öka Sveriges tillväxt. Budgetpropositionen för 2025 innehåller en bred ansats med reformer för att öka Sveriges tillväxt. Det handlar bland annat om historiska satsningar

på infrastruktur, den största satsningen på forskning någonsin och skatteförändringar som gör det enklare att driva företag.

Regeringen föreslår också att de högsta marginalskatterna sänks för att öka drivkrafterna att utbilda sig till ett högkvalificerat yrke och anstränga sig extra på jobbet. De sänkta marginalskatterna väntas få en så pass positiv effekt på ekonomin att reformen på sikt bedöms vara självfinansierad.

Samtidigt är regeringen medveten om att många hushåll fortfarande har det tufft till följd av den tidigare höga inflationen. Därför stöttar regeringen hushållen brett i budgetpropositionen genom ett förstärkt jobbskatteavdrag och fortsatt tilläggsbidrag i bostadsbidraget. Regeringen föreslår även en höjning av beloppet för individer som får sjukpenning i särskilda fall, samt för boendetilläget. På så sätt skapas tillväxt på sikt samtidigt som hushållen med de minsta marginalerna stöttas. Det är viktiga steg för att bygga ett rikare och tryggare Sverige.

Anf. 2 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Vi pratar här om en skattesänkning för dem med de allra högsta inkomsterna. Det handlar om dem som har de allra största marginalerna, får man utgå ifrån, och som det inte har gått någon nöd på under hela den inflationsperiod vi har bakom oss. Dem lägger regeringen 5 miljarder på att sänka skatten för. Ja, nästan 5 miljarder är det – ska man vara ärlig är det 4,7 miljarder som det bedöms kosta.

Dessa 4,7 miljarder är en nästan tre gånger så stor summa som den som regeringen ökar anslagen till forskning med nästa år. Det som finansministern påstår är den största satsningen på forskning någonsin är alltså en tredjedel av vad finansministern håller över landets mest välbärgade människor.

Den här interpellationen tar sin utgångspunkt i tillväxt, för det är så finansministern har motiverat förslaget. Det ska skapa tillväxt. Om finansministern har 4,7 miljarder och vill ha mesta möjliga tillväxt för de pengarna blir det citat som finansministern gav när Svenska Dagbladet frågade vad hon ska göra med skattesänkningen rätt talande. Jag ska inte anklaga ministern för att bedriva politik för att gynna sin egen plånbok – det tror jag inte att hon har anledning till eftersom ministrar har goda ekonomiska villkor redan som det är – men finansministerns svar är ändå talande, och det hänger tätt ihop med anledningen till att jag hävdar att detta är ineffektiv tillväxtpolitik.

På frågan vad hon ska göra med pengarna svarade finansministern att hon inte har någon som helst tanke på vad hon ska göra med pengarna. De som har 156 000 i arvode varje månad behöver nämligen inte ha någon som helst tanke på vad de ska göra med tillkommande 4 000 kronor i månaden. Det kan räcka till att resa med familjen till Gran Canaria, men det har finansministern redan råd med.

Om du i stället frågade kommuner och regioner vad de skulle göra med 4,7 miljarder nästa år skulle de svara: Vi skulle anställa personal med vanliga löner, vi skulle köpa in skolböcker och förbrukningsmaterial och vi skulle ge bättre mat i skolbespisningen och på sjukhusen.

Om du frågade en ensamstående förälder samma sak skulle denna svara: Jag skulle köpa bättre mat, jag skulle köpa vinterkläder och jag skulle köpa leksaker. Jag kanske skulle köpa nya skridskor, för ungarna har vuxit ur dem de hade förra året.

En pensionär med små marginaler hade kanske köpt något mer än knäckebröd att ha i skafferiet eller bokat en tågresan till barnbarnen som annars inte fått plats i budgeten. Den som är arbetslös hade kanske svarat: Jag skulle köpa en ny kavaj att ha på mig på min nästa anställningsintervju.

Finansministern vet dock inte, och detta är poängen. Om de här 4,7 miljarderna hade använts till att stötta de hushåll som har de minsta marginalerna eller till att investera i välfärden hade de konsumerats. Det hade lett till högre tillväxt. Nu bränner finansministern 4,7 miljarder på att säkra köpkraften hos dem som redan har den allra största köpkraften.

Anf. 3 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill först tacka Linus Sköld för att han här i kammaren har tagit upp diskussionen om tillväxt. Jag tycker att vi i Sverige generellt, och även här i riksdagens kammare, alldeles för sällan talar om det som krävs för att Sverige ska fortsätta att vara ett rikt land och bli ännu rikare i framtiden. Vi har stora behov.

Jag skulle vilja börja med en kort tillbakablick. På 1870-talet var Sverige ett av världens fattigaste länder; vi fick till och med internationellt bistånd på grund av detta. Sedan kom en resa som Sverige gjorde under 100 år. Det var en fantastisk resa, och man kan prata länge om orsaken. Det finns många komponenter som gjorde att Sverige 100 år senare hade blivit ett av de rikaste länderna.

Det handlar om entreprenörskap, och det handlar om hårt arbete. Det handlar om att stat och kapital har jobbat tillsammans och att parterna har varit starka. Just ordet "tillsammans" tror jag är en av nycklarna. Men det handlar också om att fler fick tillgång till utbildningssystemet, att vi har satsat på forskning och att vi har tagit bort skadliga skatter – både S-märkta och M-märkta regeringar. Allt detta gav tillsammans en fantastisk tillväxt.

När jag nu tänker framåt och ser vad Sverige behöver bli om 10, 20 eller 30 år tänker jag mycket på just tillväxt, fru talman. Ska vi kunna möta alla de behov som vi har – och i Sverige har vi stora behov av investeringar i alltifrån välfärd och infrastruktur till energisystem och mycket annat – behöver ekonomin växa. En del tycker att det är bättre att gå med stora underskott och låna för att finansiera detta, men att ekonomin växer är centralt för välstånd. Den bilden tror jag att Linus Sköld och jag delar.

Sedan jag tillträdde det här jobbet har det varit viktigt för mig att verkligen gå på djupet och ta ansvar för den långa sikten. Även om jag inte har det här jobbet i särskilt många år – det vet man aldrig, men det kan förstås bli väldigt många år om Linus Sköld inte får önska – tänker jag att vi vill ta ansvar för det som ligger framför oss. Därför tillsatte vi en produktivitetsskommission, exempelvis, och den jobbar på för fullt. Det är experter och analytiker som går igenom produktiviteten i Sverige.

Då kan man fråga varför. Jo, för att tillväxt kommer av två saker: arbetade timmar och produktivitet. Sverige är på många sätt ett produktivt land, men det finns ännu mer att göra. Man har jobbat fram förslag, och jag har fått ett delbetänkande som jag håller i handen. Jag bär inte alltid med mig det, för det är lite tungt, men här finns många goda förslag. De kommer att återkomma nästa år, för fokus ligger på ökad tillväxt.

Den budget som vi lagt fram för nästa år och som nu behandlas i riksdagen har fokus på både lång- och kortsiktig tillväxt. Nu har inflationen bekämpats, och Riksbanken sänker räntorna eftersom vi tillsammans har bekämpat inflationen. Det lättar trycket på hushåll och företag, och vi kan i finanspolitiken växla över till att fokusera på det som ger tillväxt på kort sikt – att få igång ekonomin igen – men också på det långsiktiga.

Det handlar självklart om skattesystem, precis som Produktivitetskommissionen också nämner i delbetänkandet. Det handlar om infrastruktur, regelkrångel för företag, kompetensförsörjning och många andra saker. Vi jobbar på bred front för att se till att Sverige blir ett land där tillväxten ökar.

Nu går vi till frågan som Linus Sköld ställt till mig. Jag tycker själv att det här var en bra ingång – men det kan ju andra bedöma – därför att tillväxt handlar om många saker. Skattesystemet är en viktig del. Vi har ett progressivt skattesystem i Sverige, och de som tjänar mer betalar därmed också procentuellt sett ordentligt mycket mer. Om man tjänar 125 000 kronor har man elva gånger så hög skatt som om man tjänar 25 000 kronor.

Men marginalsatserna, som gäller det extra man jobbar, har blivit rätt höga. Om man tjänar in en extra hundralapp får man i dag behålla 44 kronor av den. Det tycker jag inte är riktigt rimligt, utan man borde få ha hälften kvar. Detta var ju en gång tanken även för Socialdemokraterna.

Det är strukturellt riktigt att det ska löna sig att plugga, och vi vet att det är självfinansierat. Det finns också en dimension av att man ska få behålla hälften av det man jobbar in.

Anf. 4 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Jag instämmer givetvis i att inflationen har fallit tillbaka – det är oomtvistligt. Men priserna på mjölk eller kaffe har inte sjunkit, och jag tycker att regeringen använder sig av en farlig kommunikativ bild när man säger att det ljusnar.

På lång sikt är ju låg inflation en förutsättning för reallöneökningar och den ljusning som finansministern pratar om. Men när man använder det för att nästa år sänka bostadsbidraget för barnfamiljer riskerar man att ge en bild av att priserna nu sjunker, att det kommer att bli billigare att leva och att hyran för de här barnfamiljerna kommer att gå ned. Detta är dock inte fallet, utan den dramatiska prisökning som har skett de senaste åren ligger ju kvar. Lönerna har inte ökat så att man har kommit i kapp prisökningen, och de uppräknings i form av till exempel förstärkningar av bostadstillägget som funnits har inte motsvarat de prisökningar en barnfamilj har. Med detta som motiv väljer man ändå att minska förstärkningen nästa år.

För att sätta detta i perspektiv kan man fråga sig vilka barnfamiljer det är vi pratar om här. Jo, det är ungefär 100 000 barnfamiljer som har rätt till det här stödet. De har i genomsnitt en inkomst på 16 300 kronor tillsammans i hushållet, vilket råkar vara ganska exakt 10 procent av vad ministrarna har i arvode. Det har man i gemensamma inkomster i hushållen. För de människorna minskas på kort sikt – det vill säga från den 1 januari nästa år – den disponibla inkomsten med ungefär 400 kronor. För ministrarna, som har tio gånger så höga inkomster som de hushållen, ökar den disponibla inkomsten med 4 000 kronor månadsvis nästa år.

Det finansministern säger här, om man drar ut linjen för denna politik och ska börja prata om vad som händer på lång sikt, är att tillväxt skapas genom att klyftorna ökar – genom att fattiga blir fattigare och rika blir rikare. Men vi vet ju att det inte är så det funkar. Den historiska beskrivning som finansministern gav av den svenska utvecklingen är i mångt och mycket korrekt och inte alls frikopplad från jämlikhet. Tvärtom har den jämlikhet vi har haft i Sverige, i kombination med marknadsekonomi, varit ”prosperous” och gett oss god tillväxt under många år.

Nu byter finansministern riktning och säger att vi medvetet ska ha större klyftor i det här landet eftersom det behöver finnas drivkrafter till jobb. Det är ett lustigt sammanträffande att högern alltid säger att rika behöver mer pengar för att de ska vara drivna att arbeta, medan fattiga tydligen behöver mindre pengar för att de ska vara drivna att arbeta. Det som detta egentligen innebär är att man skyddar privilegierades privilegier.

Anf. 5 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag nog har gjort mer för vanliga löntagare än vad Linus Sköld någonsin kommer att göra. I opposition sänkte vi, tillsammans med andra partier, skatten brett för att fler löntagare skulle få behålla mer av sin egen lön. Vi fortsätter att göra det i år. Vi sänkte skatten brett – i stället för att låta brytpunkten skrivas upp gjorde vi en bred skattesänkning för alla. Det gör vi också nästa år.

För mig har det alltid varit viktigt med fördelning och att den som arbetar ska få behålla mer av sin lön. Jag har kanske en annan syn på skatt än vad Linus Sköld har. Min grundinställning är att det är den som arbetar som har dragit in dessa pengar.

Jag håller helt med Linus Sköld om konsekvenserna av inflationen. Det kan säkert också vara en farlig kommunikation. Detta betyder dock inte att jag inte vet att jättemånga människor har det tufft, särskilt de som inte har fått alla ersättningar uppskrivna med inflationen. Många har ju fått det, och det är väldigt bra att det är så. Många vanliga löntagare har dock inte fått det, och priserna är fortfarande höga.

Det är därför det har varit viktigt att stoppa inflationen. Det har också varit viktigt för oss att fortsätta stärka hushållens köpkraft. Det är därför vi gör en bred skattesänkning nästa år.

Jag vill också säga, fru talman, att reduktionsplikten har gjort mycket för många människor. Dieselpriiset sänktes med 4 kronor den 1 januari i år. Drivmedelsskatterna har också sänkts.

Ungefär 4 miljoner människor har ISK-sparande. Både människor som tjänar en hel del och vanliga löntagare sparar pengar på ett investeringssparkonto för att kunna tänka på sin framtid och för att få avkastning på pengarna.

Vi fortsätter att förlänga bostadsbidraget. Det är fortfarande på en högre nivå än normalt.

Vi jobbar brett med att stärka hushållen. Detta är min utgångspunkt. Nu försöker Linus Sköld att lägga på mig en beskrivning av hur jag ser på människor. Jag kan bara konstatera att jag gick med i Moderaterna under en tid då jag hade väldigt tajt om pengar. Jag gick med därför att jag trodde på den ekonomiska politiken. Det handlade dels om att varje människa ska ha möjlighet att ha en egen lön att leva på och göra sin livsresa, dels om att svensk ekonomi och det vi gör gemensamt ska växa.

Jag har stor respekt för att Linus Sköld inte tycker om att man sänker marginalskatten från 56 till 52 procent. Jag tycker dock att det är helt rimligt av både strukturella och grundläggande skäl.

Det gör vi nu. Vi vet att detta, som bland andra Produktivitetskommissionen och OECD säger, inom bara ett par år kommer att vara självfinansierat. Det är för mig en viktig utgångspunkt.

Man kan göra flera saker samtidigt. Man kan prioritera i statens budget, vilket jag vet att Socialdemokraterna har väldigt svårt att göra – de höjer hellre skatter. Det har vi dock gjort nu. Vidare har vi en annan nivå på biståndet. Vi ser dessutom till att ränteavdrag på blankolån nu kommer att fasas ut.

Allt detta gör att vi kan finansiera mer pengar till välfärden, som i år har fått 22 miljarder kronor; det är viktigt att komma ihåg. Vi ser också att vi framöver behöver göra det som är långsiktigt rätt för att stärka tillväxten.

Jag är glad över den budget som jag fick lägga på riksdagens bord i september. Det är en budget som är bra för Sverige och för oss som bor här, egentligen oavsett exakt inkomstnivå eller – om man jobbar – vilken lön man har. Jag tycker dock att det är rimligt att det lönar sig att plugga och att inte ha marginalskatter som är över 50 procent. Jag vet inte om Socialdemokraterna har lämnat den grundläggande tanken – så kan det absolut vara.

Jag tycker att det är viktigt – bara så att vi har det klart för oss – att den som tittar på detta, eller läser protokollet efteråt, vet att det var Socialdemokraterna som för några år sedan tog bort värnskatten i Sverige. Det handlade om lite mer än 4 miljarder.

Anf. 6 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Regeringen sänker skatten för dem med de allra högsta inkomsterna. Det kostar 4,7 miljarder. Frågan jag har ställt och som jag tänker avsluta mitt sista anförande med så att finansministern faktiskt kan svara på den är: Om man vill skapa tillväxt för 4,7 miljarder, hade det inte varit bättre disponerade medel att ge dem till välfärden eller till dem som har de minsta marginalerna? Då hade pengarna konsumerats och skapat större tillväxt. Håller inte finansministern med om det? Själva ingången i denna interpellationsdebatt är att detta är ineffektiv tillväxtpolitik.

Finansministern har försvarat regeringens linje att nästa år ge exakt 0 kronor i ökning i de generella statsbidragen till regioner och kommuner. Jag hörde finansministern i budgetdebatten säga att regioner och kommuner inte behöver några tillskott nästa år. Men om man ska tro på regeringens egen prognos kommer priser och löner att öka med 3,43 procent. Det kommer att kosta 6 miljarder, och här hade de 4,7 miljarderna kunnat hjälpa. Då hade regioner och kommuner kunnat upprätthålla sin service och ha fler anställda, och vi hade haft tillväxt på dessa pengar. Men nu kommer de att hamna i skattebefriat sparande. Ministrar och direktörer kommer att få dessa pengar, och de kommer att garva hela vägen till banken när de öppnar nästa skattebefriade sparkonto. Jag tycker att detta är provocerande, och jag tror att en hel del väljare håller med mig om att regeringens prioritering är provocerande.

Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det är en fredag i november, solen skiner och vi står i kammaren och diskuterar viktiga frågor. Då borde ledamoten inte ljuga och säga att jag tycker att regioner och kommuner inte behöver några som helst pengar nästa år. Det har jag aldrig sagt. Dessutom skulle jag då inte ha lagt in en hel del riktade bidrag och exempelvis det särskilda sektorsbidraget till regionerna. De behöver pengar nästa år. Men det är också viktigt att veta att regionerna och kommunerna kommer att ha 50 miljarder lägre pensionskostnader nästa år för att vi har fått ned inflationen.

Min utgångspunkt är att jag vill få fart på svensk ekonomi. De skattesänkningar vi gör med den breda skattesänkningen, förändrade marginalskatter med mera kommer att öka efterfrågan i ekonomin tillsammans med Riksbankens penningpolitik. Detta får fart på ekonomin.

Men på lång sikt behöver ekonomin växa, och det hör jag sällan Socialdemokraterna tala om. Jag tar denna fråga på stort allvar, och vi gör mycket med infrastruktur, forskning, regelförenklingar och energisystem för att Sverige ska bli ett rikare land om både 10 och 30 år.

Fru talman! Slutligen: Man kan göra många saker samtidigt om man prioriterar, och bryr man sig om dem med de allra minsta marginalerna ska man inte höja kommunal- och regionalskatten. I Stockholm höjs den två år i rad, vilket drabbar vanliga löntagare allra hårdast. När den vanliga kommunalskatten höjs får de som bor i Stockholm det ännu tuffare. De med små marginaler som jobbar och sliter och inte har fått sin lön uppskriven allmänt med inflationen får dessutom en skattehöjning av Socialdemokraterna i både regionen och kommunen. Det påverkar givetvis deras ekonomi, liv och vardag på ett olämpligt sätt. Varför händer då detta? Jo, för att Socialdemokraterna ofta har svårt att prioritera. De höjer hellre skatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellationerna 2024/25:39 och 66 om skatt för personer med sjuk- och aktivitetsersättning

Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig på vilket sätt skillnaden i beskattning mellan personer med arbetsinkomster och personer med sjuk- och aktivitetsersättning ökar drivkrafterna att förvärvsarbeta. Hon har också frågat mig om jag anser att denna skillnad är rättvis och om inte varför skillnaden inte tas bort. Karin Sundin har frågat mig på vilket sätt produktiviteten kommer att öka i Sverige av att personer som lever på sjuk- och aktivitetsersättning har högre skatt än andra grupper i samhället.

Många hushåll har haft det tufft till följd av den höga inflationen. Även om inflationen nu är bekämpad har priserna stabiliserats på en hög nivå, vilket innebär att många hushåll fortfarande har svårt att få ekonomin att gå ihop. Löntagare har tappat tio års reallöneökningar till följd av inflationen. Samtidigt har många bidrag, inklusive sjuk- och aktivitetsersättning, räknats upp med inflationen.

Prot. 2024/25:27

8 november

Svar på
interpellationer

När inflationen nu är bekämpad fokuserar regeringen i budgetpropositionen för 2025 på att investera i ett rikare och tryggare Sverige. En viktig del i det är att stärka hushållens köpkraft. Eftersom löntagarnas köpkraft påverkats särskilt sänker regeringen skatten brett för löntagare genom ett förstärkt jobbskatteavdrag. Det är också en strukturellt riktig åtgärd. För att fler ska lämna bidragsberoende och i stället försörja sig själva krävs bättre drivkrafter. Det ska alltid löna sig att arbeta. Därför föreslår vi i budgetpropositionen en sänkning av skatten för dem som jobbar och för pensionärer.

Men vi stöttar också ekonomiskt utsatta hushåll. Vi föreslår sänkta drivmedelsskatter, en förlängning av tilläggsbidraget i bostadsbidraget och en höjning av ersättningarna till personer med sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall. Vi föreslår också ett antal åtgärder för att färre personer ska fastna i långa sjukskrivningar. Det allra viktigaste är att vi lägger fram en tillväxtbudget som gör att Sverige som land kan bli rikare på sikt.

Anf. 9 EVA LINDH (S):

Fru talman! Allt sedan 2007 då den dåvarande moderatledda regeringen införde sitt första jobbskatteavdrag har vi sett en ökande skattekllyfta. Klyftan mellan dem som har ett jobb och dem som har en funktionsnedsättning har blivit allt djupare, och skillnaden kallas därför funkisskatten. Den 1 januari 2025 blir denna skattekllyfta ännu djupare. Pensionärer kompenseras med sänkt skatt när det nya jobbskatteavdraget införs, vilket förstås är bra. Men personer med sjuk- eller aktivitetsersättning kompenseras inte. Den djupt orättvisa skatten för pensionärer blir nu en orättvis skatt för sjuka, som drabbar dem som faktiskt inte kan arbeta.

Över 260 000 personer i Sverige lever i dag på sjuk- eller aktivitetsersättning. Många får knappt 10 000 kronor i månaden före skatt. Personer med sjuk- eller aktivitetsersättning, arbetslösa och föräldralediga omfattas inte av det jobbskatteavdrag löntagare får.

Jag träffade en kvinna häromveckan. Hon sa att hennes guldkant på tillvaron under flera år varit att hon tog en kopp kaffe med sina väninnor en gång i veckan. Nu har hon bara råd att göra det en gång i månaden. Det skär i hjärtat att hon inte längre kan få göra det hon tycker bäst om en gång i veckan.

Jag har därför ställt frågan på vilket sätt att bli fattigare ökar drivkraften att arbeta. Jag kan på allvar inte förstå varför det ska behövas morötter, alltså mer pengar, till dem som redan har men piska till dem som inte har och redan är fattiga.

Jag tycker också att det är provocerande att man ofta pratar om att det ljusnar nu, för det ljusnar inte för personer i den här gruppen. Inflationen har varit tuff även för dem – eller framför allt för dem. Det är fruktansvärt mycket dyrare att gå och handla i dag. Procentuellt sett blir det naturligtvis dyrare för dem som inte har pengar och måste räkna på allting. Inflationen drabbar ju alla.

Dessutom bor ganska många som har det lite knapert i hyresrätt. Det blir inte billigare framöver. Det är ju inte så att de sänkta räntorna kommer dem till del. Det kommer ändå att bli hyreshöjningar framöver.

Min fråga är varför det krävs morot för vissa och piska för andra. Och är det inte så att inflationen också har drabbat dem som inte har så mycket pengar?

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Anf. 10 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Det ska alltid löna sig att arbeta, svarar finansministern. Hon säger att ett förstärkt jobbskatteavdrag är en strukturellt riktig åtgärd för att fler ska lämna bidragsberoende och i stället försörja sig själva och att det krävs bättre drivkrafter.

Det är klart att det ska löna sig att arbeta. Det är genom människors arbete vi bygger landet. Det är genom människors arbete Sverige har blivit ett rikt land. Det är genom människors arbete vi kan finansiera barnomsorg, äldreomsorg, skola och sjukvård. Det är genom människors arbete vi kan försvara Sverige och allt vi håller kärt.

Fru talman! Problemet är att de frågor finansministern fått i denna interpellationsdebatt och som hon är här för att svara på handlar om människor som inte kan arbeta. Frågorna handlar om personer som lever på sjukersättning eller aktivitetsersättning, och det är människor som staten i form av Försäkringskassan har bedömt inte kan arbeta eller inte kan arbeta fullt ut.

Försäkringskassan gör bedömningen utifrån lagar och regler som utgår från beslut vi har fattat i den här kammaren. För att få sjukersättning ska man ha en sjukdom eller funktionsnedsättning som gör att man inte kan arbeta alls eller arbeta max 75 procent. Sjukdomen eller funktionsnedsättningen ska vara bestående.

Fru talman! Finansministern vet ju det här. Ändå har hon lyckats svara på två olika interpellationer som handlar om personer med funktionsnedsättning utan att ens nämna ordet funktionsnedsättning. Hennes svar handlar om löntagarna och om att skapa tillväxt för att Sverige ska bli rikare på sikt. Men de som blir rikare i Elisabeth Svantessons Sverige är ju de som redan är rika, tjänar mycket och har råd att spara mycket på ISK. De tjänar mest på Tidöregeringens politik.

De som lever på de lägsta inkomsterna och har det allra svårast att få pengarna att räcka till – de som lever på sjukersättning eller aktivitetsersättning – blir inte rikare med den här regeringens politik. De får ingen sänkt skatt. De får tvärtom högre skatt än nästan alla andra och blir i praktiken straffbeskattade för att de inte kan arbeta. De får funkisskatt. Det är det frågan handlar om och som jag vill ha svar på.

Jag upprepar alltså min fråga till ministern: På vilket sätt kommer produktiviteten i Sverige att öka av att personer som lever på sjukersättning eller aktivitetsersättning har högre skatt än andra i samhället?

Anf. 11 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanterna för en viktig fråga. Precis som i förra debatten frågar interpellanterna om inflationens konsekvenser. De är ju fortfarande kvar och innebär att väldigt många kämpar med höga priser när de ska handla mat. Det är tufft, och marginalerna är små. Därför har det varit viktigt, som jag sagt tidigare, att först och främst bekämpa inflationen. Det är den stora fienden. Jag är glad över att den är nere, men det betyder ju inte att priserna sjunker. Alla vi fyra partier som har lagt fram budgeten är därför nog med att stärka hushållens köpkraft igen,

självklart för hushållens skull, men även för att få igång ekonomin och öka tillväxten. Det kommer också att påverka hushållen, och fler kommer att komma i arbete.

Det finns någonting väldigt intressant här. Jag delar helt bilden av att de som har sjukersättning och aktivitetsersättning har det tufft. Jag lever inte i en annan verklighet, möter inte andra människor och har inte andra människor i min närhet än interpellanterna – såvitt jag vet.

Min poäng är att Sverige är fantastiskt. Jag är förvånad över att ingen lyfter fram att vi har ett fantastiskt bra socialförsäkringssystem. Det är vi överens om även om det kan vara skillnader på marginalen.

Under denna tid med hög inflation har många ersättningar trappats upp. Man kompenserar helt enkelt för inflationen, exempelvis för den här gruppen. Det betyder att den som till exempel har 15 000 i sjukersättning eller aktivitetsersättning har fått en mycket större höjning. Det är fortfarande på låg nivå, men man har ändå fått mer i plånboken under de här åren än en löntagare som jobbar på timme, som kanske kan få ihop 15 000 och också har det tufft. Jag vill ha det sagt, för det låter inte så i debatten.

Jag kan förstå att man av andra skäl kan tycka att det inte ska vara olika beskattning. Men glöm inte att under de tuffaste åren har de som har haft ett jobb men kanske inte kunnat jobba heltid, av olika skäl, inte på något sätt kompenserats. Därför sänker vi skatten brett två år i rad för att se till att den som jobbar ska få mer i plånboken.

Med det sagt vill jag ta upp frågan om det är rimligt att ha någon skillnad i beskattning över huvud taget. Det kan man absolut svara både ja och nej på och ha olika åsikter om. Jag tror ändå att det är viktigt att veta att om man har 15 000 skiljer det 169 kronor i månaden mellan den som jobbar och den som får ersättning.

Den som jobbar har ju en hel del utgifter som en person som inte jobbar inte har. Om man har 15 000 kanske man inte jobbar varje dag utan till exempel deltid eller på timme och tar de jobb man får. Man gör allt för att kunna försörja sig själv. Det är kanske inte orimligt att den personen har 169 kronor mer i månaden. Det kan man tycka olika om.

I det här fallet, när inflationen varit hög och ersättningarna skrivits upp för dem som har sådana, har löntagarna inte fått någon som helst kompensation. Då tycker jag att det är rimligt att stärka dem som har det tuffast, som vi gör med våra indexeringar. Det är väldigt bra. Det är vi överens om här i kammaren.

Vi ska också se till att stärka köpkraften för fler. Även om man har sjukersättning eller aktivitetsersättning kan man vara beroende av sin bil. Vi har alltså sänkt skatten. Med Socialdemokraternas politik skulle det bli dyrare att tanka bilen. Det skulle det absolut bli eftersom man exempelvis röstade emot sänkningen av reduktionsplikten som vi införde den 1 januari.

Steg för steg gör vi mycket för att stärka hushållens köpkraft. Nu har det gått två år. Vi tänker arbeta flera år, förhoppningsvis många år, med att göra Sverige rikare och se till att de som bor här blir rikare.

Våra välfärdssystem finansieras först och främst av alla som går till jobbet varje dag. Vi vill ha starka system och skydd. Det ska vi ha. Men då krävs också att vi stärker drivkrafterna att arbeta, plugga och helt enkelt göra allt man kan – som många människor gör – för att bidra till sig själv och det gemensamma. Det ska löna sig att arbeta.

Anf. 12 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag ska inte märka ord, även om jag tycker att det där kan låta lite överdrivet. Vi är ju fullt medvetna om att det har räknats upp. Det är inte det debatten handlar om. Den handlar om det orättvisa i att vissa ska betala mer i skatt än andra.

Vi var överens när det gällde den orättvisa klyftan mellan pensionärer och dem som jobbar. Jag uppfattade det i alla fall som att regeringen tog bort den klyftan för att den inte var rättvis.

Eller fanns det något annat skäl till att man beslutade sig för att ta bort klyftan? Om en klyfta är orättvis förstår jag inte varför en annan inte skulle vara det. Detta är jag på allvar intresserad av att veta.

Sedan vill jag höra: Anser finansministern att det är skillnad på folk och folk, att vi fungerar olika och att det behövs morot för några och piska för andra?

Jag har under ganska många år, ungefär 20, jobbat med socialt arbete, och jag har nästan aldrig träffat någon som inte vill jobba. Det finns en del, men nästan inga. En del säger att de inte vill, för att rädda sin egen självkänsla. Men man vill ha ett jobb och vara med och bidra.

Vi pratar om människor som faktiskt inte kan arbeta. Precis som min kollega Karin Sundin har varit inne på är det människor där vi vet att man har bedömt att de inte kan jobba. Det är därför de har sjuk- eller aktivitetsersättning. Jag antar att finansministern inte tvivlar på att den bedömningen är rätt.

Tycker finansministern att den klyfta som vi kallar funkisskatten är rättvis? Det är vår mening att den inte är det. Funkisskatten är orättvis och inte rimlig. Så jag fortsätter, för jag är nyfiken och vill verkligen veta.

Jag vet att vi har olika värderingar, och det ska vi ha. Det är därför vi engagerar oss i politiska partier och försöker driva på och göra skillnad. För mig var en av de viktiga skillnaderna när jag jobbade som socialsekreterare och ville engagera mig politiskt att i det arbetet kan man hjälpa *en* människa, men när det gäller att verkligen förändra förutsättningarna för människor så att de har ett jobb att gå till, en bra utbildning som leder till jobb och allt det andra som verkligen gör skillnad i deras liv är det vi som politiker som kan göra det.

Jag blir därför väldigt upprörd när jag ser orättvisor, och funkisskatten är en djup orättvisa. Vi socialdemokrater har lagt in i budgeten att den klyftan ska slutas.

Anf. 13 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Ministern lyfter upp vikten av att stärka köpkraften, så låt oss tala om köpkraften. För ett par år sedan presenterade Inspektionen för socialförsäkringen en rapport som tydligt visar hur de svenska socialförsäkringarnas värde i relation till löneinkomster har urholkats under långa perioder.

Även om vi nu har haft en period med hög inflation har inte den skillnaden försvunnit, utan vi pratar om en grupp som lever på sjuk- och aktivitetsersättning och som över tid har fått allt sämre köpkraft.

Det som händer nu med Tidöregeringens politik, med ännu ett jobbsskatteavdrag för dem som lönearbetar och motsvarande avdrag för pensionärer, är att skillnaderna i levnadsstandard ökar ännu snabbare för alla. Allra tydligast blir det för den grupp som har lägst inkomster. De har låg

inkomst, de kommer inte att kunna återgå till arbete och de har inte förutsättningar att ta några extrajobb för att få extrainkomster. Det är ju detta Försäkringskassan har bedömt genom att säga att den gruppen behöver sjuk- och aktivitetsersättning. Det är därför funkisskatten är så djupt orättvis. Den straffar dem som faktiskt inte kan arbeta – människor för vilka också en liten skattesänkning skulle göra stor skillnad.

Så låt oss prata om köpkraft, och låt oss prata om vilka pengar det handlar om. Jag vill göra en jämförelse. Statens ersättning till statsråd ligger i dag på 156 000 kronor i månaden. Statens ersättning till dem som lever på sjukersättning ligger i dag på mellan 11 842 och 23 171 kronor i månaden som maxbelopp. Ett statsråd får med regeringens budget en skattesänkning på ungefär 30 000 kronor om året. Den som lever på sjukersättning får 0 kronor.

Vi har låtit riksdagens utredningstjänst räkna på hur mycket en person som lever på sjukersättning skulle få i sänkt skatt om personen fick motsvarande jobbskatteavdraget nästa år. Då ska vi komma ihåg att vi har haft jobbskatteavdrag under ganska många år nu, men låt oss prata om nästa år. I genomsnitt handlar det om 1 900 kronor om året eller 158 kronor i månaden. Det är inte så mycket jämfört med 30 000 kronor om året, men det är mycket mer än 0 kronor. Det är pengar som skulle göra stor skillnad.

Jag har de senaste dagarna frågat personer som lever på sjukersättning vad de skulle göra med 158 kronor mer i månaden. Någon sa: Jag skulle kunna gå till affären och ibland köpa det jag faktiskt är sugen på och inte bara det allra billigaste. Någon påpekade att 158 kronor räcker precis till den billigaste biobiljetten. Det räcker inte till popcornen, men det räcker till att gå på bio ibland.

Nu när november är här kan vi alla göra en snabb googling på vad goretexkängor eller vinterjackor kostar och konstatera att det med 1 900 kronor om året blir svårt att betala båda delarna.

Det jag framför allt mötte när jag frågade om funkisskatten var sorg, ilska och uppgivenhet. Jag fick berättelser om människor som i dag inte har råd att tillfredsställa sina mest grundläggande behov. Jag mötte ord som diskriminering, funkofobi, perverst och ovärdigt. Jag kan inte annat än hålla med. Det här är ovärdigt.

Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag ska försöka vara relativt kortfattad. Varje dag jag går till jobbet har jag Sverige och alla oss som bor här i fokus. Hur ska Sverige bli bättre utifrån mina värderingar och min riktning? Hur ska Sverige bli tryggare? Hur ska Sverige bli rikare? Hur ska våra barn och barnbarn få ett ännu bättre land att leva i? Vad kan vi göra tillsammans?

Som jag sa tidigare finns det mycket som fungerar väl och annat som behöver fungera bättre. Jag sa också tidigare att vi har system som gör att de som har det allra tuffast kompenseras när inflationen slår till, vilket den har gjort på ett brutalt sätt.

Konsekvenserna av inflationen är fortfarande kvar, och därför är också många av ersättningarna betydligt högre i dag än vad de var för några år sedan. Det är till och med så att skillnaden mellan att ha arbetat och att arbeta har blivit mindre.

Jag förvånas något över att jag aldrig eller åtminstone väldigt sällan hör Socialdemokraterna tala om detta. Ären med hög inflation har drabbat många som kämpar, som går till jobbet och som försöker få livspusslet att gå ihop. Ensamstående mammor och pappor har fått se sin lön urholkas ordentligt.

Jag är ganska tydlig, hoppas jag, med vad vi gör. Vi sänker skatten brett, och vi förändrar en hel del, som jag sa i tidigare inlägg. Vi gör det billigare att tanka. Vi ser till att alla som sparar i ISK får avkastning på sina pengar, vilket de inte får på ett sparkonto. Och det är verkligen inte 4 miljoner rika människor som sparar, utan det är många vanliga människor – löntagare – som sparar. De kan dessutom spara ihop en liten buffert till något som de behöver, litet eller stort.

Sedan tycker jag, fru talman, att det blir ett slags hyckleri, och det är kanske det som stör mig mest just nu. Man får gärna ta mitt arvode – det har jag inga problem med – men jag hörde aldrig Socialdemokraterna stå här i kammaren och tala om de socialdemokratiska statsrådets arvode när värnskatten togs bort.

Värnskatten var också en skatt på de högre inkomsterna, och när den försvann kunde man motivera det. Jag har all respekt för att man tog bort den – jag tycker att det var bra – men för mig är detta hyckleri.

Det blir också hyckleri när det handlar om skillnaden på 169 kronor för den som har 15 000. Man kan tycka olika om den skillnaden, men nu har vi den. Men den som jobbar och har 15 000 har högre utgifter. Om man bor här i Stockholm har man definitivt det – jag bor inte här; jag bor i Örebro, vilket jag tror att Karin Sundin också gör – och vi ska komma ihåg att man har höjt skatten här. I år höjde man kommunalskatten, och man höjer kommunalskatten nästa år. Vem drabbas mest av höjd kommunal-skatt? Det gör den som tjänar minst.

För mig blir hela den här debatten märklig. Jag förstår att vi kan ha olika syn på exakt skattenivå. För mig handlar det om att vi tillsammans ska göra allt vi kan för att Sverige ska bli rikare, för att få ökat välstånd och för att se till att fler ska ha egen försörjning. De som behöver stöd att komma i arbete ska få det. Det har inte alls fungerat som det ska. Vi måste också se till att skyddet fungerar för dem som inte kan arbeta. Och om det skyddet ska finnas i våra socialförsäkringssystem måste ännu fler jobba.

Fru talman! Jag tror att vi i grund och botten har samma problembild. Det är tufft för många. Vi ser lite olika vägar framåt för hur vi vill underlätta för löntagare och för pensionärer, som har jobbat; jag tycker att det ska löna sig att ha jobbat.

Det handlar om hur vi ska se till att våra system är hållbara. Jag har nämnt flera gånger nu att jag vet att det är väldigt tufft för den som har den här ersättningen. Man kan verkligen tycka att det är en låg nivå på ersättningen. Man kan tycka att skillnaden på 169 kronor är orimlig eller rimlig. Det får andra bedöma. Jag har dock svårt för att man drar väldigt långa växlar på detta och nästan kommer in på min människosyn i den här frågan. Jag går till jobbet varje dag för att hela Sverige ska bli bättre.

Anf. 15 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag betvivlar inte att finansministern brinner för sin bild och för hur framtiden ska se ut för Sverige. Jag tror bara att vi har olika bilder av hur Sverige ser ut och hur vi ska nå fram till ett bättre samhälle.

För mig och för oss socialdemokrater är det otroligt viktigt att ha ett rättvist Sverige som ger alla invånare goda förutsättningar att leva ett gott liv.

Jag förvånas ändå av och tycker att det är märkligt att finansministern säger att vi aldrig har pratat om det så kallade vanliga folket. Det har vi ju gjort under hela den här perioden. Vi har känt vanmakt över att tio års reallöneökningar har försvunnit.

Vi har också varit besjälade av att bekämpa inflationen. Vi vet nämligen hur avgörande det är.

Men den här debatten handlar för en gångs skull om funkisskatten, den orättvisa funkisskatten. Det är därför vi pratar om den här och nu, i dag. Den är djupt orättvis. Människor som inte kan jobba har det inte bara tuftt utan ska också betala mer i skatt än andra. Det är i alla fall för mig helt orimligt. Vi förstår inte varför vissa människor ska få morötter och andra ska piskas in.

I fråga om värnskatten är det absolut ingen hemlighet att det inte var något som vi socialdemokrater drev. Jag förstår att den SD-styrda regeringen gärna lyfter upp den frågan. Men det var inte vi socialdemokrater som tyckte att det var en prioriterad fråga.

Jag vill tacka så mycket för debatten.

Anf. 16 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Min fråga till finansminister Elisabeth Svantesson var på vilket sätt produktiviteten i Sverige kommer att öka av att personer som lever på sjuk- och aktivitetsersättning har högre skatt än andra i samhället. Jag kan inte påstå att jag har fått något svar. Finansministern pratar om allt annat än situationen för just personerna som lever på sjuk- och aktivitetsersättning.

Jag ska kanske inte vara förvånad. Jag har som många andra läst intervjun i Svenska Dagbladet där reportern frågade Elisabeth Svantesson vad hon själv skulle göra med den skatteåterbäring på ungefär 30 000 kronor som hon kommer att ge sig själv och andra höginkomsttagare nästa år. Hon svarade: Jag har inga som helst tankar på vad jag ska göra för pengarna.

Jag tänker att en regering som menar att vägen till ökad produktivitet och ökad tillväxt går genom sänkta skatter borde sänka skatten mest för människor som lever på sjuk- eller aktivitetsersättning. Människor som lever på små marginaler vet nämligen exakt vad de skulle göra med pengarna. För dem skulle en skattesänkning på 1 900 kronor om året göra stor skillnad, mycket större skillnad än 30 000 kronor gör för den som redan har allt den behöver och lite till. En slopad funkisskatt skulle omvandlas till ökad konsumtion, ökad produktivitet och ökad tillväxt.

Jag tror att om Sverige slutar upp med att straffbeskatta kroniskt sjuka och personer med funktionsnedsättningar och i stället ger dem bättre förutsättningar att leva ett värdigt liv blir vi alla tillsammans, som samhälle, mycket tryggare och rikare.

Anf. 17 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanterna för den här debatten.

Ordet rättvisa har använts ganska många gånger. Det gäller även ordet produktivitet. Men jag pratar inte om produktivitet när det gäller den här gruppen. Det handlar nämligen inte om produktivitet för en viss grupp eller produktivitet över huvud taget.

Det handlar om att Sverige är ett land som byggts rikt och ska byggas ännu rikare. Vi vill att företag ska stanna här, att ännu fler ska ha ett jobb att gå till och att våra barn och barnbarn ska få ett ännu bättre Sverige. Då behöver ekonomin växa. Ekonomin behöver också växa för att vi ska ha de system och de socialförsäkringar vi har. Jag tror att vi delar den bilden.

Det här med rättvisa är ändå intressant. Är i så fall ökningarna av kompensationer på grund av inflationen, indexeringarna, exakt rättvisa i förhållande till dem som arbetar? Man har kanske ett jobb som man inte trivs med och har kanske långt till jobbet med dyra kostnader. De personerna har ju inte alls kompenserats.

Jag tycker att det är rimligt att våra ersättningar indexeras. Men jag ser även ett behov av att löntagaren, oavsett om man har tjänat 15 000 eller 35 000, också får ökad köpkraft.

Man kan tycka att det är orimligt eller rimligt med en skillnad på 169 kronor. Jag har full respekt för det. Men det är inte där skillnaden går mellan vilken människosyn man har eller hur man ser på Sverige. De som har den här ersättningen – det är inga höga ersättningar – har ändå kompenserats under två år nu, mer än på väldigt många år, på grund av den höga inflationen. Det tycker jag är bra.

Jag tycker också att det är bra att vi nu ser till att sänka skatten för den som arbetar och för den som har arbetat.

Och vet ni vad? Jag har fått frågan vad jag ska göra med pengarna. Jag tänker inte på det, och jag förstår att man vill dra någon lång slutsats av det. Men jag jobbar dag och natt i jobbet jag har nu för att Sverige ska bli bättre. Jag ägnar inte så mycket tid åt vad jag själv ska vare sig konsumera eller göra, utan jag försöker göra ett bra jobb på Finansdepartementet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2024/25:40 om rut och rot utomlands

Anf. 18 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig om jag avser att arbeta för att begränsa rut- och rotavdragen till att enbart gälla tjänster som utförs i Sverige. Som bakgrund till frågan anges att det finns länder i EU som har liknande företeelser, men där avdraget har begränsats till att enbart gälla tjänster som utförs i det egna landet.

Eva Lindh återkommer i frågan om rut- och rotarbeten utomlands. Som jag nämnde vid vår tidigare debatt är det av EU-rättsliga skäl inte möjligt att begränsa bestämmelserna till att endast omfatta tjänster som utförs i Sverige.

Det kan tilläggas att värdet av rut- och rotarbete utanför Sverige utgör en ytterst liten del av de totala rut- och rotavdragen.

Anf. 19 EVA LINDH (S):

Fru talman! Rut- och rotavdragen infördes med tanken att de skulle ta bort svartarbete, öka antalet tjänster och få igång marknaden under en tillfällig svacka. När nu rut- och rotavdragen inte bara fick gälla då utan har

fortsatt har Riksrevisionen visat att de inte har fått den effekt som var avsedd. Detta är dock inte vad jag tänkt debattera i dag.

Jag vill debattera orättvisan i detta. Det är ett omoraliskt upplägg som innebär att man kan få skattepengar i Sverige om man har ett hus i Spanien och renoverar det.

Även om våra politiska åsikter skiljer sig åt har vi i Sverige en hög skattemoral. Människor betalar in sin skatt och förväntar sig att det man betalar i skatt tas om hand och går till rätt saker. De flesta människor har ingen aning om att detta sker, det vill säga att man kan begära att få göra rot- eller rutavdrag när man har ett hus utanför Sveriges gränser. Nu ökar kunskapen om det här, så för varje år gör allt fler sådana avdrag. Det innebär att kostnaden som inte var så hög för ett antal år sedan blir allt högre nu. Jag tycker inte att det är rimligt.

Som svar på min interpellation säger finansministern för det första att det enligt EU-rätten inte är möjligt att göra ändringar och för det andra att det inte handlar om så mycket pengar. Jag vill argumentera emot båda dessa svar.

För det första borde det kunna vara möjligt enligt EU-rätten. Åtminstone är det så enligt vad jag och min fantastiska kollega Hanna Westerén har tagit reda på. Tre länder i EU har en sådan bestämmelse: Frankrike, Italien och Belgien. De har liknande tjänster men har kunnat begränsa dem till att bara gälla inom landets gränser. Det vore väl rimligt att ändå göra ett försök, finansministern? Eftersom andra länder har kunnat göra det borde också Sverige kunna kämpa för en ändring här så att det inte är möjligt att använda skattemedel för att renovera sitt hus i ett annat land.

För det andra säger finansministern att detta utgör en ytterst liten del av de totala rot- och rutavdragen. I en tidigare debatt sa finansministern också att det inte handlade om så mycket pengar. Därför vill jag läsa upp en rad ur ett uttalande som jag hittade vid en snabb googling: en omfattande satsning från 69 till 100 miljoner på rättsväsendet på fem år. Det talas alltså om en omfattande satsning från 69 till 100 miljoner. Helt plötsligt är en sådan summa väldigt mycket. Men när det gäller hur mycket pengar som försvinner ut på rut och rot utomlands säger finansministern att det inte är så mycket. Argumentationen håller inte riktigt ihop.

Anf. 20 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Eva Lindh för interpellationen. Frågan har ju varit uppe för debatt tidigare, så jag ska vara relativt kortfattad.

Man kan absolut ha olika syn på om detta är mycket eller lite. En halv procent av det totala avdraget var mer en faktauppgift. Att tycka att det är mycket eller lite ligger mer i betraktarens öga.

Det främsta skälet till att regeringen inte går vidare med detta är att med det sätt som vårt rut- och rotavdrag är utformat på går det inte att avgränsa dem som bor i andra länder, enligt den högst kompetenta skatteavdelningen på Finansdepartementet. Det vore annars rätt rimligt. Jag delar bilden och är helt överens om att vi ju vill att jobben ska vara här.

Eva Lindh får gärna återkomma till mig och visa på vilket sätt man gör detta i andra länder. Jag vet att Finland försökte men fick backa. Något är det nog därför som skiljer det svenska systemet för rot och rut från andra länders.

Vad jag vet har Socialdemokraterna inget i sin budgetmotion om ett nytt förslag som skulle fungera bättre, men jag är absolut öppen för att diskutera detta. Min inställning är samma som Eva Lindhs: Det här är inte rimligt. Det är ju inte därför vi har rut- och rotavdrag i Sverige. Vi har det för att skapa jobb och få fler vita jobb i sektorn.

Anf. 21 EVA LINDH (S):

Fru talman! Det här är som sagt helt orimligt. I Sverige infördes rotavdraget i syfte att öka arbetsutbudet och minska svartarbetet genom att öka incitamenten för användning av registrerade företag. Så har man skrivit. Rut och rot skulle vara till för Sverige.

Jag tänker inte gå in i någon diskussion om vad Riksrevisionen har påpekat i fråga om utförandet. Men jag vill göra ett medskick om något som gör det hela ännu värre. Man har höjt taken och skilt dem åt. Nu blir det inte bara fler som känner till det här, utan nu går det också att byta marmorskivor i köket även i sitt hus utanför Sverige. Jag tycker att det är helt orimliga prioriteringar.

Vi har ju varit inne på hur man prioriterar. Så är det med politik: Det är inte bara att vilja, utan det är också att prioritera. Den SD-styrda regeringen prioriterar skattesänkningar särskilt riktade till dem som har mest. Man riktar också särskilda satsningar på rut och rot för dem som har mest. En vanlig familj kan inte ta ut allt det som kommer ur att man höjer taken och skiljer dem åt.

Att ge mer till dem som redan har är verkligen en specialgren för regeringen. Det gör mig upprörd. Men det gör mig ännu mer upprörd att man om man har ett hem både i Sverige och utomlands kan göra avdrag för båda.

Jovisst har det diskuterats huruvida det enligt EU-rätten är möjligt att begränsa detta, men fakta visar nu att det finns tre länder i EU som har fått eller tagit sig möjligheten att göra så. De har hur som helst kunnat begränsa sina motsvarande avdrag till att bara gälla i det egna landet. Är det då inte värt att kämpa för att ta bort rut och rot utomlands? Det tycker jag.

Anf. 22 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill kort nämna en faktauppgift som kan vara bra att ha med sig. I år har vi separerat rot och rut, och taken är högre än de varit tidigare. Detta är tillfälligt för i år och kommer inte att gälla nästa år.

För övrigt är jag absolut öppen för att se vad andra länder har gjort. Socialdemokraterna får gärna komma med ett förslag. Om det verkligen är ett likartat rot- och rutsystem i de tre länder som Eva Lindh nämner och de kan göra på det sättet borde självklart vi också kunna göra det. Men de kan också vara utformade generellt på ett annat sätt. Låt oss återkomma till detta!

Om det är mycket eller lite kan man diskutera. Mitt huvudskäl till att inte göra någon förändring är att vi har försökt men inte fått. Jag stänger dock inte dörren. Jag tycker tvärtom att det vore klokt om pengarna stannade här. Hela syftet med förslaget är ju att det ska ge arbetstillfällen i Sverige.

Jag har inget mer att tillägga i debatten men lyssnar gärna.

Anf. 23 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag hade ett möte i går kväll om ett helt annat ämne, men jag nämnde att jag i dag skulle ha debatt om rut och rot utomlands. Jag är inte den enda som reagerar med att tycka att detta är helt galet. Det är ju inte rimligt att det fungerar på det här sättet. Det är också därför jag har tagit upp den här frågan under flera år. Inte heller vi gjorde någonting, men nu vill vi göra någonting. Vi ser att det kanske är möjligt att göra en förändring. Det finns flera länder som har begränsningar, och vi tycker att det är helt rimligt att göra så. Jag upprörs för det första över att skattepengar går till människor som redan har, för det andra över orimligheten i att det sker när det är fråga om bostäder utomlands.

Jag vill ändå fastna i det här med att det inte skulle vara fråga om så mycket pengar. Man kan inte med rätta kalla satsningar "omfattande" när det går från 69 miljoner till 100 miljoner i en budget om man anser att ordet "omfattande" inte kan användas om de rot- och rutpengar som går ut till hushåll utanför Sveriges gränser. Vi måste vara noggranna med varje krona. Det här är mycket pengar som skulle kunna stärka välfärden betydligt – till exempel genom att en del av det bostadstillägg som regeringen väljer att ta bort under nästa år kunde vara kvar. Det handlar om att göra rätt saker med de pengar vi har i statens budget, och det här är en grov orättvisa.

Anf. 24 ANDRE VICE TALMANNEN:

Finansministern har anmält att hon avstår från att hålla sitt slutanförande i denna interpellationsdebatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:41 om ekonomisk jämställdhet

Anf. 25 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig om jag kan utveckla vilken jämställdhetsanalys som har varit styrande för statens budget för 2025. Hon har också frågat om jag avser att agera för att ta fram en plan för mer jämställd beskattning och finanspolitik. Slutligen har hon frågat vilka reformer för ökad jämställdhet jag vill prioritera.

Jag välkomnar ledamotens engagemang i frågan. Regeringen arbetar aktivt för att nå målet om ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Regeringen följer utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten noga. Varje år redogörs för utvecklingen i budgetpropositionens bilaga *Ekonomisk jämställdhet*. I budgetpropositionen för 2025 redogjordes för effekten av regeringens ekonomiska reformer under mandatperioden till och med budgetpropositionen för 2025. Där framgår att den samlade effekten av reformerna hittills under mandatperioden ökar kvinnors disponibla inkomst mer än mäns procentuellt sett. I samband med beredningen av enskilda reformer som påverkar kvinnors och mäns ekonomi är effekten på den ekonomiska jämställdheten en viktig del av beslutsunderlaget.

Att stärka den ekonomiska jämställdheten är ett ständigt pågående arbete för regeringen. Det gäller finanspolitiken i allmänhet och inte minst reformer som berör skatte- och transfereringssystemet. Valfärdstjänster nyttjas i högre grad av kvinnor än av män och är därför också ett viktigt verktyg för att minska skillnader i ekonomiska resurser mellan kvinnor och män. Regeringen har under mandatperioden gett kommuner och regioner omfattande tillskott i flera omgångar.

Kvinnor har i genomsnitt lägre arbetsinkomster än män. Det har flera förklaringar. En viktig förklaring är att kvinnor i högre grad än män arbetar deltid. Kvinnor har också ett lägre arbetskraftsdeltagande än män. Lägre arbetsinkomster innebär på sikt lägre pensioner och mindre möjligheter att ha ett sparande. Reformerna som bidrar till att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är därför ett prioriterat område för regeringen. Det leder till högre arbetsinkomster och pensioner och i förlängningen ett högre sparande.

Anf. 26 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jämställdheten är otroligt viktig. Kanske är det så att jag är än mer besjälad av jämställdhet i dag än jag var när jag var yngre – just för att jag ser hur jämställdheten slår.

Vi vet att det i tider av kris alltid är kvinnor och barn som drabbas värst. Så har det även varit i Sverige. Den svåra tid vi har haft av inflation och lågkonjunktur har påverkat många, men allra mest dem som redan tidigare vände på varenda krona. Av dem är kvinnor i majoritet. Kvinnor har lägre löner, har osäkrare anställningar och jobbar oftare deltid. När allt blir lite dyrare blir det väldigt mycket dyrare för dem som redan vänder på varenda krona. Kvinnor som har gått i pension har det tuffast. De ser att det gör stor skillnad. När det gäller dem som nu har ökade skulder är också kvinnor de som drabbas.

Vi måste fortsätta att kämpa för jämställdheten, för det blir inte bättre. Jämställdheten stannar av, och med den här regeringen blir den sämre. Ojämställdheten i ekonomin och den orättvisa skillnaden mellan kvinnor och män ökar nu. Jag ska ge några exempel.

Budgeten för 2025 skulle slarvigt kunna sägas vara en budget för välbeställda män i större städer. Det har blivit enorma skattesänkningar för dem som redan har, och de allra flesta av dem är män. Jobbskatteavdrag och grundavdrag ökar inkomstgapet mellan könen. 300 000 fler män beräknas få del av skattesänkningen, och de får en större skattesänkning eftersom de har högre löner. Därutöver har regeringen tagit bort jobbskatteavdragets avtrappning. Det kostar ganska mycket pengar. Alla de som har arbetsinkomster över 65 000 kronor i månaden får sänkt skatt. 70 procent av dem är män. Bland dem som tjänar över dagens brytpunkt på 51 000 är det också fler män än kvinnor. Sammantaget innebär alla skattesänkningar att den ekonomiska ojämställdheten ökar.

Däremot tar regeringen under nästa år bort det stöd som gått till exempelvis ensamstående kvinnor, som har haft det otroligt tufft under den här tiden. Över 40 procent av de ensamstående föräldrarna har behövt låna för att sätta mat på bordet till sina barn, och de flesta är kvinnor.

Det bekymrar mig och gör väldigt ont i hjärtat att vi inte kan vara eniga om att man måste göra satsningar på både kvinnor och män och ta in de skillnader som fortsatt faktiskt finns mellan kvinnor och män i Sverige.

Anf. 27 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Ekonomisk jämställdhet har uppmärksamats på flera sätt under de senaste åren, dels genom analyser från myndigheter och andra aktörer, dels genom 2023 års Nobelpris i ekonomi. Flera nya kunskapsunderlag och utredningar med fokus på ekonomisk jämställdhet har presenterats under de senaste åren. I flera av dessa har det också lämnats förslag på åtgärder som kan bidra till ökad ekonomisk jämställdhet. Men detta har inte resulterat i konkreta åtgärder. Ett undantag är dock området utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Där har åtgärder genomförts, och det finns fler föreslagna i en rad olika utredningar. Jag hoppas att dessa åtgärder kan bli verklighet.

När det gäller det viktiga delmålet om ekonomisk jämställdhet har utvecklingen stannat av, exempelvis när det kommer till löne- och inkomstskillnader. Delmålet påverkas i hög grad av den övergripande politiken och rådande system, exempelvis skattesystemet.

I svaret vi har fått av finansministern hänvisas det till att välfärdstjänster nyttjas i högre grad av kvinnor än av män. Det är därför också ett viktigt verktyg för att minska skillnaderna i ekonomiska resurser mellan kvinnor och män.

Finansministern säger att regeringen under mandatperioden har gett kommuner och regioner omfattande tillskott i flera omgångar. Omfattande tillskott, fru talman, är det kanske för en moderat finansminister. Men för sjukvården som är i den största krisen på decennier är det en droppe i havet. Det som regeringen kallar för omfattande tillskott är just en droppe i havet.

Dessutom vill jag påpeka att bilden av hur politiska åtgärder påverkar jämställdheten är aningen snedvriden. De beräkningar som regeringen varje år tar fram i en bilaga till statens budget missar flera viktiga faktorer. Försvaret, rättsväsendet, polisen och näringslivsfrågor fördelas inte på kvinnor och män eftersom de bedöms vara kollektiva utgifter som motsvarar ett allmänt intresse. Samtidigt nyttjar män oftare än kvinnor till exempel kriminalvård och stöd till företag.

Däremot räknar regeringen in höjda generella bidrag från staten till kommuner och regioner och satsningar på hälso- och sjukvården i sådana som gynnar kvinnor mer än män. Risken är att bilden av hur statens offentliga resurser gagnar kvinnor och män då blir en aning förenklad. För att få en helhetsbild behöver vi väga in flera aspekter.

Det är också tveksamt om satsningar på sjukvården verkligen ska räknas som att de gynnar kvinnor mer än män, eftersom skillnader i kostnader till största del beror på att kvinnor föder barn. Om vi räknar bort de kostnader som finns för att nya samhällsmedborgare föds minskar kostnadskillnaden markant.

Min fråga till finansministern är: Varför vill inte regeringen minska de ekonomiska klyftorna mer mellan män och kvinnor? Varför minskar man inte dem?

Fru talman! Tack till interpellanten för en väldigt viktig fråga! Jag vet att det är en hjärtefråga för Eva Lindh, och det är en hjärtefråga för mig, att kvinnors ekonomiska frihet men också kvinnors trygghet ska stärkas i Sverige.

Jag vet att jag har nämnt min mormor väldigt många gånger här i kam-maren. Jag ska göra lite variation och ta min farmor. Hon föddes nämligen 1902, hette Matilda och föddes i Uppland. Hon hade ett rätt tufft liv med många barn under en kort tid, och farfar var borta väldigt mycket.

Det är ändå intressant att reflektera över att när hon föddes fick inte kvinnor rösta i alla val. Det var fortfarande rätt så fattigt i landet. Kvinnor drog ett tungt lass på väldigt många sätt, som min farmor gjorde.

Sedan dess har det ändå hänt fantastiskt mycket som vi kan glädja oss över. Många har gått före och gjort ett fantastiskt jobb inom olika områden. Men precis som interpellanten var inne på finns det mer att göra både vad gäller ekonomisk jämställdhet och vad gäller andra delar av samhället.

Vi ser till exempel väldigt mycket otrygghet. De resurser som läggs på polis och försvar och särskilt på rättsväsen och polis ska såklart också stärka kvinnors trygghet. Jag vill att våra barn och barnbarn ska ha ett ännu tryggare Sverige och inte bara rikare åren som kommer.

Så till ekonomin och jämställdhet. Det är ändå så att man kan tycka på många sätt om hur budgetpropositionen presenteras. Det är på det här området inte alls stora förändringar mot när Socialdemokraterna presenterade detta.

Faktum är att under dessa tre år är effekten av de reformer vi gör att vi procentuellt sett ökar de disponibla inkomsterna mer för kvinnor än för män. Det är inte en stor skillnad, men det är en skillnad. Det är fakta. Sedan kan man tycka att det räknas på fel sätt eller annat. Men det är så vi gör, och det är så det är.

Med det sagt vill jag, vi och troligtvis alla här att den ekonomiska jäm-ställdheten ska bli mycket större. Vad har vi för utmaningar där? Det är ägandet. Kvinnor i Sverige äger hälften av det som män äger år 2024.

Det finns väldigt mycket att göra vad gäller ägande. Det handlar om skog, fastigheter och aktier. ISK-sparandet är det uppenbarligen inte alla som gillar. Men svenskarna gillar det. Många från vänster till höger oavsett vad de röstar på sparar.

Många kvinnor sparar för att kunna ha en buffert och en egen själv-ständighet. De sparar en liten del av sin lön även om det inte är många kronor för att få avkastning och kunna ha en slant så att de vet att de har ett eget kapital som är bara just den kvinnans.

Dessvärre är för många kvinnor både ägande och livsinkomster lägre än för män. Då är frågan: Är det skattesystemet och pensionssystemet som det är fel på? De är i sig könsneutrala. Saken är den att kvinnor har lägre inkomster. Här finns det mycket mer att göra när det gäller en segregerad arbetsmarknad men också när det gäller lägre pensioner på grund av den lägre arbetsinkomsten.

Det finns mycket att göra på breda och många fronter. Regeringen tar sitt ansvar. Under åren med hög inflation har jag haft många av dessa en-samstående kvinnor inför mina ögon när vi till exempel höjde bostadsbi-dragsnivån ytterligare. Vi har haft det under en tid, och fortfarande är nivån förhöjd för att det är tufft och ett annat tryck.

Vi fortsätter att sänka skatten. Det har vi gjort två år i rad. Det är någonting som Socialdemokraterna inte så ofta gör. Som jag sa höjer man den i Stockholm. Det blir inte så mycket enklare för kvinnor till exempel.

Detta är i grund och botten en väldigt viktig fråga för regeringen. Jag tackar för interpellationen och får återkomma. Den samlade effekten av reformer i budgeten hittills under mandatperioden är att kvinnors disponibla inkomster procentuellt sett ökar mer än mäns.

Anf. 29 EVA LINDH (S):

Fru talman! När man sitter och lyssnar kan man tro att allt det som finansministern säger är sant, och det mesta är sant. Men vissa saker används precis som om det vore en sanning fast det inte är sant.

Vi har inte höjt skatten. Vi sänkte också skatten i vår budget. Vi gjorde det för vanligt folk. Vi valde att inte särskilt sänka skatten för dem som redan har. Det gör en skillnad. Det skulle också göra en skillnad för kvinnor.

Sänker man skatten för vanligt folk kommer det också mer särskilt till kvinnor. Vi tycker att det är rimligt att jämma ut de förutsättningar som finns i Sverige, det vill säga att öka jämställdheten trots att vi på många sätt har gått före i jämställdheten.

Många länder tittar på Sverige, eller har åtminstone tittat på Sverige, som en förebild i att man har tagit steg framåt. Några av de saker som man verkligen har höjt Sverige för är nu borttagna.

Det gäller till exempel den feministiska utrikespolitiken. Det var ett tydligt framgångsrecept att vi arbetade särskilt med feministisk utrikespolitik. Jag kan dra en massa exempel. Men det hör inte till ekonomisk politik, så jag ska bara koncentrera mig på det.

När det gäller välfärden vet vi att erfarenheter och forskning från hela världen visar att neddragningar i offentliga utgifter drabbar kvinnor oproportionerligt med långsiktigt negativa konsekvenser för jämställdheten och tillväxten som följd.

Nu vet vi att resurserna till välfärden är otillräckliga. Det innebär att det naturligtvis påverkar patienter, personal och alla oss som bor i Sverige. Men vi vet att kvinnor drabbas särskilt.

När det handlar om den finansiella ekonomin, det vill säga när man gör satsningar på det vi kallar hushållens ekonomi, har regeringen också tappat. Det är precis som jag sa i mitt första inlägg. Alla dessa satsningar innebär att det är män som får mest.

Alltså går den största delen av de satsningar som regeringen gör i sin budget till män i större städer och inte till kvinnor. Det innebär att ojämställdheten ökar.

När det gäller kvinnors frihet och självständighet tappar kvinnor nu. När det gäller satsningar på välfärden, som framför allt kommer kvinnor och barn till del, tappar jämställdheten nu. När det gäller värderingar om jämställdhet tappar jämställdheten nu. Det vet vi också genom forskning. Inte bara i Sverige utan i hela världen är jämställdheten på väg att minska. Därför måste vi för att motverka det göra extra satsningar för att stärka kvinnors självständighet, frihet och möjligheter till samma goda liv som män – inte alla män – har i Sverige. Förutsättningarna ska vara likvärdiga. Det är det som jämställdheten handlar om.

Därför frågar jag igen: Är finansministern nöjd med detta?

Anf. 30 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag tänkte börja med att påminna och tipsa regeringen om de saker jag inledde med i mitt tidigare inlägg: Det finns en massa nya kunskapsunderlag på området. Det finns utredningar, och inte minst finns det en Nobelpristagare som har forskat om och ägnat sitt liv åt ekonomisk jämställdhet. Det finns alltså konkreta förslag på åtgärder som går att vidta för att minska klyftorna och öka den ekonomiska jämställdheten mellan män och kvinnor.

När jag ändå är inne på att tipsa regeringen kan jag dessutom tipsa om Kommissionen för jämställda livsinkomster, som våren 2022 lämnade förslag i ett betänkande som heter *Minska gapet*. Förslagen syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämställdheten.

Vill man göra något går det alltså att göra skillnad här i stället för att låta det hela stanna av. Jämställdhetsmyndigheten varnar nu för att vi kanske till och med backar när det kommer till de jämställdhetspolitiska målen, inte minst när det handlar om den ekonomiska jämställdheten.

Fru talman! Skattesänkningar som gynnar män, och rika män i synnerhet, är aldrig bra för den ekonomiska jämställdheten – hur mycket finansministern än försöker släta över det här.

Anf. 31 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag fick en fråga av Eva Lindh om huruvida finansministern är nöjd. Svaret på den frågan är väldigt enkelt: nej. Hur skulle vi kunna vara nöjda så länge vi inte är fullt jämställda? På många sätt har vi kommit långt, som jag sa, i jämförelse med hur det var när min farmor föddes. Men på andra ställen undrar man varför det har tagit så lång tid. Varför äger Sveriges kvinnor bara hälften av det som män äger? Varför är det betydligt färre kvinnor som startar och driver företag?

Och om vi lämnar det ekonomiska området lite grann – men det hänger ändå ihop – kan man undra varför det är så många flickor och kvinnor som lever under ett hedersförtryck som gör att de inte ens får gå till jobbet eller läsa på sfi för att de har en man som hindrar dem. I värsta fall kan hedersförtrycket inte bara leda till psykisk och fysisk misshandel utan också till död.

Självklart kan vi och jag inte vara nöjda i Sverige 2024. Det är därför vi alla här är politiskt aktiva och vill förbättra. Från min första dag på det här jobbet har ni hört mig säga många gånger att det har varit en prioritet att bekämpa inflationen. Det är inte bara ett slags slagord, utan vi vill trycka ned inflationen så att priserna inte fortsätter att stiga.

Nu ser regeringen till att kompensera dem som har det tuffast, män och kvinnor, genom olika indexeringar. När det gäller välfärdens sektorer skjuter vi det här året till 22 miljarder kronor, och nästa år blir det ytterligare 9 miljarder. Vi vet att regioner och kommuner kommer att ha 50 miljarder lägre i pensionskostnader nästa år eftersom inflationen har dämpats, vilket är väldigt bra. Där ser vi också vikten av att få ned inflationen.

Tilläggsbidraget som vi har haft till barnfamiljer med bostadsbidrag förlänger vi nu. Det går först och främst till ensamstående mammor och kvinnor.

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Fru talman! Nöjda ska vi vara den dag Sverige är jämställt. Det är när livsinkomsterna är lika och när både män och kvinnor kan hoppa av bussen klockan ett på natten när de har varit på fest. Man ska inte behöva vara man för att kunna ta bussen.

Regeringen kommer att fortsätta, och vi gör det i den här budgeten. Jag tycker att det är viktigt att komma tillbaka till det den första delen av debatten handlade om: att göra saker på både kort och lång sikt, att här och nu se till att få igång ekonomin, att stötta ekonomin så att den får fart och att se till att den även växer på sikt. Ökad tillväxt ger mer resurser till välfärden. Bara en halv procent i ökad bnp ger 15 miljarder mer i reformutrymme. Ekonomin behöver växa, och där gör regeringen en mängd saker. Det handlar bland annat om sänkt marginalskatt, men vi sänker också samtidigt skatten för alla.

Bara för att ha det sagt: Jag kom in i riksdagen 2006. 90 procent av alla undersköterskor i Sverige är kvinnor. Om vi adderar – vilket jag inte har gjort men absolut ska gå hem och göra – alla de skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare som jag har varit med om att göra under de här åren, både i regeringen och i riksdagen, ser vi att många undersköterskor, det vill säga oftast kvinnor, har fått en ordentlig förstärkning av sin inkomst.

Det är väldigt bra att också Socialdemokraterna nu börjar prata sänkta skatter. Det gläder mig verkligen, för det underlättar för människor. Man kan göra både och, och man kan prioritera. Man kan till exempel sänka bistånd, som regeringen har gjort. Sverige är ett av världens mest generösa länder, men vi har sänkt biståndet och sett till att försvaret, polisen, rättsväsendet och välfärden får mer pengar. Man kan alltså göra både och. Och vill man göra någonting för kvinnor, som regeringen har gjort under de här åren, kan man till exempel se till att sänka skatt på arbete så att människor får behålla mer av sin lön och kanske kan spara en slant.

Anf. 32 EVA LINDH (S):

Fru talman! Med förlov sagt, finansministern: Jag skulle inte heller vara nöjd. Jag tycker att det är bedrövligt att ojämställdheten nu ökar i Sverige, för det gör den faktiskt. Den ökar därför att resurserna till välfärden blir mindre. Det innebär att alla de som är utsatta för mäns våld mot kvinnor inte får det stöd som de behöver. Det innebär att skolan inte får de resurser som den behöver för att stärka jämställdheten.

Välfärden är så otroligt viktig på många sätt, och nu får den inte tillräckligt med resurser. Det är det ena. Det här är verkligen en avgörande del för att öka jämställdheten i ett land.

Det andra är att den ekonomiska jämställdheten nu minskar i ekonomin eftersom kvinnor missgynnas i den budget som den SD-styrda regeringen lägger fram. Det innebär att rika män blir rikare och att kvinnor som kämpar med att sätta mat på bordet till sina barn får mindre resurser nästa år. De som redan har får ännu mer. Klyftorna ökar.

Samtidigt har vi nu en kraft i hela världen som också påverkar Sverige. Jämställdheten motarbetas. Då måste vi arbeta hårdare för att stärka jämställdheten i Sverige och i hela världen. Det är något som inte görs just nu.

Nej, vi behöver göra något verkligt och något stort för att öka jämställdheten på alla plan och göra kvinnor mer ekonomiskt jämställda, fria och självständiga. Kvinnor ska kunna leva ett gott liv.

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Anf. 33 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! De sista meningarna i Eva Lindhs inlägg kan jag stryka under med en bra penna, så att de syns extra mycket. Det finns betydligt mer att göra, och det här är ett fokus som regeringen har. Förra året, till exempel, när vi inte höjde brytpunkten som i alla andra indexeringar utan lät den ligga kvar valde vi i stället att göra en bred skattesänkning. Det var viktigt för många kvinnor. Det är också viktigt att vi har marginalskatter som inte är alldeles för höga.

Man kan göra många saker samtidigt för att se till att kvinnors ekonomi växer. Det är ett fokus vi har.

När det gäller välfärden är det bra att påminna om att det är kommuner och regioner som har huvudansvaret. Vi har dock tagit ett stort ansvar under den här tiden. De 22 miljarder i årets budget som jag nämnde var alltså 40 procent av budgetutrymmet. Vi vet att det räddar många arbetstillfällen, särskilt för kvinnor.

I den tuffa tid vi nu är i ser vi ändå ljuset i tunneln. Det kommer att vända. Men arbetet för mer ekonomisk jämställdhet fortsätter på alla plan, både i ägande och i företagande.

Något jag också tycker är viktigt att påpeka är att vi har en stor bolagsportfölj som vi förvaltar. Där har vi en helt unik och världsledande jämställdhet. Det kan man känna glädje över. Jag talar alltså om de statliga bolagen, som jag ansvarar för. De är världsunika, och vi har sett till att de är världsunika, när det gäller jämställdhet. De är en förebild för andra stora portföljer och för börsen.

Det går att se till att även positioner på den nivån är jämställda. Det handlar om förebilder i ledande ställning. Det är både omodernt och osmart, brukar jag säga, att inte ha jämställda bolagsledning på både vd- och ordförandenivå. Detta är en viktig del som visar vägen för andra kvinnor och unga tjejer som pluggar vidare att ta den typen av befattningar. På alla nivåer behöver kvinnors ekonomi stärkas.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellationerna 2024/25:52 och 77 om regeringens skattesänkningar

Anf. 34 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Kalle Olsson har frågat mig hur sänkt skatt för de mest välbeställda bidrar till att öka tillväxten i den svenska ekonomin. Mattias Vepsä har frågat mig varför vi beslutat om skattesänkningar, om det gjorts en analys av vilka som får del av skattesänkningarna samt vilken avvägning jag har gjort mellan sänkta skatter och ökade resurser till skola och vård.

Budgetpropositionen för 2025 fokuserar på att investera i ett rikare och tryggare Sverige. En viktig del handlar om att genomföra reformer som ökar Sveriges tillväxt. Med ökad tillväxt blir vi gemensamt rikare och får mer skattepengar att lägga på exempelvis välfärden.

För att öka tillväxten behöver drivkraften till arbete och utbildning öka. Regeringen har därför föreslagit en förstärkning av jobbskatteavdraget med 11 miljarder kronor med fokus på heltidsarbetande låg- och medelinkomsttagare. För att utbildning och ökat ansvar på jobbet ska löna sig mer krävs även lägre marginalskatter. Sverige har i dag en av de högsta marginalskatterna i världen, vilket enligt både OECD och Produktivitetskommissionen hämmar viljan att utbilda sig. Regeringen har därför föreslagit att avtrappningen av jobbskatteavdraget slopas. Motsvarande åtgärder föreslås för pensionärer.

Effekterna av skattesänkningarna har analyserats. Av konsekvensanalysen i budgetpropositionen framgår exempelvis att cirka 6 miljoner personer berörs av förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag och motsvarande justering för våra pensionärer. Regeringens budget innebär alltså breda skattesänkningar för låg-, medel- och höginkomsttagare.

Samtidigt prioriterar regeringen satsningar på både skola och vård. Regeringen ökar exempelvis sektorsbidraget till vården med 2 miljarder kronor, förstärker statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan och utökar statsbidraget för läromedel. På så sätt tar vi ansvar för att trygga välfärdens behov här och nu, samtidigt som vi investerar i ett rikare och tryggare Sverige framöver. Framöver väntas också regionernas situation förbättras tack vare att inflationen nu är bekämpad.

Då Mattias Vepsä (S), som framställt en av interpellationerna, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Björn Petersson (S) i stället fick delta i interpellationsdebatten.

Anf. 35 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, finansministern!

Nu är det inte så långt kvar tills vi skriver 2025, ett år som för en liten klick kommer att innebära en rejäl skjuts i privatekonomin. Förklaringen till det är att regeringen tar bort avtrappningen i jobbskatteavdraget för dem med de högsta inkomsterna. För en person som likt finansministern tjänar runt 150 000 kronor i månaden väntar en skattesänkning på 3 000 kronor i månaden. För en person med Sveriges vanligaste arbete, en undersköterska, väntar en skattesänkning på 150 kronor i månaden.

Det är groteska skillnader, fru talman. Vi talar alltså om flera tusen kronor varje månad.

Även med en moderat finansminister vid rodret skulle man kunna tänka att det fanns en annan känsla för vad som är rimligt och anständigt, särskilt när man betänker hur stenhårt de senaste årens dyrtider har slagit – inte mot den lilla grupp som finansministern nu väljer att kasta miljarder efter utan mot vanligt folk. Stigande räntor och höga matpriser har sopat bort tio års reallöneökningar.

Mot den mörka fonden är det i och för sig inte svårt att se ett behov av ekonomiska stimulanser till pressade hushåll. I andra europeiska länder ser vi nu hur regeringar väljer att gå fram med höjda pensioner, förstärkta barnbidrag och investeringar i bostadsbyggande för att sätta fart på jobben. I Socialdemokraternas budgetmotion föreslår vi bland annat höjt barn- och studiebidrag, stärkt bostadstillägg för pensionärer och en skattesänkning som träffar rätt. Men för regeringen är det alltså höginkomsttagarna som ska kompenseras mest efter inflationschocken, trots att det är de som är minst påverkade av den.

Frågan är hur man landar i att det är en rimlig prioritering att den med 150 000 kronor behöver ytterligare 3 000 kronor varje månad.

Från regeringshåll har det anförts lite olika argument. Vi har här i kam-maren under förmiddagen hört om principen hälften kvar. Finansministern har annars fokuserat mycket på att detta är tillväxtdrivande – att det sätter fart på de ekonomiska hjulen, som Elisabeth Svantesson brukar säga.

Tillväxt är verkligen ett angeläget område, inte minst mot bakgrund av att Sverige i dag har den högsta arbetslösheten på tio år. Vi har en tillväxt som ligger i botten bland Europas länder. Det finns dock, fru talman, helt andra och betydligt mer träffsäkra åtgärder om man vill få de ekonomiska hjulen att rulla.

Hade regeringen på allvar velat vidta tillväxtfrämjande åtgärder hade den satsat dessa miljarder på investeringar i det offentliga, i offentlig konsumtion, och riktat dem mot grupper där vi vet att man förmodligen hade gjort av med varenda krona – inte för att man är slösaktig utan för att det finns stora, uppdämda behov. Det hade gett betydligt större utväxling, precis som Konjunkturinstitutet har visat i sina modeller, än skattesänkningar till en liten grupp som redan har sitt på det torra.

Om nu Elisabeth Svantesson som hon säger vill sätta fart på de ekonomiska hjulen, varför riktar hon då inte resurserna till dem som verkligen kan bidra till en injektion i ekonomin och som dessutom behöver dem som mest – barnfamiljer, fattigpensionärer och ensamstående? Varför får dessa grupper bara smulor medan höginkomsttagarna får så väldigt mycket mer?

Anf. 36 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! Min partikamrat Mattias Vepsä har i sin interpellation till finansministern undrat dels om det finns någon analys av vilka som får del av skattesänkningarna från regeringen, dels vilka avvägningar som har gjorts mellan skattesänkningar och resurser till skolan och vården.

I sitt svar tar finansministern upp att man prioriterar skola och vård med 2 miljarder kronor i sin budget. Samtidigt pratar vi om skattesänkningar på uppåt 28 miljarder kronor till de välbeställda. Frågan från Vepsä handlar som sagt om hur man gjort avvägningarna.

I Vepsäs frågeställning finns också en fundering kring om alla verkligen får ta del av regeringens skattesänkningar. Vi är nog fler än bara Mattias Vepsä och jag som har hört finansministern prata om att alla får del av regeringens skattesänkningar.

Jag ersätter i dag Tomas Kronståhl, som är sjukskriven. Får de av oss som haft otur att drabbas av olycka eller sjukdom del av regeringens skattesänkningar?

Jag kommer från byggbranschen, en bransch med tusentals konkurser i svallvågorna av inflationsbekämpningen. Får min kamrat Kalle, som bokstavligen är med och bygger vårt samhälle men just nu är arbetslös på grund av att investeringarna uteblir i byggbranschen, del av regeringens skattesänkningar?

Fru talman! En enkel fråga till finansministern: Får alla del av regeringens skattesänkningar?

Anf. 37 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! När höstbudgeten lämnades över till riksdagen stod det klart att av ett stort reformutrymme på 60 miljarder gick nästan 45 procent till skattesänkningar.

Finansministern har vid flera tillfällen fört ett resonemang om att man inte ska ha högre skatter än vad som behövs. Då, fru talman, funderar jag på hur statsrådet avser att agera för att säkerställa välfärdens finansiering när skatterna sänks med 28 miljarder för 2025.

Ska vi tolka det som att det inte behövs mer pengar till sjukvården trots att finansministerns egna partikamrater vädjar om mer pengar ute i regionstyrelserna men nu i stället behöver säga upp vårdpersonal?

Ska vi tolka det som att det inte behövs mer pengar till de förebyggande sociala insatserna för att bryta nyrekryteringen av barn och unga in i kriminalitet? Eller ska vi tolka det som att implementeringen av den nya, omfattande socialtjänstlagen inte behöver mer pengar?

Vi kanske ska tolka det som att det är äldreomsorgen och förskolorna runt om i landet som inte behöver mer resurser eller att välfärdsarbetarna överallt i samhället har tillräckligt goda arbetsvillkor?

Tycker finansministern att det finns för mycket pengar i statens finanser och att skatten därför behöver sänkas ännu mer framöver utifrån det resonemang som tidigare förts – att man inte ska ha högre skatter än vad som behövs?

Anf. 38 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Nu har jag suttit en hel förmiddag och lyssnat på socialdemokrater som har väldigt svårt för skattesänkningar för löntagare. Det är intressant att lyssna på debatten.

Jag har också hört finansministern – från samma parti som jag, så det kanske är föga förvånande att vi håller med varandra – beskriva hur man under de tuffa åren med hög inflation, som vi ärvt av den förra socialdemokratiska regeringen, har prioriterat dem som haft det tuffast med höjda bidrag och höjda ersättningar och säkerställt att sjukvården och skolan ska få tillräckliga resurser. Allt det har finansministern beskrivit.

Nu när regeringen tillsammans med Riksbanken, fackliga organisationer och andra har lyckats bekämpa inflationen finns det utrymme för att löntagare, hårt arbetande människor runt om i hela vårt land som nu har förlorat tio års köpkraft, också ska kunna få skattesänkningar. Och vi hör socialdemokrater gå upp och förfasa sig över detta. Det är vad den här förmiddagen i stort har handlat om.

När Socialdemokraterna sänkte värnskatten gav det rejält mycket till de socialdemokratiska statsråden. Det har vi inte hört någonting om i den här debatten, utan det man vill ta upp är återigen en diskussion om att det

skulle gagna statsråden från de partier som nu sitter i regeringen att vi gör en något mindre skattesänkning för dem med högst marginalsatser.

För socialdemokrater är det alltid på det sättet att det de själva gör är fullt och rätt och rimligt. När någon annan gör likadant är det aldrig det. Men, oavsett vad man tycker om det, om man har marginalsatser på över 55 procent och sänker dem till 52 procent innebär det fortfarande att med de skattesänkningar som nu görs betalar läkare, advokater och rätt många andra löntagargrupper fortfarande mer än hälften av det de tjänar i direkt löneskatt. För den hundralapp som till mer än hälften försvinner ska de sedan gå och handla någonting som det är moms och ytterligare skatt på. De får behålla rätt lite av den sista hundralappen.

Sverige är ett av de länder i världen som har högst marginalsatser, och det är därför forskningen entydigt visar att det långsiktigt inte kostar att sänka marginalsatserna därför att man får fler arbetade timmar i ekonomin.

Det kan man tycka är bra för den enskilde. Det är bra för landet och tillväxten. Men vet ni vilka det också är bra för? Alla de människor som står och väntar i vårdköer, framför allt i socialdemokratiskt styrda regioner. Alla de som står och väntar i vårdköer kommer att ha nytta av att vi får fler arbetade timmar av läkare. Allt det är bra, för det saknas personer i sjukvården. Fler arbetade timmar gör att fler personer kommer att få sjukvård. Det är bra på alla sätt och vis.

Den här förmiddagen, fru talman, handlar ytterst om det som finansministern gång på gång har pekat på: Vi behöver mer tillväxt i Sverige. Vi behöver inte socialdemokrater som berättar om hur en krympande kaka ska fördelas. Kakan ska växa, för det gagnar alla. Det blir mer pengar till bra ersättningar och bra socialförsäkringssystem. Det blir mer pengar till den gemensamma välfärden där våra barn ska ha en bra skolgång, där våra äldre ska få en bra äldreomsorg och där sjukvården kan ta hand om alla. Allt det är bra när det fungerar, och det kräver ekonomisk tillväxt.

Därför är jag glad att vi har en regering som har bekämpat inflationen och nu prioriterar tillväxten.
(Applåder)

Anf. 39 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar för de här två interpellationerna. Det är en bra och viktig diskussion som vi också haft tidigare här på morgonen, men jag fortsätter den gärna.

När jag fick det här jobbet och när den moderatledda regeringen tillträdde i oktober 2022 ärvde vi en hög inflation på 9–10 procent, låg tillväxt och väldigt hög arbetslöshet. För oss har fokus från dag ett varit på att göra Sverige tryggare – jag ska inte säga så mycket mer om det just nu – men också att göra Sverige rikare.

Det första man behöver göra då är att dämpa inflationen, och det har vi gjort genom ansvarsfulla budgetar samtidigt som vi har kunnat stärka hus-hållen och välfärden. Trots att konjunkturen varit svag har vi inte bedrivit en expansiv politik, för då hade inflationen fortsatt öka. Det har varit en viktig prioritet.

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Nu fokuserar vi på den låga tillväxten. Nu har vi lågkonjunktur tillsammans med andra länder i Europa, till exempel Tyskland och Frankrike. Vi har det därför att svenska hushåll är räntekänsliga – när räntan går från 1 till 5 procent och man har höga bolån som man inte bundit blir det snabbt ökade boendekostnader – och vår byggsektor har haft det otroligt tufft. Här har det också varit viktigt att bekämpa inflationen. I går kom Riksbanken återigen med en dubbelsänkning, och det kommer att gynna hushåll och företag och på sikt också byggsektorn när efterfrågan kommer tillbaka och vi kommer att ha ett annat läge.

Fru talman! Varför tycker jag att det är viktigt med tillväxt? Jo, precis som Edward Riedl nyss sa måste den ekonomiska kakan växa. Jag ser att det finns möjlighet att få svensk ekonomi att växa mer under många år framöver genom att göra olika saker inom olika områden. Jag har nämnt det innan; det handlar om infrastruktur och energisystem. Det handlar om utbildning. Det handlar om skatter och regelverk. Vi har börjat det arbetet, och budgeten för nästa år är ett viktigt steg där. Vi gör historiska satsningar i flera av de här delarna. Vi gör det för att ekonomin ska växa, för att vi inte ska behöva göra som i Region Stockholm eller Stockholms stad och höja skatten för att kunna finansiera välfärden.

Man kan också prioritera. Det har vi gjort gång på gång. Vi har sagt nej till en del höjningar av olika utgifter och lagt det på det som är viktigt.

För den som lyssnar eller läser protokollet: Kommuner och regioner har huvudansvaret för sin egen verksamhet. Men staten ska ta och tar ett ansvar – 288 miljarder i riktade och generella statsbidrag blir det till kommuner och regioner nästa år. Det kan vara bra att veta. Tillskott är en sak – många av de tillskott vi gjorde för i år är permanenta och fortsätter, så 288 miljarder skjuter staten till, och jag är väldigt glad att den sänkta inflationen nu också gör att kommuner och regioner får 50 miljarder lägre pensionskostnader.

Vi fokuserar på tillväxt på kort och lång sikt. Vi fokuserar på att göra det som krävs för att Sverige ska bli rikare. Utgångspunkten kan aldrig vara att alltid höja skatten så fort man behöver göra mer, för om man fortsätter höja skatten som ledamöterna här vill göra blir det tufft för dem som har de lägsta inkomsterna. Kommunalskatten är trots allt det som alla som arbetar betalar, och det är mycket illa att man väljer att höja den.

Frågan är om vi har gjort något mer för svenska hushåll under de här åren. Ja, den första hösten och det första året införde vi ett stort elstöd. Reduktionsplikten förändrades, vilket vid årsskiftet gjorde det 4 kronor billigare. Priset på diesel har sjunkit med nästan 10 kronor sedan vi tillträdde. Vi sänker skatten för alla två år i rad – alla som har jobbat och alla som jobbar.

Vi gör en mängd saker för att stärka hushållens köpkraft, och det tänker vi fortsätta med. Vi vill att inte bara Sverige som land ska bli rikare utan att också hushållen och deras köpkraft ska stärkas.
(Applåder)

Anf. 40 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Elisabeth Svantesson säger i interpellationssvaret och i debatten här i kammaren att man gör både och – man gör insatser för låg- och medelinkomsttagare och för höginkomsttagare. Grejen är bara den att tonvikten i det vi talar om ligger på det starka fokus som regeringen i den här

budgeten har lagt på landets höginkomsttagare och att detta får konsekvenser. Det blir väsentligt mindre pengar till sjukvården nästa år, trots att rekordstora varsel hänger över sektorn. Och de som har de allra minsta marginalerna och kanske har kämpat allra mest genom dessa dyrtider – jag tänker på dem som var ämnet för en tidigare interpellationsdebatt här i dag, människor med sjuk- och aktivitetsersättning – får i stort sett ingenting i kronor räknat i den här budgeten. I stället utökar man funkisskatten.

Jag tänkte komma tillbaka lite till frågan om tillväxt. När regeringen i sin budget aviserade att man skulle sänka skatten för de rikaste anförde man just tillväxtargumentet och konstaterade att Sverige och Europa har tappat i förhållande till USA. Vi måste komma i kapp, och vägen dit är, om man ska tro regeringen, att det ska bli mer över för dem som redan har mycket.

Här kan man ana tankegodset bakom regeringens ekonomiska politik. Det låter som ett eko från Thatchers och Reagans 80-tal. Ge mycket till de rika, så får vi se hur det sipprar ned till de vanliga människorna på gatan. Detta är en politik som har prövats om och om igen genom historien, med ökade klyftor och samhällen som dras isär som det bestående resultatet.

Sverige är tyvärr, herr talman, inte opåverkat av denna utveckling. Även här har klyftorna ökat för mycket. Men frågan är om vi med aktiva politiska beslut vill se till att Sverige fortsätter i en amerikaniserad riktning. Det är visserligen sant att USA är ett rikt land, men rikedomarna är extremt ojämnt fördelade. Den amerikanska medelklassen är krympande – den är mindre än i många jämföra europeiska länder. Så brukar det för övrigt se ut i länder med stora inkomstskillnader. Samtidigt som medelklassen i USA har krympt har förmögenheterna koncentrerats hos en liten elit på ett helt extremt sätt.

Frågan är alltså om det är en typ av amerikansk tillväxt som finansministern har som målbild när hon lägger fram sina skattesänkningar, där förmögenheterna koncentreras hos en liten elit samtidigt som inkomstskillnaderna vidgas. Är det en sådan samhällsutveckling finansministern vill se också i Sverige? Det tror jag i så fall är ett viktigt besked. Jag tror inte alls att särskilt många svenskar längtar efter ett hårdare, brutaliserat klassamhälle, präglad av ökad splittring, där några få drar ifrån. Frågan är vad Elisabeth Svantesson ser som så inspirerande i en sådan samhällsutveckling.

Anf. 41 BJÖRN PETERSSON (S):

Herr talman! Tack för svaret, finansministern! Finansministern besvarar frågan om alla får med att det är breda grupper som får. Det tolkar jag som ett nej, herr talman. Alla får inte, även om finansministern inte vill säga det. Jag har den största respekt för att det ibland kan bli fel och att man kan snubbla. Men jag konstaterar att alla inte får del av skattesänkningarna, vilket framgår av finansministerns interpellationssvar.

I sitt svar fokuserar finansministern mycket på att öka tillväxten och drivkrafterna för arbete och utbildning. Här håller jag med. Jag tänker att våra partier, Moderaterna och Socialdemokraterna, alltid har välkomnat tillväxt. Vi har dock lite olika syn på hur vi uppnår tillväxten.

Med sina skattesänkningar prioriterar regeringen de välbeställda, precis som min partikamrat Kalle nyss föredrog. Man kan jämföra med undersköterskorna, som får någon hundralapp i stället för, som vi, tusenlappar. Min kamrat Jill är undersköterska, och hennes matkasse kostar lika mycket som min. Jag vet inte varför tillväxten skulle öka mer av den matkasse jag köper, eller om jag köper mer mat än Jill gör.

Handels har gjort en stor undersökning bland sina medlemmar som är anställda i butik. En tredjedel av dem lever under fattigdomsgränsen. Vad skulle de göra om de fick ett par tusen kronor mer i månaden? Svaren är hjärtskärande: inte låna pengar varje månad, betala min receptbelagda medicin, äta mig mätt.

Herr talman! Tillväxt – ja. Men min fråga till finansministern är: Tror regeringen att 2 000 kronor i skattesänkning för mig ökar tillväxten mer än till exempel 2 000 kronor i lön för en anställd i vården, vilket man kunde ha prioriterat i stället, utifrån en socialdemokratisk modell för att öka tillväxten?

Anf. 42 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag kan börja med att konstatera att de skattesänkningar som nu görs urholkar just det som vi skulle behöva ge till det gemensamma – till skolan, äldreomsorgen, förskolorna och regionerna när det handlar om sjukvården och till att höja barnbidraget för de föräldrar som lever med de minsta marginalerna. Vi skulle vilja höja det med 200 kronor. Men det regeringen gör är att ge undersköterskan någon hundralapp mer i skattesänkning, och då har vi inte räknat in att man kanske dessutom hade kunnat behålla kollegor och få bättre arbetsvillkor.

Detta är en debatt som jag ändå uppskattar väldigt mycket, för det är en klassisk debatt mellan moderater och socialdemokrater som handlar om vad vi ska göra med det gemensamma. Det blir så himla tydligt i budgeten för 2025 vad som är skillnaderna i svensk politik: De som har mest och tjänar mest ska få ännu mer, och de som lever på marginalerna ska få några smulor. Det är så varje gång. Det kommer alltid att vara så och har alltid varit så. Det känns ändå någonstans tryggt att med den här regeringen få något som är väldigt förutsägbart. Jag uppskattar alltså den här debatten.

Det som gör mig otroligt bekymrad är att många människor som har betalat ett väldigt högt pris ska fortsätta göra det och leva med konsekvenserna av den ekonomiska krisen under lång tid framöver. Det är jag väldigt bekymrad över.

Anf. 43 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Den här regeringen ärvde 10 procents inflation och en av EU:s lägsta tillväxttakter. Alla som någon gång har varit ute och rest vet värdet av den svenska kronan. Under två mandatperioder med socialdemokratiska regeringar nästan halverades kronan mot dollarn. Det blev väldigt mycket dyrare. Svenska folket blev, herr talman, fattigare under de åren, och det rädde avsaknad av reformer för jobb och tillväxt.

Vi hade bland världens högsta bränslepriser. Motiveringen var att det skulle säkra miljö- och klimatåtaganden.

Vi kan konstatera att lite drygt halvvägs in i denna mandatperiod har vår finansminister och den här regeringen med samarbetsparti faktiskt bekämpat inflationen, och det är många som har bidragit till detta. De fackliga organisationerna har tagit ett stort ansvar i Sverige. Vi har också en riksbank som har gjort sin del. Allt detta sammantaget gör nu att räntorna går ned snabbare här än i många andra länder. Det lättar på bördan för hårt ansatta svenska hushåll.

Vi har gått från att ha nästan de högsta bränslepriserna i världen till att ha Västeuropas lägsta. Allt detta sammantaget gör nu att det blir bättre för väldigt många människor.

Herr talman! Jag tycker att vi ibland hamnar i en vulgärdebatt här, där någon krona som sägs satsas fel innebär undergång. Så är det ju inte.

Vad vi behöver är att se till att tillväxten ökar och att kakan växer. Så kan vi fortsätta att bygga starka socialförsäkringssystem och se till att vanliga löntagare faktiskt klarar sig.

I början av den här debatten hörde jag socialdemokrater uttrycka att löntagarna minsann inte har haft det särskilt tufft. Men jag skulle säga att väldigt många runt om i landet har haft det väldigt jobbigt.

Anf. 44 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Det är på många sätt en orolig tid som vi lever i. Då kan det vara bra att veta att Sverige står på en väldigt stadig ekonomisk grund och en stadig politisk grund. Vi har en stadig ekonomi för att vi har en låg statsskuld och starka offentliga finanser, och vi ser också att det vi gör tillsammans påverkar den svenska ekonomin i makroformat.

Men vi står också på en stadig grund politiskt, för vi är fyra partier som har bestämt oss för att bygga Sverige både rikare och tryggare. I de budgetar som vi har lagt fram – vi har lagt fram tre här i riksdagen – har vi kunnat pressa tillbaka inflationen och samtidigt stötta hushållen. Två gånger sänker vi skatten för alla. Vi ser också till att sänka drivmedelspriser. Vi sänker skatten också på sparande, så att fler kan spara och också få sina pengar att växa. Vi vill att Sverige ska bli tryggare, och vi vill att Sverige ska bli rikare.

Jag fick en fråga av Kalle Olsson om USA och produktivitet. Låt mig säga så här: Jag tycker att Sverige är möjligheternas land. Här i Sverige kan man utbilda sig gratis. Man kan göra det oavsett vad föräldrarna har för plånbok eller bakgrund. Här i Sverige finns det goda förutsättningar att faktiskt växa. Den som har invandrat hit kan läsa svenska gratis och till och med få ersättning för att göra det, och man kan komma hit och utbilda sig vidare. Det är möjligheternas land.

När det gäller USA och konkurrenskraft ska jag säga att jag och mina kollegor i EU under det senaste året varje månad har haft stora och långa diskussioner om just konkurrenskraft. Vi ser ju att USA springer före.

Produktivitet är alltså grunden för att ha tillväxt, och USA:s produktivitet har ökat kraftigt. Här finns saker att lära sig av och se hur Sverige och andra länder i EU inte ska hamna efter. Men Sverige är Sverige, och vi har våra institutioner och vår modell. Men man kan alltid lära sig av andra.

Det är med oro som alla vi 27 ser att EU halkar efter. Vi har ständiga diskussioner om hur detta ska lösas och något olika ingångar. En del länder tycker att vi ska ha mer gemensam upplåning för att få fart på ekonomin,

medan andra tycker att andra saker behövs för att ekonomin ska växa. Detta är en diskussion som pågår kraftfullt i EU.

I går fick jag frågor bland annat angående Trump och vad som kommer att hända nu. Men jag tänker att vi också har en egen läxa att göra. Det som händer i USA påverkar oss, absolut, men vi kan också påverka vår egen ekonomi. Detta har jag väldigt mycket fokus på just när det gäller tillväxtfrågor. Även ifall inte EU gör tillräckligt tillsammans – om det blir så – måste vi i Sverige göra vad vi kan. Det handlar om utbildningssystem, skattesystem, kompetensförsörjningsfrågor och investeringar i infrastruktur och energisystem. Allt detta och ännu mer behöver förbättras, så att svensk ekonomi kan växa framöver.

För mig är detta viktigt också för fördelning. Finanspolitiken har en viktig roll när det gäller struktur, det vill säga att få tillväxt, stabilisering, så att inte inflationen drar iväg, och fördelning. Sverige har byggts rikt också av att vi inte har haft fullt så stora klyftor som många andra länder och till exempel av att välfärdssystemen har varit tillgängliga för alla. Vi har inte dyr sjukvård och så vidare.

Sverige är i grund och botten ett fantastiskt land. Men Sverige har problem. De problemen tar den moderatledda regeringen itu med steg för steg.

Nej, Sverige ska inte bli USA, men Sverige måste bli mer produktivt på olika sätt, så att ännu fler svenskar och vi som bor här kan bli rikare.

Anf. 45 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Nej, detta handlar inte om någon krona, som Edward Riedl sa. Jag pratar om 3 000 kronor i ytterligare sänkt skatt för en person som tjänar 150 000 kronor i månaden.

När finansministern fick frågan vad hon själv skulle göra för dessa pengar blev hon svaret skyldig. Jag är inte ett dugg intresserad av vad finansministern gör med sin privatekonomi, men jag tyckte att svaret var talande i sammanhanget. Om man tjänar dessa summor är de grundläggande behoven tillgodosedda. Guldanten på tillvaron finns där. Bufferten är säkrad. Det är inte en fråga om det blir semester på sommarlovet, och fotbollsskorna står i hallen.

Om vi däremot ställde samma fråga till pressade hushåll skulle vi inte behöva vänta på svar. Vi skulle få svar, tillväxtdrivande svar. Det blir kläder och mat och utflykt med barnen. Det blir mer pengar in i näringslivet, fler jobb och ökad tillväxt – precis det som Sverige just nu behöver.

Eller om vi hade ställt motsvarande fråga till landets kommuner och regioner, vad hade de gjort? De hade kunnat börja med att dra tillbaka de rekordhöga varsel som nu hänger över hälso- och sjukvården och som kommer att leda till fler arbetslösa, sämre tillgänglighet och längre köer.

Så här avslutningsvis får man i alla fall medge att finansministern är klagande i så måtto att hon visar vad den här regeringen prioriterar och värderar högst. Hon klagar vem som är viktig och vem som är strävsam, ett ord som finansministern ofta återkommer till. Den som är strävsam i finansministerns Sverige är inte busschauffören som kliver upp 04.30 för att köra oss andra till jobbet. Det är inte undersköterskan som tar nattpasset på äldreboendet. De strävsamma är en liten grupp människor varav många sitter framför dataskärmar och flyttar runt andras pengar. De är samhälls-

bärarna i den här regeringens Sverige. Bara de får det bättre ska tydligen också vi alla andra få det bättre.

Detta är inte bara en obegriplig politik, utan den är också djupt provocerande.

Anf. 46 BJÖRN PETERSSON (S):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret! Men jag blev lite förvirrad när finansministern återupprepade att alla får en skattesänkning. Jag får helt enkelt gå hem och studera siffrorna ett varv till, för jag kan inte hitta detta vare sig i det skriftliga svaret eller i debatten tidigare under dagen.

I vilket fall som helst tänker jag, precis som mina partikamrater har sagt tidigare, att det finns en tydlig ideologisk skiljelinje. Att prioriteringar av skattesänkningar skulle driva tillväxt bättre än investeringar från det offentliga är en ideologisk skiljelinje. Jag är tacksam över att vi kan debattera den och stå för våra olika åsikter.

Själv drivs jag av idén om börda efter bärkraft. Jag har inga problem med att själv betala en högre procentsats i skatt än Jill eller Kalle som arbetar i vården och på byggen.

Jag tackar finansministern för debatten och välkomnar fortsatt debatt ur ideologisk synpunkt.

Anf. 47 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Kanske den här debatten kan kännas vulgär i den bemärkelsen att vi nu kommer in på Socialdemokraternas favoritscen, där det handlar om människosyn och man får använda samma repliker som man använt sedan man gick på kurs på Bommersvik. Men låt mig berätta vad som driver mig, herr talman!

Sedan jag fick det här jobbet drivs jag varje dag av att svensk ekonomi ska växa. Vi gör en mängd saker för just detta. Den budget som vi har lagt fram är tillväxtfrämjande, alltifrån det som nämndes av tidigare talare till skatter. Att vi har väldigt höga marginalskatter är hämmande för tillväxt. Vi ska komma ihåg att vi i dag har ett progressivt skattesystem som gör att de som tjänar mest också betalar väldigt mycket mer i skatt procentuellt sett.

Jag kommer tillbaka till grundfrågan. Jag fick höra att man menar att jag svarar konstigt på frågan om vad jag ska göra om jag får mer pengar. Ja, men jag tänker inte på det, för varje dag tänker jag på hur svensk ekonomi ska växa och på hur vi kan förbättra för människor.

Det är därför som vi, den moderatledda regeringen, nu lägger fram en tandvårdsreform, som Socialdemokraterna aldrig lyckats få till. Där underlättar vi på riktigt för dem som är 67 år och äldre att få tandvård. Vi vet att detta är ett av de största problemen för många äldre svenskar.

Det är också därför som vi nu kraftfullt höjer sjuk- och rehabiliteringspenningen i särskilda fall – ingen har gjort det på tolv år. Den höjs med 2 100 kronor i månaden för dem som har det allra tuffast, och man kan få ett boendetillägg på 1 700 i månaden.

Detta gör en moderatledd regering. Vi gör det samtidigt som vi sänker skatten för alla som jobbar och har jobbat, för det ska löna sig att jobba och ha jobbat. Under de här åren har våra ersättningar skrivits upp för dem

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

som inte har arbetat. Det är rimligt att de kompenseras. Men vi tycker på riktigt att det också är rimligt att se till alla löntagare – den strävsamma busschauffören, sjuksköterskan, undersköterskan och många fler.

Trevlig helg, herr talman!
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:112 om mobbning i skolan

Anf. 48 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Mats Wiking har frågat mig vad jag och regeringen kommer att göra för att stoppa mobbningen i skolan.

Först och främst vill jag understryka att alla former av kränkningar, hot och våld i skolan naturligtvis är helt oacceptabla. Alla elever ska kunna känna sig trygga i skolan.

Rädsla och otrygghet påverkar både elevens mående och förutsättningarna för lärande negativt. En trygg skolmiljö är en förutsättning för att elever ska kunna koncentrera sig i skolan. Tyvärr har andelen elever som känner sig trygga i skolan minskat över tid, särskilt i högstadiet. Parallellt med den utvecklingen ökar mobbningen. Det är en oacceptabel utveckling, och det är uppenbart att det behöver tas till krafttag för att vända den.

Regeringen har beslutat om flera olika åtgärder för att skapa en tryggare skolmiljö för alla elever. Inte minst handlar det om att ge lärare och rektorer bättre förutsättningar att kunna agera vid kränkningar, hot och trakasserier. Exempelvis har regeringen gjort satsningar som ökat förutsättningarna för huvudmän att inrätta så kallade akutskolor, där elever kan placeras tillfälligt när mindre ingripande åtgärder inte varit tillräckliga. Avsikten med en sådan placering är att skapa en bättre skolsituation såväl för den elev som behöver den tillfälliga placeringen som för övriga elever och personalen vid elevens ordinarie skolenhet.

Vidare beslutade regeringen i november 2023 att en särskild utredare ska föreslå åtgärder för att varaktigt förbättra tryggheten och studieron i skolan (dir. 2023:154). I uppdraget ingår bland annat att föreslå åtgärder som säkerställer att nolltolerans råder mot alla former av trakasserier och kränkande behandling, inklusive mobbning, i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan. Det ingår också att föreslå åtgärder för att skolornas arbete mot mobbning, trakasserier och kränkande behandling, inklusive det förebyggande arbetet, på ett mer systematiskt sätt ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Utredningen ska även föreslå hur det kan införas en skyldighet för rektor att som disciplinär åtgärd flytta elever när det är nödvändigt med hänsyn till andra elevers trygghet och studiero. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2025 (dir. 2024:79).

Parallellt behöver skolan naturligtvis också få bättre förutsättningar att möta varje elev. Att kunna sätta in rätt stödåtgärder i tid är en viktig del i arbetet med att långsiktigt stärka tryggheten och studieron. Därför gör regeringen bland annat stora satsningar på fler speciallärare och fler särskilda undervisningsgrupper. För att bland annat stärka skolornas förutsätt-

ningar att öka tryggheten och studieron i skolan, avlasta lärare, förbättra elevhälsan och bättre kunna möta elevernas behov av stöd föreslår regeringen även ett samlat statsbidrag för personalförstärkningar i skolan i budgetpropositionen för 2025. Regeringen föreslår att det sammanlagda statsbidraget förstärks med 850 miljoner kronor för 2025.

Skolan måste vara en trygg plats för elever, lärare och övrig personal inom skolväsendet. Kränkningar, hot och våld i skolan får aldrig accepteras. Därför måste Sveriges skolor få bättre förutsättningar att hantera och motverka kränkande behandling och trakasserier, inklusive mobbning. Jag ser fram emot att ta emot betänkandet från utredningen Stärkt trygghet och studiero i skolan.

Anf. 49 MATS WIKING (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret från statsrådet. Friendsrapporten 2024, som min interpellation grundar sig i, baseras på en Novusundersökning som genomfördes under våren 2024, med över 1 100 barn i åldern 10–16 år. Rapporten visar att vartannat barn i skolan har blivit utsatt för mobbning eller kränkande behandling de senaste två månaderna. Det är hälften av alla barn som går i en klass.

Jag citerar Maja Frankel från rapporten: ”Om du tänker tillbaka på din klass minns du säkert ett barn eller flera som var ensamma. Kanske blev de retade eller utsatta för mobbning. Jag tror att du minns deras namn, ser deras ansikten framför dig. Kanske var det du själv?

Idag är det inte ett eller ett par barn som är utanför. Bakom varannan skolbänk sitter ett barn som fått ta emot hårda ord, psykningar, ryktesspridning, trakasserier, rasism eller sparkar och slag. Vissa någon enstaka gång, andra återkommande dag efter dag. Vecka efter vecka. Månad efter månad. År efter år.

Det är där vi står just nu i Sverige. Det är det meningen ’Vartannat barn har blivit utsatt för mobbning eller kränkningar.’ betyder.”

Herr talman! Bakom statistiken och siffror finns det levande barn som en gång långtat efter att börja skolan men som i dag har en klump i magen varje dag de ska gå till skolan. Det är barn som säger att allt är bra när de får frågan om hur det går i skolan. Det är barn som skäms över att bli utsatta och som därför inte berättar för sina föräldrar eller någon annan vuxen.

Vi vuxna skulle aldrig acceptera att det såg ut så här på en vuxens arbetsplats. Skolan är barnens arbetsplats. En stor skillnad är att barnet inte kan säga upp sig eller strunta i skolplikten. Det man kan göra är att stanna hemma från skolan. Över hälften av de barn som är mobbade stannar hemma från skolan för att de känner sig otrygga eller ensamma.

Herr talman! Samtidigt menar statsrådet i sitt svar att regeringen är på rätt väg när man gör vissa riktade satsningar på skolan. Det är inte samma signal som vi socialdemokrater får när vi har kontakt med skolor ute i landet. Där ger besparingar i kommuner i stället färre vuxna i skolan och mindre pengar till att jobba förebyggande mot mobbning och trakasserier.

Min fråga till statsrådet blir:

Vad kommer regeringen att göra, förutom att ge riktade statsbidrag, för att skapa en trygg skola så att ingen elev ska behöva stanna hemma på grund av mobbning?

Anf. 50 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Jag är väldigt glad över att Mats Wiking lyfter denna fråga. Den är stor och viktig. Precis som Mats Wiking säger är det väldigt många barn i Sverige som är utsatta för mobbning och trakasserier. Jag tror att det är väldigt bra att frågan lyfts ordentligt. Jag tycker att man alldeles för länge har sopat dessa problem under mattan i svensk skola. Man har inte tagit detta på tillräckligt allvar. Många barn som känner en stark otrygghet har från vuxenvärldens sida inte blivit tagna på allvar.

Vi kan såklart inte här i riksdagens talarstol tala om exakt hur man ska göra. Men bara att vi talar om det riktar en stark signal om att det här är väldigt allvarliga frågor.

Jag tror också att det krävs en kulturförändring i svensk skola. Vi måste börja se de här problemen ur brottsoffrets perspektiv, för det är brottsoffer det handlar om. Vi måste se att de beteenden som vi i dag accepterar i skolans värld skulle vi aldrig acceptera på en annan arbetsplats. Vi måste se att det finns offer, och offrets perspektiv måste hela tiden vara det viktigaste.

Så har det inte alltid varit. Vi har haft tendenser i svensk skola att tycka synd om den som mobbar. Vi har bortförklarat varför en person mobbar, och jag menar att vi måste komma ifrån detta.

Precis som Mats Wiking säger är det självklart viktigt med resurser i skolan. Vi behöver göra personalförstärkningar, och nu finns det också öknings av statsbidragen till detta. I huvudsak är dock skolan en kommunal fråga och handlar om kommunala prioriteringar, även om vi naturligtvis också måste se till att det finns statsbidrag.

Jag ser väldigt mycket fram emot den utredning som kommer att presenteras inom några månader, som handlar om just dessa frågor och om trygghet och studiero i största allmänhet. En miljö kan vara väldigt stökig och upplevas som otrygg utan att barn utsätts för mobbning, även om dessa frågor naturligtvis hänger ihop. Utredaren ska lämna förslag på en rad olika åtgärder för att se till att situationen förbättras.

Jag är glad att Mats Wiking tar upp den här viktiga frågan, för den mår bra av att diskuteras och inte sopas under mattan.

Anf. 51 MATS WIKING (S):

Herr talman! Jag vill lyfta frågan här i talarstolen i syfte att den inte ska glömmas bort. Sedan kan man diskutera hur resurser fördelas ut till kommunerna.

Så här uttrycker sig en elev som blivit mobbad i skolan: Jag har inte gått i en vanlig klass på två år. Jag går i en liten grupp en timme om dagen på grund av att jag inte kan vara i klassen. Jag har social fobi och ångest och är rädd för att träffa mobbarna. Jag gick i en stökig klass.

Friends undersökning visar att bland barn som är utsatta för mobbning är det dubbelt så vanligt att få underkänt betyg i något av skolans kärnämnen. Sju av tio av de barn som svarade att det inte gick så bra på proven och lektionerna har varit utsatta för kränkningar eller mobbning, vilket kan jämföras med tre av tio bland dem som inte blivit utsatta.

Robert Thornberg, forskare vid Linköpings universitet, visar i en studie att om en elev är utsatt för mobbning ökar risken för skolfrånvaro, vilket i sin tur kan leda till att man presterar sämre i skolarbetet. Studien visar

också att ensamhet och frånvaro av vänner är en mycket stark riskfaktor för underkända betyg i kärnämnen. Detta bekräftar också internationell forskning som visar att vänskap, det vill säga att i alla fall ha en enda vän i skolan, stärker barns förmåga till lärande.

Det är tyvärr en mörk bild, herr talman, av de konsekvenser som blir för det enskilda barnet som är mobbat. Ensamhet, psykisk ohälsa och underkända betyg är några av konsekvenserna av att skolan och samhället, inklusive vi politiker, inte hanterar frågan tillräckligt bra i dag.

Herr talman! Samtidigt finns det forskning som visar positiva resultat och en väg framåt. Robert Thornberg pekar på vad som är framgångsrikt i arbetet mot mobbning. Han framhåller ett ledarskap där lärare kan skapa positiva, varma och stöttande relationer till eleverna samtidigt som de är tydliga vuxna som, tillsammans med eleverna, sätter gränser. Ett varmt och inklämmande ledarskap fungerar skyddande mot att bli utsatt för mobbning. Motsatsen till detta är negativa relationer som präglas av maktkamp, avståndstagande, ständiga konflikter och brist på värme.

Trygghet och studiero är oerhört viktigt, men det handlar som sagt var om att ha en positiv relation mellan lärare och elever så att eleverna känner sig sedda av de vuxna i skolan.

Konsekvenserna av dålig studiero och att vi inte ser eleverna i skolan blir att elever presterar sämre i skolan och riskerar att bli involverade i mobbning, antingen som utsatt eller som den som utsätter andra.

Jag vill därför fråga statsrådet: Vad drar statsrådet för slutsatser av att forskningen visar att det finns en tydlig koppling mellan att få underkänt betyg samtidigt som man är utsatt för mobbning i skolan? Vad anser statsrådet om forskarens beskrivning av att varma och inklämmande relationer mellan lärare och elever motverkar mobbning i skolan?

Anf. 52 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Sämre kunskapsresultat och att elever helt enkelt är rädda för att gå till skolan och därmed blir hemmasittare är såklart ytterligare en dimension av mobbning. Problemet är ju inte enbart själva mobbningen, utan den riskerar alltid att få mycket mer långtgående konsekvenser för de elever som drabbas. Jag är helt övertygad om att Mats Wiking och rapporten från Friends har rätt i att det finns ett starkt samband i detta avseende.

Ledarskapet är avgörande i alla skolor, både rektors ledarskap och lärarnas ledarskap i klassrummet, korridorer och så vidare. För länge sedan när jag var skolborgarråd i Stockholm gjorde vi också den här typen av enkäter, och det som drabbade mig hårdast var när man ställde frågan varför mobbningen inte upphörde. Det vanligaste svaret från eleverna själva var att vuxenvärlden vände sig bort, det vill säga att vuxenvärlden valde att inte se mobbningen trots att den pågick framför ögonen på dem.

Det är helt oacceptabelt, för det är vuxnas ansvar att sätta stopp för mobbning. Man kan inte tro att eleverna själva ska åstadkomma detta. Det har ju funnits den typen av metoder där man har använt eleverna för detta, och jag menar dels att de metoderna saknar vetenskapligt värde, dels att det är helt orimligt att lägga på barn och ungdomar att sköta detta själva. Det är vuxnas ansvar att se till att det inte förekommer.

Jag menar också att det är oacceptabelt att vi fortfarande tvingar elever att vara hemma för att de är rädda och/eller att man tvingar offret att byta

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

skola, vilket fortfarande förekommer. Om det är någon som ska byta skola är det den som utsätter andra för mobbning, inte den som blir utsatt.

Med det sagt tror jag, precis som Mats Wiking, att ledarskapet i skolan är helt avgörande. Men då måste också lärare och rektorer ha befogenheter att göra någonting utan att till exempel drabbas av anmälningar och en enorm byråkrati varje gång man till exempel tar till disciplinära åtgärder.

Anf. 53 MATS WIKING (S):

Herr talman! Tack till statsrådet för svaret!

Lagstiftningen är ganska tydlig. Enligt skollagen och diskrimineringslagen är skolor skyldiga att arbeta förebyggande mot alla former av mobbning, kränkningar och diskriminering. Den lagen är inte ny, om man säger så.

I 6 kap. skollagen beskrivs att alla elever har rätt till en trygg skolmiljö, fri från kränkande behandling och mobbning. Varje skola ska årligen upprätta en plan mot kränkande behandling där skolan ska beskriva de förebyggande åtgärder som skolan ska vidta.

Skollagen är tydlig med att varje form av mobbning eller kränkande behandling är oacceptabel, herr talman, och beskriver vidare att om en skola inte följer lagen kan Skolinspektionen ingripa och utdela sanktioner.

När man läser Friendsrapporten, som beskriver att vartannat barn mobbas eller trakasseras, är det svårt att se att Sveriges skolor och kommuner följer lagstiftningen. Man kan fråga sig om Skolinspektionen verkligen utför sitt uppdrag.

Tycker statsrådet att Sveriges skolor följer skollagen när det gäller mobbning och trakasserier? Tycker statsrådet att Skolinspektionen fullföljer sitt uppdrag?

Anf. 54 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Jag tycker inte att det är självklart att alla skolor i dag följer det uppdrag som finns i skollagen för att förebygga mobbning, trakasserier, hot och våld. Då skulle inte situationen se ut som den gör i dag.

Med det sagt behöver skolan mer av handfasta verktyg för att agera i frågorna. Det finns ett stort fokus på att det ska finnas detaljerade planer för det ena eller det andra, men det gäller också att planerna följs upp och kan användas när mobbning förekommer. Det ska inte bli en ursäkt när mobbning uppstår att det fanns en plan. Så kan det inte vara. Meningen med hela arbetet är att mobbning inte ska uppstå och att det finns en skyldighet att agera när så sker.

Jag är övertygad om att det behövs fler möjligheter till ingripande åtgärder från skolornas sida för att komma till rätta med problemet. Jag är också övertygad om att ledarskapet är viktigt för att komma till rätta med problemet.

Vi ska se problemen och inte sopa dem under mattan. Vi ska se mobbningen ur offrets perspektiv, inte utifrån förövarens perspektiv. Då kan vi nå långt. Varje dag som går för dessa elever är en förlorad dag, och det är inte acceptabelt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 55 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Peter Hedberg har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att den akuta situationen inom folktandvården i norra Sverige ska upphöra och om jag avser att på något sätt agera för att säkerställa ett likvärdigt ansvar för patienter mellan folktandvården och de privata tandvårdsbolagen.

Mun- och tandhälsan i Sverige är överlag god. I takt med utvecklingen av välfärdssamhället och utbyggnaden av tandvården har den svenska tandhälsan under lång tid utvecklats positivt. Jag ser dock allvarligt på tandvårdens bristande tillgänglighet och hur den drabbar människor runt om i landet.

Nationella vårdkompetensrådet har en viktig roll i detta sammanhang. Genom sin rådgivande funktion ska rådet bidra till en god planering av vårdens kompetensförsörjning. Rådets uppdrag är att göra bedömningar av kompetensbehoven och att stödja och åstadkomma samverkan om kompetensförsörjningsfrågor på nationell och regional nivå. Genom detta bidrar rådet till samverkan och dialog mellan berörda aktörer, men det ska även bidra med kunskap som kan ligga till grund för regeringens beslutsfattande.

För att tandvårdens resurser ska kunna nyttjas effektivt har regeringen överlämnat propositionen *Ändrad åldersgräns för avgiftsfri tandvård* (prop. 2023/24:158) till riksdagen. Ändringen är ett förslag från den särskilda utredaren Veronica Palms utredning *När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa* (SOU 2021:8) och har efterfrågats av regioner och folktandvårdsorganisationer.

Förslaget innebär att den övre åldersgränsen för avgiftsfri tandvård ändras från 23 år till 20 år, och det kommer att innebära att antalet personer som ingår i folktandvårdens grunduppdrag minskar. Förändringen förväntas på så sätt att minska skillnaderna mellan folktandvårdsorganisationerna och de privata tandvårdsbolagen. I och med den planerade förändringen skapas även ökade möjligheter för folktandvårdens vårdgivare att rekrytera och behålla personal eftersom patientgruppen förändras och leder till behov av ett bredare spektrum av tandvårdsåtgärder. Utöver de ökade patientintäkter som förslaget väntas leda till kan det för folktandvårdens personal innebära fler och mer varierade arbetsuppgifter, vilket skapar förutsättningar för kompetensutveckling.

Därutöver har regeringen bland annat gett Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla en nationell modell för riskbedömning inom tandvården. En sådan nationell modell kan på sikt bidra till en enhetlig bedömning av tandvårdens patienter. Genom detta kan tandvårdens resurser prioriteras till de patienter som har störst behov av tandvård samtidigt som tandvårdens tillgänglighet ökar.

Regeringen aviserade en tandvårdsreform i budgetpropositionen för 2025. Tandvårdsreformen syftar till att stärka tandvårdens högkostnads-skydd så att det mer liknar det högkostnadsskydd som finns i övrig vård. Ett stärkt högkostnadsskydd innebär lägre tandvårdskostnader för patienter som är 67 år och äldre. Målsättningen med ett förstärkt högkostnads-skydd är att patienter i högre grad ska kunna besöka tandvården efter behov och därmed få bättre munhälsa.

Svar på
interpellationer

Regeringen avser att från 2026 årligen avsätta cirka 3,4 miljarder kronor för att stärka tandvårdens högkostnadsskydd. Betänkandet *Tiotandvård – ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård* (SOU 2024:70) har nyligen överlämnats till regeringen. Ett av utredningens förslag innebär ett kommuntypstillägg som ger vårdgivare högre ersättning när de behandlar patienter som är bosatta utanför storstäderna. Utredningens betänkande bereds nu inom Regeringskansliet, och jag ser fram emot att återkomma i dessa frågor.

Anf. 56 PETER HEDBERG (S):

Herr talman! Jag får börja med att tacka socialministern för svaret, även om jag menar att det finns en hel del frågetecken kvar.

Situationen för folktandvården i norra Sverige är akut, och jag noterar att socialministern i svaret menade att den sänkta åldersgränsen för avgiftsfri tandvård kan underlätta genom att färre ingår i grunduppdraget. Jag menar att problemen är mer omfattande än så. I de dialoger och samtal jag har haft med företrädare för folktandvården hemma i mitt län, Västernorrland, har det blivit uppenbart att den fråga man ska ställa sig inte är hur folktandvården kan bli bättre utan huruvida vi ska ha kvar folktandvården alls. Själva grunduppdraget är ju hotat.

I Västernorrland har folktandvården i många år arbetat aktivt med att utveckla frisktvårdsavtalen för att säkerställa målet om en god tandhälsa hos hela befolkningen. Men de senaste årens utveckling där personal i stället har gått över till privata aktörer, i många avseenden koncentrerade till större städer, har gjort att man har tvingats avveckla avtalen, inte bara i Västernorrland utan också i andra delar av norra Sverige.

I dag klarar folktandvården i Västernorrland och många andra orter i norra Sverige knappt av att hantera barntandvården. Vuxna kallas inte längre till några undersökningar, och endast det mest akuta kan bli aktuellt för vissa grupper. Trots att man har arbetat systematiskt med just förebyggande insatser och välplanerade revisionsintervall tvingas man på grund av personalbrist att avveckla frisktvårdsavtalen. Jag menar att det är fullständigt orimligt i ett land som Sverige 2024.

Det som jag också vill diskutera i debatten handlar om att systemet inte är riktigt logiskt. Situationen i norra Sverige innebär stora påfrestningar för folktandvården. Det beror på att vi inte har lika villkor mellan aktörerna. Regionerna och folktandvården har ett befolkningsansvar och ett sistahandsansvar för vård, framför allt akuttandvård. Men det gäller inte de privata aktörerna, som mer fritt kan välja sina patienter. Jag menar att detta i kombination med fri prissättning skapar ett system där ojämlikheten cementeras och där målet om en god tandhälsa för alla hotas.

Det var ett känt exempel för ett par veckor sedan i mitt län. En person nekades tandvård på grund av vikten med hänsyn till att vederbörande inte skulle kunna sitta i tandvårdsaktörens stolar. Om man hade sökt akut tandvård hos folktandvården hade man kommit in. Men det här handlade om planerad tandvård. Bara det exemplet säger något om hur sjukt det har blivit i vår del av landet, där man nekas tandvård på grund av vikten.

Utifrån den fråga jag har ställt i min interpellation vill jag fråga socialministern följande: Kan han ge sin syn på situationen i folktandvården? Delar han bilden att det faktiskt är kris? Kan han vidare tydliggöra sin syn på de olika villkor och regler som gäller för folktandvården och de privata

aktörerna? Avser han att vidta några åtgärder för att driva igenom en förändring?

Prot. 2024/25:27
8 november

Anf. 57 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag uppskattar att Peter Hedberg lyfter den här viktiga frågan.

Det är helt klart så att det finns mycket stora utmaningar för tandvården i Sverige. Det gäller inte minst folktandvården och inte minst i något mer glest befolkade län utanför storstadsregionerna. Det är också därför vi presenterar ett antal åtgärder. Vårdkompetensrådet har en tydlig uppgift att fokusera även på tandvårdssektorn och vad vi kan göra för kompetensförsörjningen. Uppdraget att se över en nationell riskbedömningsmodell kopplat till tandvårdsstödet syftar till att även tandvård ska ges mer efter behov.

Sedan spelar det dock roll hur långt den fria barntandvården ska sträcka sig. Ska den sträcka sig upp till det år man fyller 19, eller ska den gå vidare upp till 23? Här blir argumentationen förvånande eftersom tandvårdsorganisationer själva har efterlyst en sänkning av åldersgränsen, av just de skäl som ledamoten anger här, det vill säga att man har ett uppdrag som tränger ut annan tandvård för personer med större behov.

Det här har även utretts av socialdemokraten Veronica Palm, som har föreslagit att gränsen ska sättas till det år patienten fyller 19. Det beror på att vi behöver ha en behovsstyrd tandvård. Folktandvården tar ett för stort ansvar i dag, och det behöver man förändra på det här sättet. Det handlar också om att tandvård bättre ska kunna ges efter behov.

Därför är det märkligt att Socialdemokraterna går fram med att vi ska hålla fast vid det här. Vi hör ju från folktandvården och från utredaren, socialdemokraten Veronica Palm, liksom i den argumentation som ledamoten själv för att det ökar belastningen på folktandvården att grunduppdraget – den fria barntandvården – sträcker sig hela vägen upp till 23. Det gör det svårare för folktandvården att behålla personal och kompetens. Det är ett av skälen till att vi gör detta.

Vi gör det också för att vi ska kunna utveckla tandvården och inte minst rikta större resurser till dem som har sämre munhälsa. Det gäller inte minst äldre personer som inte har haft möjlighet till samma förebyggande tandvård, som har knappa pensioner och som behöver få möjlighet att både få tider och gå till tandläkaren. Man kan liksom inte välja allting samtidigt, utan man måste klara av att göra de här prioriteringarna.

När det finns ett så solitt underlag för att faktiskt flytta ned gränsen från 23 till 19 år förvånar det mig att man från Socialdemokraternas sida väljer att gå emot förslaget. Det skulle försvåra för folktandvården om ert förslag gick igenom, Peter Hedberg. Det skulle göra situationen värre, utifrån de argument som ledamoten framför.

Anf. 58 PETER HEDBERG (S):

Herr talman! Jag noterar att vi tidigare hade en interpellationsdebatt som handlade om de skattesänkningar som regeringen föreslår.

Om man tittar på olika typer av ekonomiska incitament och ekonomiska bekymmer kan man konstatera att en av regeringens huvudlinjer i politiken har varit att försöka komma till rätta med inflationen. Socialdemokraternas linje vad gäller att barntandvården – eller ungdomstandvården –

Svar på
interpellationer

ska sträcka sig upp till 23 års ålder är naturligtvis väldigt kopplad till att de patienterna inte alltid har så stora ekonomiska marginaler.

Jag tycker att socialministern genar lite när han säger att folktandvården och aktörerna har krävt det här. Det är förvisso sant, men det de framför allt säger är att det behövs någon typ av reglering som reglerar ansvaret mellan de offentliga aktörerna – som folktandvården – och de privata aktörerna. Som det är nu finns det nämligen inga incitament över huvud taget för de privata aktörerna att ta en större del av ansvaret för barn- och ungdomstandvården.

Jag deltog i går på ett seminarium om just situationen i norra Sverige som Region Västerbotten med flera anordnade. Det ord som hela tiden återkom där var ”reglering”. Det fanns också en väldigt stor vilja att se helheten i systemet, det vill säga att alla aktörer behövs, men om alla aktörer ska kunna verka på samma typ av villkor krävs det att staten faktiskt går in och tar ansvaret för att reglera det här. Det kan nämligen inte regionerna göra.

Jag tänkte också ta upp detta med den fria prissättningen igen. Vi har en referensprislista som TLV upprättar och som är just en referenslista och ett slags konsumentupplysning. Den styr egentligen inte en särskilt stor del av tandvården. I nuvarande läge hänvisas de vuxna tandvårdspatienterna till aktörer som kan ta i princip vilket pris som helst, och därför undrar jag lite grann vilken nytta referensprislistan gör. Det är också det som folktandvården och regionerna lyfter.

Människor är villiga att betala ganska mycket för att ha en god tandhälsa, men det förutsätter ju att de kan göra det. I min hemkommun Kramfors finns exempel på aktörer som överskrider referenspriset med 180 procent, och det kan jag inte tycka är på något sätt rimligt – i någon som helst del av landet. Det tror jag inte att socialministern tycker heller, men han får gärna tydliggöra det.

Jag kommer också in på frågan om valfrihet, som borgerliga politiker väldigt ofta brukar framhålla. Jag säger på inget sätt att vi ska göra oss av med privata tandvårdsaktörer, snarare tvärtom. Vi behöver både de privata tandvårdsaktörerna och de offentliga. Men man kan ju fråga sig vilken valfrihet den patient har som har att välja mellan ingen tandvård alls eller 180 procent dyrare tandvård.

I stället för att resurser används för att tillgodose hela landets behov ser vi, som jag nämnde i mitt första inlägg, en överkapacitet i storstadsområdena. Där jagar man faktiskt patienter i stor utsträckning, och i och med överkapaciteten har man ganska mycket ledigt utrymme som skulle kunna nyttjas till annat.

Jag är helt med på – och det är Socialdemokraterna också – att det här med riskbedömningssystem är viktigt, liksom att man får till olika typer av samverkansformer mellan regionerna och de privata aktörerna. Men utan en tydligare reglering av ansvarsfrågan riskerar det här att bli tandlöst, befarar jag. Jag ser att socialministern noterade att jag sa ”tandlöst” – det var inte medvetet, men man får ju ha lite Göteborgshumor ibland!

Jag tänker så här: Det här behöver inte vara en ideologisk stridsfråga. Vill man ha del av det statliga och det regionala tandvårdsstödet – det finns ju olika former – vore det väl också rimligt att man ställde sina resurser till förfogande även för barn- och jourtandvården. Därmed kunde ju regionerna och de privata aktörerna dela på det, och då skulle vi kanske också

kunna behålla den avgiftsfria tandvården längre upp i åldrarna – även för de grupper i ungdomsåren som inte har så stora ekonomiska marginaler.

Jag vill därför fråga socialministern om han är beredd att titta på ett dylikt system just för att komma till rätta med problemen.

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Anf. 59 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag tycker fortfarande att det här inte riktigt hänger ihop.

Ledamoten efterlyser att staten ska gå in och ta ansvar, och nu gör vi ju det. Vi lyssnar på regionerna, folktandvårdsorganisationerna och på utredaren Veronica Palm och gör förändringar i åldersgränsen. Det är ju inte bara en prisfråga för den enskilde, utan det är även en kapacitetsfråga för den som ska göra detta. Det är därför vi gör de här förändringarna.

Då säger Socialdemokraterna: Gör inte de förändringar som efterlyses för att vi ska klara tandvårdssituationen i Sverige! Gör helt andra saker!

Jag stänger inga dörrar när det gäller att titta på annat, men det här kan vi göra här och nu. Vi gör också saker kring referenspriserna: Vi förstärker Tandpriskollen och går fram med förslag för att ytterligare stärka kontrollen över tandvårdssektorn. Vi vet att vi behöver se till att det inte finns oseriösa aktörer i den här sektorn och öka kontrollen kring detta, så att det inte flödar ut medel ur tandvårdssektorn på ett sätt som det inte ska göra. Det gör vi nu; vi går fram med en lång rad förslag kring detta.

Referenspriserna är viktiga och spelar roll, och Tandpriskollen spelar roll. Men det är klart att vi behöver förstärka patientens ställning på olika sätt i det här sammanhanget. Det tycker jag också är viktigt för att vi ska kunna behålla ett valfrihetssystem. Man ska känna sig trygg när man går till tandläkaren, och man ska kunna ha koll både på sina rättigheter och på vad som är rimligt att betala i de här sammanhangen.

Jag vill också peka på att vi nu har en ny utredning som den här regeringen har tagit fram och där det finns förslag om differentierade ersättningssystem beroende på var man etablerar sig. Det ser jag fram emot att få bereda vidare. Det finns helt enkelt en kommuntypsskillnad utifrån var patienten är bosatt. Det handlar om att vi just ser en skillnad i etablering mellan storstäder och inte minst norra Sverige och mer glest befolkade delar av Sverige, där det helt enkelt är mycket svårare att få tider. Det här är ett verktyg som vi har bett utredaren att titta på och som vi nu också bereder i Regeringskansliet.

Det vore såklart intressant att höra hur ledamoten ser på det här. Nu gör vi nämligen flera saker. Det är samma sak med riskbedömningsinstrumentet; att se till att koppla det till det statliga tandvårdsstödet handlar om att bättre kunna ge tandvård efter behov. I dag fungerar det inte tillräckligt väl i fråga om att det är behoven som ska styra. Men jag vill ändå säga att det finns en konsekvens i hur vi arbetar med detta.

Som sagt: Det förvånar mig att ledamoten, som helt uppenbart ser samma problem som jag, går emot dem som faktiskt ser det som inte hela lösningen men en dellösning att förändra delar av detta.

Anf. 60 PETER HEDBERG (S):

Herr talman! Socialministern sa i sitt svar att vi överlag har en god tandhälsa i Sverige, och den uppfattningen delar jag. Den här debatten handlar dock om att tandhälsan hotas på sikt, och jag tycker inte att socialministern och regeringen riktigt hänger med hela vägen. Det är mycket

riktigt att tandvårdsaktörerna har begärt att man ska sänka gränsen för avgiftsfrihet, men det är ju också för att man står inför en situation där spelplanen inte är lika vad gäller ansvarsfrågan. Jag tycker att socialministern duckar för detta.

Folktandvården har ett större samhällsuppdrag när det gäller både utförandet av själva tandvården och kompetensförsörjningen. Man lyfter också fram att Folktandvården tar ett väldigt stort ansvar för att utbilda och träna nya tandläkare, tandhygienister och tandsköterskor i början av deras karriärer. Sedan går de dock vidare. Folktandvården blir med dagens olika regelverk väldigt styvmoderligt behandlat, tycker jag.

Jag tror definitivt att det utredningen *Tiotandvård* har visat när det gäller kommuntypstillägg, som också bereds i Regeringskansliet, kan vara ett steg i rätt riktning. Men om man verkar på den marknad som tandvården är måste grunden ändå vara att lika villkor ska gälla.

Jag tycker, återigen, inte att detta behöver vara någon stor stridsfråga. Jag tycker att det vore väldigt naturligt att man kan ta del av det statliga tandvårdsstödet om man ställer sina resurser till förfogande för barn- och jourtandvård. Den delen ropar ju Folktandvården och regionerna nästan högst om, skulle jag säga – den delen och den fria prissättningen. Det var i alla fall budskapet jag hörde i går och som jag hört från många tandvårdsdirektörer.

Därför undrar jag återigen – utifrån det socialministern sa i sitt föregående anförande om att han inte utesluter någonting – om det kan vara en framkomlig väg att faktiskt reglera och lagstifta om lika villkor vad gäller samhällsuppdraget och befolkningsansvaret.

Anf. 61 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! I grunden har vi god tandhälsa i Sverige, men den ges i dag inte tillräckligt mycket efter behov. Då måste man vara beredd att överväga olika åtgärder för att åstadkomma det. Jag tycker i grunden att den fria etableringsrätten är bra, men det fungerar inte tillräckligt väl. Därför ser jag fram emot breda förslag om kommuntypstillägg och annat för att säkerställa att fler runt om i Sverige ska ha möjlighet till tandvård.

Jag tycker att vi gör flera saker. Vi har gett ett uppdrag till Nationella vårdkompetensrådet att se över kompetensförsörjningsfrågorna. Det är viktigt för att vi ska få inspel och ett underlag för vad regeringen och staten ytterligare kan göra i det här sammanhanget. Jag har också pekat på flera andra saker för att säkerställa detta, exempelvis ett riskbedömningsinstrument som ska kunna kopplas till tandvårdsstödet för att se till att tandvården ges mer efter behov.

Jag tycker också att åldersgränsfrågan är viktig i det här sammanhanget. Som ledamoten själv konstaterar är detta inte hela svaret på hur vi ska underlätta situationen för Folktandvårdens personal, men det är en del av svaret. Det gäller frågor som rekrytering, att kunna bibehålla personal och att få en jämnare spelplan i relation till andra. Inte minst handlar det om att vi ska använda den kapacitet vi har – för den är ju inte obegränsad – till de personer som har de största behoven. Det är deras behov som ska tillgodoses.

Vi ska samtidigt behålla möjligheten för barn, upp till året de fyller 19, att få den goda förebyggande tandvård som lägger en god grund för god munhälsa hela livet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:154 om vattkoppsvaccination i det nationella allmänna vaccinationsprogrammet

Anf. 62 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Ewa Pihl Krabbe har frågat mig om jag avser att inom mitt ansvarsområde, i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendation, snarast införa vattkoppsvaccination i det nationella allmänna vaccinationsprogrammet för barn samt ikappvaccination för barn upp till 18 år som ej tidigare haft vattkoppor.

Det svenska barnvaccinationsprogrammet har bidragit till att sjuklighet i vanliga infektionssjukdomar har minskat kraftigt eller helt upphört. Inom ramen för det nuvarande svenska barnvaccinationsprogrammet erbjuds alla barn skydd mot elva sjukdomar.

Sedan 2013 regleras nationella vaccinationsprogram i smittskyddslagen (2004:168) och smittskyddsförordningen (2004:255). Den 30 september i år lämnade Folkhälsomyndigheten in ett beslutsunderlag till regeringen om vaccination mot vattkoppor i det allmänna vaccinationsprogrammet för barn. Folkhälsomyndigheten har bland annat gjort en analys av sjukdomsbördan, vaccinets effektivitet och säkerhet, kostnadseffektivitet och etiska aspekter och gjort en samlad bedömning av om vaccinationen uppfyller smittskyddslagens kriterier för att ingå i ett nationellt vaccinationsprogram.

Folkhälsomyndigheten bedömer att vaccination mot vattkoppor uppfyller kriterierna för nationellt vaccinationsprogram och föreslår att vaccination mot vattkoppor ska inkluderas i det nationella allmänna vaccinationsprogrammet för barn. Myndigheten föreslår också att ikappvaccination genomförs bland äldre barn upp till 18 år som inte haft vattkoppor.

Vaccinationsutredningen, som tillsattes i juli 2022, har haft i uppdrag att se över de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret. I januari 2024 överlämnade utredningen betänkandet *Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner* till regeringen (SOU 2024:2). Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Folkhälsomyndighetens beslutsunderlag och utredningens betänkande utgör tillsammans ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet med frågan om huruvida vaccin mot vattkoppor bör införas i det nationella allmänna vaccinationsprogrammet för barn.

Anf. 63 EWA PIHL KRABBE (S):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret.

Folkhälsomyndigheten har lämnat förslag till regeringen om att vaccination mot vattkoppor ska ingå i det allmänna vaccinationsprogrammet för

barn. Utredningen har ju pågått sedan 2018. Man gjorde uppehåll under pandemin, av naturliga skäl, innan den återupptogs 2022.

Vaccination mot vattkoppor förhindrar inte bara sjukdom utan innebär också stora kostnadsbesparingar för samhället. Inkluderingen i det nationella barnvaccinationsprogrammet kommer dessutom att minska vårdklyftorna mellan dem som i dag har råd att vaccinera sig privat och människor som inte har det. Det är därför vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att regeringen snarast möjligt inför kostnadsfri vattkoppsvaccination som backas av en nationell budget – i vårt budgetförslag ligger den på 135 miljoner för år 2025 – som täcker kostnaden för det kommande året.

Varför tycker jag då att man behöver skynda på? En anledning är att utredningen har tagit lång tid – vilket naturligtvis inte är konstigt, med tanke på pandemin – och att barn även fortsättningsvis helt i onödan drabbas av sjukdom som i en del fall ger komplikationer som kräver sjukhusvård. Dessvärre tar sjukdomen omkring åtta liv per år, vilket inte är så känt.

Detta skulle vara en väldigt lönsam affär för staten, för enligt Folkhälsomyndighetens beräkningar skulle en investering på ungefär 300 miljoner kronor i allmän vattkoppsvaccination ge 440 miljoner kronor tillbaka redan efter fem år. Efter 15 år skulle besparingen uppgå till nästan 2 miljarder. Om man hade ikappvaccination skulle besparingen bli ännu större. Cirkulationen av viruset förväntas dessutom försvinna helt inom sex till åtta år. Det är ett tidsspänn som halveras vid tillägget av ikappvaccination, vilket naturligtvis är önskvärt.

Herr talman! En annan aspekt av vattkoppor påverkan på samhället är att viruset aldrig försvinner ur kroppen hos den som en gång smittats. I vuxen ålder kan det latent viruset leda till sjukdomen bältros, och även den kan ge allvarliga komplikationer, i synnerhet för äldre personer. Det virus som finns i vaccinet har mindre benägenhet att återaktiveras i form av bältros än det virus som finns kvar i kroppen efter att man har haft vattkoppor. Detta innebär att antalet fall av bältros kan förväntas minska på sikt, även om jag är väl medveten om att det tar många år. Bältros är inte sällan en väldigt besvärlig sjukdom att få.

Föräldrar som vill vaccinera sina barn mot vattkoppor har hittills fått betala ur egen ficka – jag tror att två sprutor kostar ungefär 1 600 kronor. Detta leder till vårdklyftor. Om man till exempel tittar på Region Stockholm ser man stora socioekonomiska skillnader. Inom regionens socioekonomiskt starka områden finns en växande grupp föräldrar som låter vaccinera sina barn och betalar ur egen ficka. Ett exempel är Täby kommun, vars uppskattade vaccintäckningsgrad på 89 procent är högst i Sverige. I Salems kommun är vaccinationstäckningsgraden ungefär 1 procent. Att inkludera vattkoppsvaccination i det allmänna vaccinationsprogrammet i Sverige skulle alltså bidra till att minska också vårdklyftorna i vårt samhälle.

I Finland inkluderades vattkoppor i det nationella vaccinationsprogrammet 2017, och antalet vårdbesök minskade drastiskt både hos den primära målgruppen och hos övriga barn tack vare flockimmuniteten. Antalet personer som behandlats i primärvården i Finland i samband med vattkoppor har minskat med 70–80 procent. Inom EU erbjuder tolv länder vattkoppsvaccination till barn i allmänna vaccinationsprogram, och fler är på gång. USA införde detta redan på 90-talet.

Min fråga är återigen: Varför dröja med ett införande som har så många goda effekter?

Prot. 2024/25:27
8 november

Anf. 64 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag noterar att det inte är första gången Ewa Pihl Krabbe tar upp viktiga folkhälsofrågor i kammaren.

Vi fick in underlaget den 30 september, alltså för mindre än två månader sedan. Det förefaller vara en samhällsekonomiskt effektiv åtgärd, men det är viktigt att bereda underlaget ordentligt och sedan återkomma med hur vi ser på detta. Det behöver förstås tas fram medel för det, och det behöver vägas mot andra insatser. Ett remissförfarande krävs också för att bereda detta på ett bra sätt. Ewa Pihl Krabbe tar dock upp många viktiga aspekter, och det tycks finnas ett gott stöd för att detta skulle vara en bra åtgärd att genomföra.

Ojämlighet i vaccination kan ju också innebära ökade risker för de personer som inte får vaccinet. Man kan till exempel bli smittad längre upp i åldrarna än vad man annars skulle ha blivit, vilket också kan förändra sjukdomsförloppet. Den typen av aspekter måste också beaktas.

Vi har som sagt fått in underlaget och kommer att bereda det och återkomma. Men som jag konstaterade måste detta ställas mot andra ändamål, och man behöver se till att det finns medel. Så som regelverket ser ut nu behöver det också finnas medel för kostnadstäckning för regionerna.

Anf. 65 EWA PIHL KRABBE (S):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret.

För barn i lägre åldrar kan vattkoppor vara en mycket plågsam sjukdom. Vanligtvis går den över på några veckor, men i svårare fall kan sjukdomen ge övergående balanssvårigheter och i sällsynta fall drabba hjärnan och ge bestående skador. I Sverige behöver 300–400 barn årligen sjukhusvård på grund av komplikationer av vattkoppor, och som jag tidigare sa avlider åtta personer i Sverige varje år till följd av vattkoppor. När vi nu har ett bra och säkert vaccin kan jag inte förstå varför vi inte skyddar våra barn från denna sjukdom. Barnen är ju så viktiga. Det finns rapporter från till exempel Skåne om små barn som har fått stroke av detta virus. Det är mycket ovanligt, men det händer.

Jag minns mycket väl när vi började vaccinera mot rubellaviruset, alltså röda hund. Jag mötte flera personer under min tjänstgöring som psykolog som skadats mycket svårt i livmodern när mamman smittats under graviditeten, och de hade fått svåra livslånga handikapp som följd. I Sverige har sjukdomen i det närmaste helt försvunnit, men i låginkomstländer utan allmän vaccination är sjukdomen fortfarande vanlig, med fosterskador som följd.

Min pappa fick polio när jag var ett år. Själv fick jag poliovaccin när det efter ganska lång tid kom, och det är jag ju tacksam för.

En utmaning för många familjer är att vattkoppor innebär långa vabperioder. Först drabbas ett barn och efter ett par veckor nästa. Har man två tre ovaccinerade barn kan det innebära frånvaro under många veckor, med påföljande kostnader för familj och samhälle. Enligt en svensk hälsoekonomisk studie kostar vattkoppor nästan 340 miljoner kronor i produktionsförlust varje år på grund av vård av barn, vilket motsvarar ungefär 150 000 förlorade arbetsdagar per år.

Svar på
interpellationer

I Sverige är graden av vaccinationstäckning för vattkoppor totalt 18 procent; jag tror att det är fjolårets siffra. Mest vaccineras det i Region Stockholm och minst i Blekinge.

Jag förstår att det inte finns några tveksamheter, men varför dröjer det?

Anf. 66 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Låt mig åter tacka Ewa Pihl Krabbe för viktiga frågor.

Det svenska barnvaccinationsprogrammet är en enorm framgång och har betytt otroligt mycket. Vaccinationsprogram i världen är också otroligt viktiga för att lyfta människor ur fattigdom och ge flickor och pojkar goda livschanser och säkra deras möjlighet att leva ett gott och hälsosamt liv. Vad är vackrare än verkningsfulla vaccin i världen? Det brukar jag tänka ibland, just utifrån den enorma betydelse detta har för utvecklingen i världen. Samtidigt ser vi nu konspirationsteorier om vaccin flöda över världen och så skepsis mot något som har inneburit så mycket liv för så många, och det gör mig djupt bekymrad. Då är det bra att vi har en sådan här diskussion där vi lyfter fram det positiva och möjligheterna som finns med vaccin.

Varför dröjer det? Vi fick in underlaget den 30 september, och det var efter att budgetpropositionen hade avlämnats till riksdagen. Nu behöver underlaget beredas och remitteras. Vi behöver även väga denna åtgärd mot andra åtgärder som också är samhällsekonomiskt lönsamma och bidrar till hälsa på olika sätt. Resurserna är ju inte obegränsade. Som jag konstaterade finns här dock saker som tyder på att det finns en god samhällsekonomi i detta. Nu behöver det göras ett ordentligt beredningsarbete, och ibland tar det lite tid. Men vi har fått in ett bra underlag, och jag ser fram emot att jobba vidare med det.

Anf. 67 EWA PIHL KRABBE (S):

Herr talman! Folkhälsomyndigheten har lämnat sitt förslag till regeringen om att vaccination mot vattkoppor ska ingå i det nationella vaccinationsprogrammet, och det tycks inte finnas några tveksamheter från något håll. Smittskyddslagen fastslår att smittsamma sjukdomar ska omfattas av nationella vaccinationsprogram om kriterierna uppfylls, vilket Folkhälsomyndigheten har bedömt vara fallet när det gäller vattkoppor. Alla kriterier är alltså uppfyllda.

Jag förstår det statsrådet säger om att detta kommit in sent i budgetprocessen, men jag hoppas att regeringen ser till att vi tillsammans kan skydda våra barn från en sjukdom som ingen faktiskt behöver ha. Dessutom kan man spara in stora summor till staten som kan användas till andra viktiga ändamål. Utredningen har helt förståeligt tagit lång tid på grund av pandemin. Men det är av yttersta vikt att regeringen snarast implementerar Folkhälsomyndighetens nya rekommendationer.

Jag tackar socialministern för debatten.

Anf. 68 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag vill också tacka för debatten.

Det är oerhört viktigt att skydda barn och ge dem goda och jämlika livschanser, både i Sverige och i resten av världen.

Nu har vi fått in ett underlag om att addera ytterligare ett vaccin till det framgångsrika barnvaccinationsprogrammet, och jag ser fram emot att

bereda det ytterligare. Men som jag också har sagt behöver detta vägas mot andra åtgärder, och man behöver se om det finns eller går att skapa utrymme för att göra olika saker.

Stort tack för interpellationen och möjligheten att belysa en viktig fråga, Ewa Pihl Krabbe!

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:119 om arbetet med de jämställdhetspolitiska målen

Anf. 69 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Sofia Amløh har frågat mig vad jag avser att göra för att motverka den utveckling som Jämställdhetsmyndighetens resultatrapport visar på. Jag vill tacka för frågan och för frågeställarens engagemang för jämställdhet.

Regeringen tar flera steg framåt gällande samtliga jämställdhetspolitiska mål i den kommande budgeten. Till att börja med ökar regeringen anslaget till Jämställdhetsmyndigheten med 72 miljoner kronor för 2025, vilket finansieras med en flytt av andra medel på jämställdhetsområdet. Syftet är att Jämställdhetsmyndigheten ska få bättre förutsättningar genom att medel går direkt till myndigheten i stället för att ges genom olika uppdrag. Satsningen är permanent och bidrar till effektivisering av jämställdhetspolitiken.

Regeringen stärker också stödet till de nationella stödlinjerna för våldsoffer, som drivs av Nationellt centrum för kvinnofrid, med 7 miljoner kronor i budgetpropositionen för 2025. Syftet med satsningen är att öka svarsfrekvensen på de nationella stödlinjerna.

Regeringen förstärker även stödet till utsatta för prostitution med 10 miljoner kronor i budgetpropositionen för 2025. Det är prioriterat att vuxna personer som vill lämna prostitution eller har blivit utsatta för människohandel för sexuella ändamål får det skydd och stöd de behöver och att inga barn utsätts för sexuell exploatering och människohandel.

Dessutom har regeringen tidigare i år beslutat om ett åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026. Åtgärdsprogrammet innehåller 132 satsningar och åtgärder som görs på bred front på nationell, regional och lokal nivå.

Regeringen gör även viktiga jämställdhetssatsningar inom området kvinnors hälsa. En av dessa handlar om jämställd vård samt vård och forskning om kvinnors sjukdomar och hälsa. För området Jämställd vård, kvinnors hälsa och förlossningsvård avsätter regeringen totalt 1,6 miljarder kronor årligen för 2024 och 2025.

Ett annat viktigt område där regeringen satsar ytterligare är arbetet för att stärka och främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Sverige ska vara ett öppet och fritt land där alla har lika rätt till god sexuell och reproduktiv hälsa och lika rättigheter på området.

Den 24 oktober beslutade regeringen om två uppdrag inom detta område. Det ena är ett myndighetsgemensamt uppdrag med särskilt fokus på rättighetsperspektivet och att nå ut i områden där utanförskapet är stort.

Det andra är ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten och Skolverket att uppdatera och vid behov komplettera åldersanpassat stödmaterial inom området sexualitet, samtycke och relationer. Det syftar till att stärka alla elevers tillgång till information om sexuella och reproduktiva rättigheter.

Regeringen har även tagit initiativ till en lång rad uppdrag till myndigheterna i syfte att främja ekonomisk jämställdhet. De handlar bland annat om distansarbete efter covid-19-pandemin, att främja kvinnors företagande och etablering på arbetsmarknaden, jämställdhet på bostadsmarknaden och analys av livsinkomster.

Avslutningsvis fortsätter arbetet med jämställdhetsintegrering, som sedan 1990-talet är regeringens strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Den 2 oktober träffade jag ett femtiotal myndighetschefer för att följa upp det drygt tioåriga arbetet med jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter. Fokus för mötet var dels att ta del av resultat av arbetet, dels att ha dialog kring inriktningen framåt. Vid mötet deltog även justitieministern, skolministern, sjukvårdsministern och försvarsministern.

Anf. 70 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag tycker att det statsrådet redogör för i sitt svar är bra. Jag vill särskilt understryka att arbetet med jämställdhetsintegrering är otroligt viktigt.

Jag vill lyfta fram åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026. Det är väldigt bra. Den förra, S-ledda regeringen hade liknande åtgärdsprogram.

Jag har tagit initiativ till den här debatten med anledning av Jämställdhetsmyndighetens resultatrapport 2024, som har fått det samlande namnet *Jämställdhetsarbetet tappar styrfart*. Generellt minskar styrningen av jämställdhetspolitiken från regeringsnivå till myndighetsnivå. Den minskade styrningen tar sig uttryck i att de specifika jämställdhetsuppdragen till myndigheterna blivit färre och att färre myndigheter har uppdrag om jämställdhetsintegrering i regleringsbrevet. Därutöver ser man en markant minskning av ordet jämställdhet i statens budgetproposition.

Jag vill fråga statsrådet om vi kommer att se en tydligare styrning i regleringsbrevet för 2025. Det är ett arbete som jag antar pågår just nu.

Herr talman! Jag tänker lyfta fram några exempel ur rapporten som visar på det man skulle behöva åtgärda.

Rapporten visar att kvinnor utför mer krävande obetalt hem- och omsorgsarbete, vilket starkt påverkar hälsan och arbetslivet i tydligt negativ riktning. Nu när arbetslivet dessutom förlängs ökar riskerna för medelålders kvinnor, som så tydligt ökat sitt arbetskraftsdeltagande och sitt obetalda anhörigomsorgsarbete de senaste årtiondena. Vad gör regeringen för att kvinnor ska utföra mindre obetalt hem- och omsorgsarbete, och hur adresserar regeringen den här bristen i det delmålet?

Ett annat exempel från rapporten under delmålet Jämställd hälsa är att lågutbildade kvinnor har en sjunkande medellivslängd, bland annat på grund av den ökade stressrelaterade sjukskrivningsgraden inom kvinnodominerade branscher i kombination med att arbets- och livsvillkoren har utvecklats i negativ riktning. Vad vill regeringen göra för att lågutbildade kvinnor i kvinnodominerade branscher ska få förbättrad hälsa och inte behöva betala med ett förkortat liv? Det är ett väldigt högt pris! Vilka åt-

gärder riktar regeringen mot den här bristen och det här problemet? Jag hoppas att det kan framkomma i debatten i dag.

Prot. 2024/25:27
8 november

Anf. 71 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jämställdheten är på tillbakagång i hela världen. Det vet jämställdhetsministern, som har tagit del av kvinnokommissionens berättelser om hur jämställdheten nu backar. Starka organisationer driver på för att öka ojämställdheten. Det är väldigt tydligt.

Hos kvinnokommissionen är det också väldigt tydligt att kvinnor ber oss i Sverige och Norden att fortsätta gå före, för om vi jobbar hårt för jämställdhet finns det någonting för andra att sträva efter och ta efter.

Vårt jämställdhetsarbete i Sverige är otroligt viktigt för kvinnor och flickor och faktiskt även för män och pojkar. Men det är inte bara viktigt för oss; det är viktigt för att öka jämställdheten i hela världen. Därför är det extra sorgligt när det är precis det som inte händer i Sverige. Vi ser att jämställdheten är på tillbakagång även här.

Det finns krafter som driver tillbaka jämställdheten. Som skolkurator har jag sett det väldigt tydligt. Jag var borta i sju år, och när jag kom tillbaka som skolkurator såg jag att jämställdheten hade gått tillbaka. Jag hoppades att det bara var lokalt, men jag vet nu när jag har träffat forskare på jämställdhetsområdet att det tyvärr inte är så. Det finns väldigt mycket som är på tillbakagång i hela Sverige. Just därför krävs en stark jämställdhetspolitik som kan mota krafterna och göra det bättre för alla kvinnor och flickor som lever i vårt land.

Vi vet att i tider av kris drabbas kvinnor och barn mest. I Sverige har det också varit tydligt att kvinnor drabbats hårdast av både inflationen och den lågkonjunktur vi har haft. Ensamstående föräldrar drabbas hårt. Över 40 procent av de ensamstående föräldrarna har varit tvungna att låna för att få råd att ställa mat på bordet till sina barn. De flesta av de ensamstående föräldrarna är kvinnor. Kvinnor som är pensionärer har det väldigt tufft. Detta har också synts nu när det gäller skuldsättning och annat.

Den generella bilden är tydlig: Kvinnor har det tufft. De har drabbats av den ekonomiska krisen. Då behöver mer göras.

I den budget som den SD-styrda regeringen har lagt fram är det precis tvärtom. De flesta av de satsningar som görs gynnar företrädesvis rika män i större städer. Det är de som får de största skattesänkningarna. Det är de som gynnas av den politik som förs.

Det som också är otroligt allvarligt är att resurserna till välfärden är alldeles otillräckliga. Trots de insatser som jämställdhetsministern läste upp här innebär bristerna i välfärden att det sammantaget blir sämre på de områden som jämställdhetsministern räknade upp.

Anf. 72 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att jag givetvis delar den oro som ledamöterna ger uttryck för när det gäller rapporten, som säger att jämställdheten backar. Det är en utveckling som vi har sett under ett antal år och som beror mycket på omvärldsfaktorer. Detta fastslås i rapporten, som jag har med mig här i dag.

Jag ska läsa från förordet i rapporten, där det står så här: ”De senaste åren har präglats av en rad kriser i vår omvärld, vilka alla påverkar samhället och därmed jämställdheten. Lågkonjunktur, ökad inflation, ökad

Svar på
interpellationer

ekonomisk ojämlikhet och konflikter i närområdet påverkar förutsättningarna för att bedriva ett långsiktigt jämställdhetsarbete. Sedan 2021 har det skett ett trendbrott när det gäller ekonomisk jämställdhet och efter många år med mindre förändringar i disponibel inkomst ökar nu skillnaderna mellan kvinnor och män.”

Detta är en situation som regeringen har ärvt från den förra regeringen, och utan att placera skulden någonstans kan man bara säga att den typen av förändringar självfallet måste hanteras, oavsett vilken regering som sitter vid makten.

Regeringen har, precis som jag nämnde i mitt inledande svar, flera specifika jämställdhetsåtgärder. Jag vill börja med att säga att en av de viktigaste saker vi kan göra för att vända utvecklingen är att hantera de faktorer som påverkar jämställdheten. Just därför har vi i regeringen sedan vi tillträdde haft som viktigaste strategi i den ekonomiska politiken att bekämpa inflationen. Vi vet att det är de som har minst pengar i plånboken som drabbas mest när pengarna tappar i värde, och därför har det varit en av våra största prioriteringar.

Det finns många saker som tas upp i diskussionen här, och jag vill göra några nedslag i det som ledamoten Amloh tog upp.

När det gäller det obetalda hem- och omsorgsarbetet är det en viktig del när det gäller jämställdhetspolitiken, för det påverkar stress, karriärmöjligheter och såklart ekonomisk jämställdhet. Här har regeringen, som ledamöterna mycket väl känner till, nyligen gjort förändringar i föräldraförsäkringen som syftar till att båda föräldrarna i större utsträckning ska ta ett större ansvar för barnen och därmed också för hem- och hushållsarbetet.

Vi har också gett ett uppdrag till Mynak som innebär att de ska analysera konsekvenserna av det ökade distansarbetet, som är en följd av pandemin. Även detta är något som kan påverka hur man fördelar det obetalda hem- och hushållsarbetet. När man i större utsträckning arbetar hemifrån kan man sätta igång en diskmaskin samtidigt som man har ett Teamsmöte.

Stress, som togs upp, är också en otroligt viktig fråga. Vi behöver hantera de faktorer som gör att människor har stress på arbetsplatsen. Här arbetar regeringen med att ta fram en ny arbetsmiljöstrategi.

Vi måste också komma åt att vi fortfarande har en väldigt könssegregerad arbetsmarknad. Här har regeringen flera initiativ, bland annat genom vår nya STEM-strategi, som syftar till att få fler flickor och kvinnor att komma in i teknikbranschen, som en åtgärd för att göra vår arbetsmarknad mindre könssegregerad.

Anf. 73 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Nu när vi pratar om läget för jämställdheten i Sverige vill jag börja med att säga att vi absolut kan försöka hålla kvar debatten om inflationen och de förutsättningar som vi har haft under ganska lång tid nu. Bara för att få det klart: Jag håller helt med om att vi ska bekämpa inflationen – absolut! Det har jag sagt många gånger.

Regeringen har dock all makt när det gäller att kompensera för och lindra konsekvenserna av inflationen och göra allt den kan. Där tycker jag att det har varit en krusning på marginalen när det gäller regeringens ambitioner för att stötta hushållen och de ensamstående kvinnorna. De har behövt låna till de mest grundläggande utgifterna varje månad, men ändå har regeringen inte gjort mer.

Man kan faktiskt kompensera med politik, ambitioner och inriktning. Inflationen går ned nu, men konsekvenserna kvarstår för många inom flera sektorer. Det är många gånger kvinnor som jobbar inom handeln och som lever under fattigdomsspärren trots att de arbetar. Konsekvenserna kvarstår alltså och försvinner inte i samma andetag som inflationen går ned. Detta behöver vi vara överens om.

Som statsrådet tog upp är ett av förslagen att utreda distansarbetet och se hur det påverkar det obetalda hemarbetet och så vidare. Absolut, vi välkomnar det, och det ska bli spännande att se resultatet. Men det som jag lyfter upp här är de lågutbildade kvinnorna i kvinnodominerade branscher. De jobbar väldigt sällan hemifrån, utan de jobbar inom äldreomsorgen och barnomsorgen.

Det är kvinnor som kanske till och med behöver gå ned i arbetstid för att orka med jobbet men också hemarbetet eller att ta hand om en anhörig som behöver omsorg. Det är dessa kvinnor jag adresserar här, inte dem som kan sitta hemma och arbeta. Detta tas upp i rapporten. Det är den målgruppen – en stor grupp kvinnor – som man riktar sig till.

Detta avspeglas i delmålet – det andra exemplet som jag lyfte upp – om jämställd hälsa. Det gäller de kvinnor i de kvinnodominerade sektorerna som har stressrelaterade sjukdomar och som sjukskrivs på grund av det måendet. Jag håller fast vid min fråga och hoppas att statsrådet återkommer: Vilka satsningar och åtgärder riktar regeringen till denna målgrupp för att komma till rätta med det här?

Jag vill lyfta fram det som rapporten i huvudsak syftar på, nämligen att regeringen de senaste åren har minskat sin aktiva styrning av hur myndigheter och andra aktörer ska arbeta med jämställdhet. Vi ser en risk att jämställdhetsarbetet prioriteras ned så att jämställdheten avstannar eller i värsta fall går bakåt. Detta kan inte ge något annat än underkänt betyg för en jämställdhetsminister i Sverige 2024.

Anf. 74 EVA LINDH (S):

Herr talman! Nej, jämställdhetsministern, det duger inte att skylla på tidigare regeringar när det gäller jämställdhetsarbetet, särskilt inte när man själv lägger fram en budget som ökar ojämställdheten i Sverige. De insatser som görs på jämställdhetsområdet duger inte.

Vi behöver göra mer. Vi behöver ha en ekonomisk politik som ger kvinnor möjlighet att leva mer självständigt och få den frihet som kvinnor behöver och ska ha. Det gör man inte här. Vi behöver en politik som underlättar för alla de ensamstående mammor som kämpar varje dag för att klara att betala mat och hyra. Det är inte rimligt i ett land som Sverige att människor ska behöva låna pengar för att klara att sätta mat på bordet.

Det regeringen gör nu är att sänka stödet till just den grupp som har det tuffast i Sverige: kvinnorna. Det duger inte.

Nu säger såväl statsministern som Åkesson och alla i det SD-styrda regeringsunderlaget att det ljusnar. Nej, det ljusnar inte för alla. Det ljusnar inte för dem som kämpar och som har det tuffast. Men det ljusnar för rika män i större städer, som får enorma skattesänkningar.

Det ljusnar inte för jämställdheten. Det sörjer jag.

Anf. 75 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag är helt av uppfattningen att vi behöver ha en jämställdhetspolitik som ser till många olika grupper i samhället. Vissa kan jobba hemifrån. Andra kan inte jobba hemifrån. Vissa har mer pengar i plånboken. Andra har mindre pengar i plånboken. Vissa är funktionsnedsatta. Andra är inte det. Vi behöver såklart ha åtgärder som riktar sig till alla dessa grupper.

När det gäller den senaste frågan har Statistiska centralbyrån bland annat fått i uppdrag att ta fram statistik som kan användas för att göra analyser av ekonomisk jämställdhet bland just funktionsnedsatta.

Men det finns såklart också frågor som påverkar alla. Jämställd hälsa är ett sådant område. Vissa sjukdomar kan man drabbas av på grund av hur man lever i sitt arbetsliv, men det finns också många delar när det gäller jämställd hälsa som kan drabba vem som helst. Därför är jag glad att den här regeringen har tagit ett krafttag om just det området.

Vi satsar bland annat på forskning om kvinnors sjukdomar. Det är sjukdomar som drabbar specifikt kvinnor, men där finns helt enkelt en forskningsskuld eftersom för mycket data baseras på mäns kroppar. Det ser jag som en viktig del av jämställdhetspolitiken.

En annan viktig del, som jag känner stor oro för globalt, är aborträtten. Vi är lite bortskämda i Sverige med att ofta ta den för given. Men om vi tittar ut i vår omvärld kan vi konstatera att det är en rättighet som vi inte kan ta för given. När vi ser en backlash i vår omvärld måste vi också agera i Sverige, innan den är i fara på riktigt även här. Därför är jag väldigt glad att den här regeringen nu utreder ett grundlagsskydd för aborträtten.

Regeringens jämställdhetsarbete består av många olika delar. Vi kan ändra lagstiftning. Det gör vi i stor utsträckning, inte minst när det gäller rättspolitik. Vi kan ge uppdrag till myndigheter. Det gör vi också. Vi kan styra våra myndigheter. Där vill jag, precis som i mitt inledande anförande, särskilt nämna att vi nu ser över Jämställdhetsmyndighetens arbete och finansiering för att det arbetet ska bli mer effektivt.

Dessutom ger vi styrsignaler i regleringsbrev. Men det finns även andra sätt att ge styrsignaler. Som jag nämnde kallade jag för bara några veckor sedan till mig ett femtiotal myndighetschefer för att ha en diskussion om just jämställdhetsintegrering. Det blev ett väldigt bra möte där det blev tydligt vilken skillnad jämställdhetsintegrering gör.

Det blev också, precis som ledamoten Lindh var inne på, tydligt att jämställdhet är en fråga som ska bedrivas inte bara för kvinnors och flickors skull, utan det är något som hela vårt samhälle tjänar på. Bland annat pratade vår försvarsminister om detta när han sa att vi behöver se till att ha en försvarsmakt som byggs upp av både kvinnor och män. Vi har inte råd att inte använda hela befolkningen i en så pass viktig fråga.

Anf. 76 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Det finns en rad saker i statsrådets svar nyss som jag behöver bemöta.

Det är väl jättebra att man försöker satsa på forskning om kvinnors rent könsrelaterade sjukdomar. Det har man inte gjort tidigare, utan forskningen har, precis som statsrådet sa, baserats på män.

Jag har varit tydlig med vad fokuset för den här debatten är. Jämställdhetsmyndighetens rapport visar att när det kommer till de stressrelaterade

sjukdomarna inom kvinnodominerade branscher gäller det särskilt kvinnor med låg utbildning. Det vet vi. Nu behövs alltså åtgärder för att adressera det. Om man skulle vidta åtgärder för att minska de stressrelaterade sjukdomarna och sjukskrivningarna skulle man förbättra och faktiskt komma ett snäpp längre i jämställdheten. Men det är inte det vi får höra från ansvarigt statsråd.

Det är väl jättebra med alla möjliga typer av dialoger med myndighetschefer, herr talman. Jag uppmanar till det. Men grejen är att de också behöver styrning i regleringsbrevet, och det har den här regeringen faktiskt tagit bort. Man har minskat den styrningen. Jämställdhetsmyndigheten säger det i sin rapport, som heter just *Jämställdhetsarbetet tappat styrfart*. Det går jättebra att prata. Men styr, så att det också får effekt!

Det saknas fortfarande svar från statsrådet om konkreta åtgärder. Jag hoppas att vi kan få något mer. Jag hoppas att vi i regleringsbrevet till myndigheterna som kommer nu 2025 får se effekten av sådan styrning. Kan statsrådet ge besked om det?

(Applåder)

Anf. 77 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag kommer givetvis inte att föregripa regleringsbrevsprocessen.

Jag slås av ledamoten Amlohs ansats i debatten. Det framstår som att jämställdhetsfrågorna lever i en egen bubbla. Men precis som Jämställdhetsmyndigheten pekar på i sin rapport påverkas jämställdheten i väldigt hög grad av vårt omvärldsläge, inte minst när vi har ekonomiska svårigheter generellt i vårt samhälle med hög inflation och lågkonjunktur. Det som regeringen har gjort för att vinna kampen mot inflationen är därför det absolut viktigaste man kan göra för jämställdheten och för att jämna ut skillnaderna mellan män och kvinnor och även mellan andra grupper i vårt samhälle som på olika sätt har det svårt.

Jag noterade tidigare att ledamoten Amloh menade att slutsatsen i rapporten, att jämställdheten har vänt och backat, innebär att jag får underkänt som jämställdhetsminister. Nu är debatten snart slut, men jag blir nyfiken på om ledamoten ger också jämställdhetsministrarna i den S-ledda regeringen underkänt, eftersom det faktiskt var då trendbrottet skedde.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:120 om sexuella trakasserier

Anf. 78 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Sofia Amloh har frågat mig vad jag avser att göra för att sexuella trakasserier inte ska förekomma.

Jag vill tacka ledamoten för engagemanget i frågan.

Sexuella trakasserier som drabbar arbetstagare, ofta unga kvinnor, är oacceptabelt. Ett jämställt och tryggt arbetsliv för alla är en viktig fråga för mig som jämställdhets- och arbetslivsminister.

Enligt diskrimineringslagen är sexuella trakasserier en form av diskriminering som är förbjuden i arbetslivet. Arbetsgivaren har en utrednings- skyldighet i de fall den får kännedom om att någon känner sig sexuellt

trakasserad. Arbetsgivaren ska arbeta förebyggande för att motverka sexuella trakasserier. I det arbetet ingår att arbetsgivare ska ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier.

Det är viktigt att diskrimineringslagen efterlevs. Diskrimineringsombudsmannen har uppdraget att se till att lagen följs och har genom det en viktig roll i arbetet att motverka bland annat sexuella trakasserier i arbetslivet.

Målet för jämställdhetspolitiken i Sverige är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett arbetsliv fritt från sexuella trakasserier är en förutsättning för att det målet ska kunna uppnås.

Anf. 79 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Tyvärr blir jag otroligt bedrövad av att höra statsrådets svar på min interpellation och de frågor jag ställt. Jag undrade vad statsrådet avser att göra för att sexuella trakasserier inte ska förekomma. Frågan är inte i närheten av att vara besvarad. Svaret andas inte några ambitioner, och jag funderar till och med på om statsrådet alls känner något ansvar för den allvarliga situationen.

Enligt fackförbundet Handels trakasseribarometer har var femte anställd inom handeln utsatts för sexuella trakasserier det senaste året. Precis som för hela den yrkesarbetande befolkningen är unga, visstidsanställda och kvinnor den mest utsatta gruppen. Undersökningen visar också att förövaren lika ofta är en kund som en kollega. Visstidsanställda löper ännu större risk att drabbas.

Bara en av fem berättar för sin chef att de utsatts för sexuella trakasserier, grova oönskade beteenden eller annan diskriminering. Av dem som utsatts för sexuella trakasserier och som berättar om vad som hänt för sin chef, arbetsledare eller HR upplever bara varannan att arbetsgivaren har vidtagit åtgärder efteråt.

Detta är mycket allvarlig läsning av en viktig rapport som gjorts av fackförbundet Handels om hur unga kvinnor med otrygga anställningar utsätts för sexuella trakasserier under sin tid på arbetet. Det är tid de lägger på att tjäna sitt levebröd, pengar man tjänar för att kunna betala räkningar och hyra. Många gånger sker detta på deras första arbete, där de får sina första erfarenheter på arbetsmarknaden. Erfarenheterna ska ju egentligen handla om hur härligt det är att få lön, månad in och månad ut, och att få nya vänner i kollegor. Det handlar om att få erfarenheter av ett gott ledarskap som får en att utmanas och utvecklas. Det ska inte vara erfarenheter som handlar om otrygghet och en fruktansvärd utsatthet.

Fackförbundet Kommunals tidning gjorde en granskning förra året som visade att undersköterskor, personliga assistenter och vårdbiträden är de yrkesgrupper där man oftast blir sjukskriven till följd av att man utsatts för sexuella trakasserier. De står för 62 procent av anmälningarna där trakasserier har lett till arbetssjukdom. Statistiken har begärts ut från Arbetsmiljöverket. För att räknas som arbetssjukdom måste trakasserierna vara så allvarliga att de lett till psykiska besvär. Dessa siffror är otroligt allvarliga. Bakom dem finns oerhört många kvinnor som utsätts för detta dagligen.

Det är oacceptabelt att vi inte har kommit längre. Att regeringen behöver vidta åtgärder är helt uppenbart. Har regeringen någon tillstymmelse till ambition? Jag hoppas att statsrådet tar chansen att ge oss fler svar än det vi har fått hittills.
(Applåder)

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Anf. 80 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Det ledamoten beskriver som många, framför allt unga kvinnor, upplever i sitt arbetsliv är givetvis helt oacceptabelt, och det finns lagstiftning som säger att det här inte är tillåtet, inte är acceptabelt och inte ska förekomma. Det problem vi har att hantera här är hur vi får den lagstiftning som finns på plats att tillämpas på det sätt vi vill. Hur får vi arbetsgivare att ta det ansvar som de enligt lag har? Hur ser vi till att förekommande fall av diskriminering anmäls till Diskrimineringsombudsmanen så att lagen kan tillämpas?

Här finns inga enkla svar. Det betyder inte att man inte ska ha ambitioner, men det finns inga *enkla* svar så som det, menar jag, framstår när man lyssnar till ledamoten Amlöh.

Arbetsgivare behöver ta ett stort ansvar för frågan. Självklart ska arbetsgivare få stöd i hur man ska ta ansvar. Jag vet att bland annat Arbetsmiljöverket tidigare har tillhandahållit det. Men jag tycker att det är viktigt att placera ett stort ansvar på arbetsgivare och såklart också på arbetsmarknadens parter, som behöver ta frågan på större allvar än de hittills har gjort.

Som jag sa skjuter vi i regeringen inte detta ifrån oss eller menar att det inte är vårt ansvar. Även om frågan är svår behöver vi hitta sätt att jobba med den.

Det viktigaste som jag tror att vi kan göra är att gå till botten med det här och inte bara jobba med symtomen utan också se varför det sker. Varför är det så många som utsätter andra personer för sexuella trakasserier? Det gäller bland annat kollegor, men vi vet också att det är ett problem att tredje man utsätter arbetstagare i till exempel handeln för trakasserier.

Jag tror att en viktig del är att jobba mycket mer med de digitala dimensionerna av våld. Vi vet att ungdomar i dag lever mycket på sociala medier där sexuella trakasserier och kränkande tillmälen har blivit en normalitet. Regeringen har därför gett flera uppdrag inom just detta område, inte minst för skolan. Bland annat har Statens skolverk fått i uppdrag att undersöka hur mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning används i skolan och fritidshemmet för att se hur man använder dem också i dessa situationer.

Jag tror verkligen inte på att vi bara måste jobba med symtomen, utan jag tror att vi måste gå till grunden för orsakerna. De digitala dimensionerna är en sådan plats som vi måste djupborra i.

Anf. 81 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Statsrådet ställer många frågor, men det är faktiskt statsrådet som också behöver besvara dem. En del av att sitta i regering och vara ansvarigt statsråd för dessa frågor är också att ge svar och därefter vidta åtgärder i form av insatser och annat agerande.

Jag frågade efter just ambitioner, inte fler frågor. Frågan kanske kommer att besvaras – jag vet inte. Svaret kanske ges i kommande inlägg eller vid något annat tillfälle. Men just nu är det väldigt många frågor från statsrådet och väldigt lite svar.

Arbetsgivarnas ansvar finns med i lagstiftningen sedan tidigare. Men uppenbarligen fungerar det inte. Jag har beskrivit en verklighet från två stora fackförbund och deras medlemmar. Det handlar om hur det ser ut här och nu. Vad ska vi då göra för att få arbetsgivarna att ta större ansvar? Om jag nu ska försöka hjälpa statsrådet på traven: Är det sanktioner som hon tänker sig skulle behövas för att komma till rätta med det här, eller finns det andra förslag? Jag ställer frågan och hoppas att jag får svar.

För att hjälpa till lite mer kan jag upplysa statsrådet om att en statlig utredning kom med slutbetänkandet *Ett utökat skydd mot diskriminering* i december 2021. Remisstiden gick ut våren 2022. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet, svarade statsrådet förra hösten. Nu har det gått ännu ett år. Är det så att förslagen fortfarande bereds? Hur lång tid tar beredningen? Mina frågor handlar om huruvida regeringen har några som helst tillstymmelse till ambitioner. Man kan bara gissa hur lång tid de här förslagen behöver beredas i Regeringskansliet. Kommer vi att få se någonting under mandatperioden som faktiskt skulle göra skillnad för den här situationen på svensk arbetsmarknad?

(Applåder)

Anf. 82 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Ledamoten Amløh undrar om det ska bli några sanktioner mot arbetsgivare som inte gör det som de enligt lag är skyldiga att göra. Den typen av sanktioner finns såklart redan genom vår diskrimineringslag. Problemet är, som jag sa tidigare, att alla de här situationerna flyger under radarn. De kommer ju inte till Diskrimineringsombudsmannen för prövning. De kommer inte upp till ytan. Regeringen kan inte gå ut och inspektera alla arbetsplatser, utan vi måste såklart hitta andra vägar att jobba med de här frågorna.

Jag kan inte låta bli att notera att ledamoten duckar för frågan om de förebyggande åtgärderna. Men det är de som gör skillnad på riktigt. Även om vi försöker se om vi kan komma åt fler av de många fall där enskilda personer drabbas är det först om vi kan jobba med grundorsakerna som det kan bli någon skillnad. De här situationerna ska ju inte uppstå över huvud taget. Det måste vara där vi sätter vår målbild.

Därför menar jag att vi behöver jobba med de bakomliggande faktorerna och se vad det är som gör att så många i vårt samhälle utsätter andra människor för det här. Jag tror att den digitala dimensionen och det språkbruk som används på nätet är en av de viktigaste nycklarna för att komma åt detta, liksom att frågan kommer upp i våra skolor. Regeringen har också mycket satsningar på just detta. Det är fråga om lösningar som hanterar problematiken inte bara i arbetslivet utan i vårt samhälle i stort.

Jag vill också adressera något som jag var inne på lite i mitt förra anförande. Den här frågan är bred. Vi ser sexuella trakasserier både inom arbetsplatser och där det finns hat, hot och trakasserier som kommer utifrån. Vi ser också att vissa grupper är särskilt utsatta. Regeringen har till exempel identifierat journalister som en sådan yrkesgrupp. Linnéuniversitetet har fått i uppdrag att identifiera, utveckla och genomföra kompetens-

och kapacitetsutvecklande insatser riktade just till journalister och redaktioner för att förebygga och hantera deras utsatthet för hot och hat.

Vi har också gett ett uppdrag till SKR, då vi ser att förtroendevalda är en annan kategori där det finns en särskild utsatthet från tredje man. SKR har fått i uppdrag att stödja och utveckla kommuners och regioners systematiska arbete för att förebygga och hantera hot och hat mot förtroendevalda. Båda de uppdrag som jag har redogjort för ska redovisas i mars 2025.

Regeringen kommer att fortsätta arbeta kontinuerligt med den här frågan, för det är såklart både ett jämställdhetsproblem och ett arbetsmiljöproblem att så många utsätts på det sätt som siffrorna visar.

Anf. 83 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag duckar inte för frågan om det förebyggande arbetet. Jag tror att statsrådet vet om att jag många gånger har lyft just det förebyggande arbetet och är djupt engagerad i hur vi på många sätt kan jobba brett. Men den här interpellationsdebatten har jag begärt i opposition för att utkräva svar av regeringen. Statsrådet är här för att ta debatten och svara på mina frågor.

Det handlar om det som sker i det fysiska rummet ute på arbetsplatserna. Det handlar om både det fysiska och det verbala. Det handlar om oönskade tillmälen mot människor. Jag har tagit exempel rörande handelsanställda och arbetare inom Kommunal. Det är detta jag ställer frågor om. Jag har frågat vad regeringen vill göra. Vill man ens göra någonting?

Jag har också ställt en fråga angående hur man ser på förslagen från en utredning som skulle öka skyddet mot diskriminering på arbetet. Man har nu förhållat och uppskjutit det här så pass länge att jag undrar om det bereds något över huvudet taget. När jag kräver ett svar från statsrådet om detta är det inte ett orimligt krav från mitt håll, fru talman.

Statsrådet säger att det handlar om det förebyggande. Så är det absolut. Men vad säger man till dem som faktiskt går och anmäler, som säger till sin arbetsgivare? Det är bara varannan tjej eller kvinna som upplever någon typ av åtgärd och anser sig ha fått gehör. Detta sänder en signal om hur man blir mottagen. Vågar man säga ifrån? Vågar man säga till?

Anf. 84 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för debatten. Det här är ett viktigt och angeläget ämne som berör alldeles för många i Sverige. Om vi ska komma till rätta med detta och på riktigt få till en förändring måste vi jobba brett. Vi måste såklart se till att alla som utsätts för sexuella trakasserier i arbetslivet känner att de kan vända sig till sin arbetsgivare och att det händer någonting när de gör det. De lagar vi har säger att arbetsgivare har det här ansvaret och att det ska vara sanktioner om sådant här sker, och lagarna ska också tillämpas. Samtidigt behöver vi, som jag har varit inne på, arbeta med de normer och värderingar som ligger bakom. Det är något av det viktigaste vi kan göra i jämställdhetsarbetet.

Regeringens arbete sker på bred front inom alla dessa områden. Jag har nämnt vissa konkreta åtgärder här i dag. Jag kan som ett direkt svar på ledamotens fråga säga att den utredning som hon hänvisar till fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Vi kommer att fortsätta att arbeta med den här frågan på bred front. Vi kommer såklart aldrig att sluta betona arbets-

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

givarnas ansvar. Det här är en fråga som regeringen tillsammans med arbetsmarknadens parter måste fortsätta att få högre upp på agendan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:124 om tillgång till företagshälsovård

Anf. 85 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa en hållbar kompetensförsörjning för företagshälsovården. Johanna Haraldsson har också frågat mig om jag planerar att gå vidare med förslagen i Mynaks rapport *Samordna företagshälsovårdens kompetensförsörjning avseende läkare* och ge en myndighet ansvaret för utbildningen för företagsläkare och dess finansiering. Johanna Haraldsson har vidare frågat mig vilka initiativ jag tänker ta för att öka användningen av företagshälsovård i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och tillgången till företagshälsovård på våra arbetsplatser.

Jag vill inleda med att tacka Johanna Haraldsson för frågorna och engagemanget för företagshälsovården.

Företagshälsovården är en bland flera aktörer som kan bidra i arbetet med att skapa friska arbetsplatser. Företagshälsovårdens arbete är viktigt inte minst i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och för att underlätta återgång i arbete. Dessutom utför läkare inom företagshälsovården medicinska kontroller och utfärdar tjänstbarhetsintyg. Kompetensförsörjningen avseende läkare inom företagshälsovården behöver därför fungera på ett bra sätt.

Genom sin roll som oberoende och sammanhållen expertresurs har företagshälsovården goda förutsättningar att se de arbetsrelaterade sambanden mellan hälsa och arbetsmiljö. Men för att det ska vara möjligt för företagshälsovården att bidra på ett bra sätt krävs det en fungerande kompetensförsörjning och hög kvalitet på vårderna. Man kan konstatera att det är få läkare som utbildas i tilläggsspecialiteten arbetsmedicin.

Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) har till uppgift att följa och främja företagshälsovårdens utveckling. Myndigheten fick i uppdrag att samordna insatser för att främja företagshälsovårdens kompetensförsörjning avseende läkare och slutredovisade uppdraget den 22 februari 2024 (A2022/01549).

Den 29 februari redovisade Arbetsmiljöverket och Mynak ett uppdrag om att lämna förslag på hur Mynaks uppgifter kan överföras till och inordnas i Arbetsmiljöverket (A2023/01509). I rapporten anges att företagshälsovårdens kompetensförsörjning inte bedöms lämplig att överföra till Arbetsmiljöverket. Rapporten har remitterats, och behandling av remissynpunkterna pågår för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen har sedan att ta ställning till förslagen i de båda rapporterna om företagshälsovården.

Avslutningsvis vill jag säga att företagshälsovården är viktig. Jag kommer att följa företagshälsovårdsfrågan noga framöver.

Fru talman! Företagshälsovård spelar, precis som Paulina Brandberg nämner här i kammaren, en viktig roll för att skapa hälsosamma arbetsplatser. Utmaningarna på svenska arbetsplatser är stora och arbetsplatsolyckorna och de stressrelaterade arbetssjukdomarna ökar.

För att hantera problemen krävs det ett systematiskt förebyggande arbetsmiljöarbete i samverkan med de anställda på alla arbetsplatser. I det arbetet behövs många gånger en expertkunskap som inte skyddsombud, företag eller offentliga arbetsgivare själva besitter. Då är företagshälsovården en väldigt viktig resurs. Det är uppenbart att den behövs mer än på länge.

Enbart 60 procent av dem som jobbar i Sverige har tillgång till företagshälsovård genom sin arbetsgivare, och det är stora skillnader mellan olika branscher. Ett hinder bland andra för att fler ska kunna få tillgång till företagshälsovård är de stora problem som den branschen har med kompetensförsörjningen.

Av drygt 1 100 läkare är närmare 900 över 65 år, och alltför få utbildas. Sedan Arbetslivsinstitutet, som tidigare hade ansvar för anordnande av utbildningar för branschen, 2007 lades ned av alliansregeringen har kompetensförsörjningsproblematiken vuxit.

Jag har vid ett flertal tillfällen frågat ministern vilka åtgärder hon tänker vidta för att säkra företagshälsovårdens kompetensförsörjning. Jag menar att jag hittills inte har fått några tillfredsställande svar. I den mån ministern alls har presterat något svar har hon velat vänta och se.

I februari 2023, när jag ställde en skriftlig fråga till ministern, ville hon avvakta en beredning av en utredning. Hon ville vid samma tillfälle också avvakta Myndigheten för arbetsmiljökunskaps redovisning av sitt uppdrag om kompetensförsörjningen inom företagshälsovården.

I februari 2024 fick ministern ta del av den redovisningen. I mars kom Arbetsmiljöverkets och Mynaks gemensamma redovisning, som ministern också nämnde här i sitt inlägg.

I maj 2024 ställde jag återigen en fråga om kompetensförsörjningen i företagshälsovården. Det gällde vilka initiativ som ministern skulle kunna tänkas ta med anledning av rapporten från Myndigheten för arbetsmiljökunskap, Mynak.

I augusti 2024 ställde jag återigen en skriftlig fråga. Då ville ministern inte ge besked om när beslut kan fattas om företagshälsovårdens kompetensförsörjning. Det är därför jag står här i kammaren och därför vi har debatten här i dag.

Jag ställer återigen frågan till ministern: Vilka konkreta åtgärder avser hon att vidta för att säkerställa en hållbar kompetensförsörjning för företagshälsovården? Planerar statsrådet att gå vidare med förslagen i Mynaks rapport och ge en myndighet ansvaret för utbildningen för företagsläkare och för finansieringen av utbildningen?

Återigen låter statsrådet i sitt första inlägg bli att svara på mina frågor, men säger här i kammaren att företagshälsovården är viktig men att hon återigen vill vänta och se lite grann.

Med de uteblivna svaren undrar jag om statsrådet över huvud taget anser att hon och regeringen har ansvar för att det ska finnas en samlad kompetensförsörjning inom företagshälsovården. Det vill jag gärna att statsrådet svarar på i sina kommande inlägg.

Anf. 87 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Frågan om tillgången till företagshälsovård är både viktig och angelägen. Jag vill inledningsvis tacka interpellanten för en relevant interpellation med kloka frågeställningar som ger oss möjlighet att gräva lite djupare i det här ämnet i dag.

Min tanke med att delta i den här debatten är att tillföra ett sjukförsäkringsperspektiv. Detta är med anledning av det faktum att Försäkringskassan föreslås som huvudman för specialisttjänstgöringen i arbetsmedicin i den rapport som Myndigheten för arbetsmiljökunskap har tagit fram.

Jag vill samtidigt passa på att belysa arbetsmiljöns tydliga påverkan på sjukfrånvaron, då kopplat till vikten av ett förebyggande arbetsmiljöarbete och tillgången till företagshälsovård.

Först och främst är det viktigt att känna till att det aldrig tidigare har varit så många sjukskrivningsfall på grund av stress, och det är psykisk ohälsa som orsakar över hälften av alla längre sjukfall i dagsläget.

Här är forskningen tydlig med att arbetsmiljö är en avgörande orsak bakom utvecklingen, där vi kan se strukturella problem särskilt inom kvinnodominerade branscher.

Detta är en viktig förklaring till hög sjukfrånvaro inom vård, skola och omsorg. Där finns det en uppenbar obalans mellan krav som ställs och vilka resurser som finns att tillgå.

Den ökande förekomsten av stressrelaterade arbetssjukdomar behöver mötas med tillgänglig expertkunskap. Den ska vara anpassad efter specifika behov och arbetsförhållanden, och i det sammanhanget har också företagshälsovården en oerhört viktig roll att spela.

Fru talman! Om vi då tittar på insatser för att främja företagshälsovårdens kompetensförsörjning när det gäller läkare, något som Myndigheten för arbetsmiljökunskap särskilt granskat i den rapport som jag nämnde inledningsvis, ser vi att man konstaterar att det i dag saknas en huvudman för specialisttjänstgöringen i arbetsmedicin.

Myndighetens samlade bedömning är att en av de viktigaste faktorerna för att förbättra utbildningssituationen för läkare som arbetar inom företagshälsovården är frågan om utbildningens huvudman.

Myndigheten har efter noggrann analys av samlad information gjort bedömningen att Försäkringskassan är den instans som lämpar sig bäst som huvudman för utbildningsfrågor som berör just företagsläkare.

Man lyfter bland annat fram argument om att Försäkringskassans samarbete redan i dag sträcker sig över flera områden, vilket inkluderar stöd till arbetsgivare och hantering av sjukfrånvaro. Ett samarbete mellan Försäkringskassan och företagshälsovården ses därför som en strategisk allians för att främja både arbetsgivarna och de anställdas välbefinnande.

Det som är särskilt intressant här är att stödet från företagshälsovården inte enbart blir en fördel för arbetsgivarna och deras anställda utan också att det kan bli en värdefull resurs för Försäkringskassans egen handläggning.

Genom att företagshälsovårdens företagsläkare ger väl underbyggda och sakkunniga underlag får Försäkringskassan också bättre förutsättningar att bedöma sjukdomsfall. De kan då fatta mer individanpassade beslut angående ersättning och rehabiliteringsinsatser.

Jag tycker att detta är väldigt intressant, och jag skulle därför uppskatta om statsrådet kunde säga något om att Försäkringskassan föreslås bli huvudman för utbildningen för Sveriges företagsläkare.

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Anf. 88 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag ska börja mitt inlägg med att svara på interpellantens fråga om regeringen anser att man har ett ansvar i frågan gällande kompetensförsörjningen. Svaret på frågan är absolut ja. Det här är inte en fråga som regeringen backar ifrån, utan vi arbetar med den och vi arbetar med den aktivt. Det är en komplex fråga. Det viktiga är att det vi till slut landar i är rätt beslut och ett beslut som får effekt över tid.

Det pågår just nu en process där Mynak inordnas i Arbetsmiljöverket parallellt med att vi har tagit emot bedömningen i det uppdrag som gavs till Mynak. Vi har också Kansliet för hållbart arbetsliv, som i sin slutrapport anser att statens ansvar för företagshälsovården bör samordnas samlat av en myndighet. Slutrapporten lämnades den 17 september i år.

Detta som regeringen har fått till sig är någonting som vi noga behöver avväga. Det är också någonting som såklart berör flera departement inom Regeringskansliet, framför allt mitt eget departement men såklart också Socialdepartementet.

Regeringen kommer att göra noggranna avvägningar för att vi ska få en hållbar lösning på situationen. Jag kommer inte att föregripa processen, men arbetet pågår för fullt.

Anf. 89 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag kanske är lite otålig, men det är jag i så fall inte ensam om. Sveriges Företagshälsor skrev tillsammans med Läkarförbundet för någon vecka sedan en debattartikel där man uppmanade regeringen att agera. Rubriken talar tydligt för sig själv: Vänta inte med att agera tills alla företagsläkare är pensionärer, regeringen.

Vidare skriver de att kompetensbristen i landets företagshälsovård riskerar att förvärras om ingenting görs omgående. Deras krav för att säkerställa kompetensförsörjningen presenteras i artikeln: Utse en myndighet som huvudman för specialistläkarutbildningen i arbetsmedicin och säkra finansieringen!

Det är också just det som Mynak föreslår i sin rapport *Samordna företagshälsovårdens kompetensförsörjning avseende läkare*, det vill säga att en myndighet ges huvudansvaret för utbildningen och dess finansiering. Även Kansliet för hållbart arbetsliv lägger i sitt slutbetänkande fram förslag om företagshälsovården som är samstämmiga med Mynaks.

Parterna på arbetsmarknaden är också engagerade i frågan och har i samtal med mig, och jag förutsätter också med ministern, ett flertal gånger lyft att kompetensförsörjningsfrågan avseende företagsläkare måste lösas. Det regeringen enligt flera instanser behöver göra är alltså att fatta beslut om vilken myndighet som ska ha uppdraget som huvudman för utbildningen och tillföra de medel som krävs.

Det har tagit alltför lång tid att komma fram till detta, och det börjar bli knappt om tid att lösa problemen. Men nu finns förslag som många är eniga om, och jag hoppas att ansvarig minister inser att problemen är ganska akuta.

Det är också därför som jag återigen frågar om ministern planerar att gå vidare med förslagen och i så fall när. Jag menar givetvis inte att jag behöver få ett datum eller ett klockslag, men när blir det? Det är ganska bråttom.

Om beslut dröjer eller inte fattas alls kommer tillgången till företagshälsovård att minska. Förlusten av denna expertkunskap på arbetsmiljöområdet riskerar att försvaga det livsviktiga förebyggande arbetsmiljöarbetet på många arbetsplatser.

Detta kanske är en överflödig fråga, men jag undrar ändå hur det blir om man inte fattar ett sådant här beslut och om vi inte går vidare, vilket jag ändå någonstans hör att ministern gärna vill göra. Har man gjort någon analys av konsekvenserna om specialiteten försvinner och arbetsgivarna därför inte kan få kompetent hjälp med att skapa bättre arbetsplatser?

Jag tycker att detta är viktigt, och jag är väldigt glad att höra att regeringen menar att man har ett ansvar och att ministern här också säger att regeringen har ett ansvar och arbetar aktivt med frågan. Det är viktigt att man fattar rätt beslut och att man fattar det ganska snart. Och låt då inte den ovälkomna sammanslagningen av Myndigheten för arbetsmiljökunskap och Arbetsmiljöverket göra att det här fördröjs ännu mer!

(Applåder)

Anf. 90 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Med anledning av den ökande psykiska ohälsan i samhället ser Försäkringskassan ett större behov av stöd till arbetsgivare. Företagsläkare kan spela en central roll här, både i det förebyggande arbetet för att minska risken för psykisk ohälsa på arbetsplatsen och i att stödja arbetsgivare när ohälsan redan har uppstått.

En central del av samarbetet mellan Försäkringskassan och företagshälsovården handlar om arbetsanpassning och rehabilitering. Företagshälsovården kan i sin roll bistå arbetsgivare med att skapa individuella åtgärdsplaner för anställda som drabbats av sjukdom eller skada.

Det kan i sin tur underlätta en smidig återgång till arbetslivet för den som är anställd och samtidigt ge arbetsgivaren verktyg för att hantera dessa situationer på ett professionellt och effektivt sätt.

Fru talman! I en rapport som Försäkringskassan nyligen presenterade framkom att bland personer med psykiatriska diagnoser uppgav hela 86 procent att arbetet har bidragit till deras sjukskrivning. Min uppfattning är att det måste ske en förändring, och jag hoppas att Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen kan verka för att säkra kompetensförsörjningen av läkare i den svenska företagshälsovården. Detta kommer att vara helt avgörande för den fortsatta utvecklingen.

I samarbete med regeringen har vi redan vidtagit många viktiga åtgärder för att möta den ökande psykiska ohälsan i samhället på en rad olika områden. Jag ser även positivt på möjligheten att arbeta mer inriktat för att förebygga den negativa utvecklingen med bland annat arbetsrelaterad psykisk ohälsa och att hitta vägar för att effektivt förebygga långtidssjukskrivningar vid psykiatriska diagnoser i så stor utsträckning som möjligt.

Anf. 91 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Precis som interpellanten känner till kan man inte som statsråd föregå en beredningsprocess, och jag har tyvärr inte heller något

datum att lämna här. Men jag vill absolut lämna delbeskedet att det inte är ett alternativ att denna specialitet ska försvinna. Den är viktig, och den fyller en väldigt viktig funktion i vårt arbetsliv och när det gäller arbetsmiljöfrågorna.

Precis som interpellanten har sagt och som också har lyfts här är det viktigt att vi säkerställer att företagshälsovården fortsätter att fungera både genom de åtgärder vi vidtar och, såklart, genom finansieringen. Om man tvivlar på att regeringen tar frågan på allvar kan man titta på vad vi har aviserat i budgeten inför nästa år, där vi ökar de anslagna medlen med 20 miljoner kronor för att underlätta för arbetsgivare att ta sitt rehabiliteringsansvar och ta till vara företagshälsovårdens expertresurser. Därför utvecklas bidraget för arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd. Detta är en del av regeringens budget.

Regeringen kommer att se över beloppsgränserna i förordningen om bidrag till arbetsgivare för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete. Utöver detta kommer Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket att ges i uppdrag att utveckla sin samverkan och tillsyn av arbetsgivares arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar. Här är det särskilt viktigt att främja arbetsgivares arbete med rehabilitering och arbetsanpassning men också att vidta åtgärder mot de arbetsgivare som brister i sitt rehabiliterings- eller arbetsanpassningsansvar. För detta uppdrag tillförs myndigheterna 5 miljoner kronor från och med 2025.

Jag vill i detta sammanhang, även om det är en fråga som ligger lite vid sidan av, också påminna om att regeringen har tillsatt en utredning för att ta fram en ny arbetsmiljöstrategi. Detta är en helhet. Vi ska ha ett arbetsliv där ingen blir sjuk eller skadas på jobbet, och vi måste ha åtgärder för att säkerställa det. Men vi måste också ha åtgärder för att omhänderta de fall där detta trots allt händer.

Anf. 92 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för redogörelsen för de insatser som görs kopplat till hälsa på arbetet.

I den arbetsmiljöstrategi som nu gäller lyfts företagshälsovården fram som en viktig resurs i flera avseenden. Men för att kunna utveckla och stärka dess roll i arbetsmiljöarbetet, för att kunna utöka användningen av företagshälsovård i det förebyggande arbetet och för att den ska kunna vara ett kunskapsstöd till företag och offentliga arbetsgivare och bidra till fler friska arbetsplatser är det grundläggande att kompetensförsörjningsfrågan löses.

Regeringen behöver fatta beslut och ta ansvar för att det även i framtiden ska finnas företagshälsovård med hög kvalitet genom att utse en ansvarig myndighet till huvudman för utbildningen och säkra finansieringen. Detta är man brett överens om bland myndigheter, parter och andra aktörer. Det är inte heller ett beslut som går att skjuta upp längre.

(Applåder)

Anf. 93 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill använda mitt slutanförande till att tacka för den här viktiga debatten. Det är en viktig del av arbetsmiljöfrågorna att vi har en fungerande företagshälsovård, och regeringen kommer att fortsätta att

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

arbeta med de här frågorna för att den ska fungera på ett tillfredsställande sätt.

Med detta vill jag tacka både interpellanten och ledamoten Aranda för dagens debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:127 om synen på brottsoffer i sexuell kommersiell exploatering

Anf. 94 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Märta Stenevi har frågat mig om jag har uppmärksammat en förändring i polisens bemötande och agerande gällande brottsoffer i sexuell kommersiell exploatering och om den förändringen i så fall är sanktionerad av regeringen, om jag anser att offer för människohandel är att betrakta som personer som gynnar kriminalitet och påverkar rättssystemet negativt, om jag anser att det vore rimligt att kräva av polisen att alla brottsoffer bemöts med respekt och ges de rättigheter de har enligt Europarådets människohandelskonvention samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra situationen för offer för människohandel och stärka deras rättigheter som brottsoffer i det svenska rättssystemet.

Jag vill börja med att tacka för ledamotens engagemang och möjligheten att få diskutera en viktig fråga inom ett område där regeringen gör satsningar för att flytta fram positionerna. För mig och denna regering är det av största vikt att personer som är utsatta för prostitution eller människohandel får det skydd, det stöd och den hjälp som de behöver från alla samhällets instanser. Jag kan inte kommentera hur arbetet bedrivs vid en enskild myndighet men kan försäkra ledamoten att det för regeringen är centralt att brottsoffer kan åtnjuta de rättigheter de har enligt Europarådets konvention om bekämpande av människohandel.

Genom sexuell exploatering och prostitution utnyttjas människor, oftast kvinnor som redan befinner sig i en utsatt situation, på ett cyniskt och hänsynslöst sätt. Regeringen anser att det länge har varit för stort fokus på gärningspersonen. Det är något som behöver ändras, inte bara i förhållande till den organiserade brottsligheten utan även när det gäller skyddet för exempelvis kvinnor och barn.

Offer för människohandel är ofta individer som redan lever med en särskild utsatthet. Det kan vara ekonomisk utsatthet eller att personen saknar uppehållstillstånd eller har en funktionsnedsättning. Denna regering är tydlig med att den som utsätts för prostitution eller människohandel alltid är ett brottsoffer.

Brottsoffermyndigheten redovisade i juni regeringsuppdraget att kartlägga samhällets samlade stöd till brottsoffer, och redovisningen är ett viktigt underlag för vidare åtgärder på området. Polismyndigheten har enligt förundersökningskungörelsen (1947:948) skyldighet att informera den som utsatts för brott om vilket stöd och skydd som finns i samhället. Polismyndigheten arbetar löpande med att förbättra information och stöd till brottsoffer, och polisens arbete är anpassat för att kunna hjälpa individer med olika behov av skydd.

Jag företräder en regering där arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel är högt prioriterat.

Under 2024 har regeringen tilldelat Jämställdhetsmyndigheten totalt 23,5 miljoner kronor för arbetet mot sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel. Östersjöstaternas råd har 2024 fått ett tillskott på 2,8 miljoner kronor för att stärka arbetet mot människohandel för sexuella ändamål och mot efterfrågan.

I budgetpropositionen för 2025 har regeringen föreslagit en förstärkning av stödet till utsatta för prostitution med 10 miljoner kronor under 2025 och aviserat ett beräknat belopp på 5 miljoner under 2026. Som underlag för åtgärder finns förslag från Jämställdhetsmyndighetens rapporter samt betänkandena *Ut ur utsatthet* (SOU 2023:97) och *Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften* (SOU 2023:98) som regeringen mottog 2023 och som nu bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen ska ta fram en ny nationell handlingsplan mot prostitution och människohandel för åren 2025–2027. Vidare tillsätter regeringen ett sändebud, med ställning som ambassadör, som ska företräda Sverige i det internationella samarbetet mot människohandel och människoexploatering, inklusive som en del av den organiserade brottsligheten.

Anf. 95 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag vill också passa på att tacka för det stora engagemang statsrådet alltid visat för kvinnor och barn utsatta i människohandel och prostitution.

De åtgärder som statsrådet listar i sitt svar är i mångt och mycket väldigt bra. Det finns dock ett problem: Om det som civilsamhället larmar om stämmer kommer inte dessa satsningar att nå brottsoffren eftersom de inte ses som brottsoffer av de poliser de möter.

Det larm som föranleder min fråga kommer från dem som jobbar allra närmast offren för människohandel. De representerar både civilsamhälle och rättssystem. Det de vittnar om är att polisen inte längre vill prioritera att utreda misstänkt människohandel. De vittnar om att offren bemöts på ett sätt som gör att offren upplever att de är misstänkta för brott snarare än målsägande. De vittnar om att allt fler kvinnor låses in på förvar i väntan på utvisning i stället för att erbjudas skyddat boende, vård och det stöd de har rätt till.

Om detta stämmer, vilket jag ändå tror att vi måste utgå från, får det flera väldigt oroväckande konsekvenser. Dels undergräver det sexköpslagens legitimitet ifall rättsvårdande myndigheter inte erkänner offrens status som brottsoffer, dels innebär det att brott inte utreds och att människo-handlare därför går fria – för att inte tala om sexköpare.

Men kanske viktigast av allt: Kvinnor som redan har utsatts för vidriga trauman och utnyttjats på det mest cyniska sätt av människohandlare och svenska sexköpare berövas sedan också sina rättigheter av svenska myndigheter. Det är väldigt allvarligt om detta sker, och jag tror att vi alla är överens om att det är fullständigt oacceptabelt.

Jag är fullt med medveten om att statsrådet inte har möjlighet att kritisera polisen i den här debatten. Det är jag inte heller ute efter. Men jag vill fråga: Hur reagerar statsrådet på de här uppgifterna? Tar hon dem på allvar? Kommer hon att vidta åtgärder för att utreda om uppgifterna stämmer,

och vad vill hon i så fall göra för att stävja detta och återupprätta arbetet för brottsoffren?

Anf. 96 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten för det engagemang som jag vet att hon också känner för de här frågorna, ett engagemang som jag uppskattar därför att jag tror att det är viktigt att vi jobbar brett med de här frågorna för att kunna få till en förändring som inte sällan ligger på generell attitydnivå i vårt samhälle.

Interpellanten berättar om signaler som hon har fått från civilsamhället gällande en förändring i bland annat bemötande av brottsoffer. Jag kan berätta för interpellanten att jag har nåtts av samma signaler. Det är också en förändring som jag har fått berättat för mig har skett under ett flertal år.

Precis som jag sa i mitt inledande svar är regeringens hållning att de personer som utnyttjas i prostitution och människohandel är personer som väldigt ofta befinner sig i en utsatt situation och att det är fråga om brottsoffer.

Jag nämnde några åtgärder i mitt inledande svar som bland annat handlar om att ta ett helhetsgrepp och ta fram en ny strategi för just prostitution och människohandel. Men jag tror att vi generellt behöver höja brottsofferstatusen i vårt samhälle, inte minst när det gäller de brott där just kvinnor och barn drabbas.

Jag ser det som ett stort problem att vi i dag har en väldigt stor strafffrihet för den här typen av brott. När det gäller specifikt människohandelsbrottet har vi knappt några fällande domar alls. Jag var själv delaktig i ett människohandelsmål som resulterade i en fällande dom 2019, men såvitt jag vet är det inte många fällande domar gällande människohandel som har kommit sedan dess. Detta påverkar såklart attityderna kring den här typen av brott. Blir det inga fällande domar eller sanktioner när man begår den här typen av brott sänder det såklart signaler. Det kan också påverka vilka prioriteringar som görs.

Jag nämnde några åtgärder från regeringens sida som riktar sig specifikt mot prostitution och människohandel. Men jag vill i det här sammanhanget också betona behovet av ett rättsväsen som maktar med den situation som vi har, där vi har en gängbrottslighet som tar väldigt mycket syre i den offentliga debatten och där det då alltid finns en risk att andra viktiga brott och annan grov brottslighet glöms bort.

Regeringen har i budgeten satsat mycket resurser på rättsväsendet. Självklart behöver vi följa upp att de här resurserna säkerställer att det inte bara är gängbrottsligheten som kan hanteras utan även annan brottslighet.

Anf. 97 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att jag helt delar bilden av att det här inte är ett nytt fenomen. Beskrivningen av hur till exempel Polisregion Syd agerade kom redan under min tid som jämställdhetsminister. Det som är allvarligt nu och som flera advokater och civilsamhället förde fram i en debattartikel i oktober är att det ökar och att det har spritt sig till väldigt stora delar av landet där man inte har mött de här attityderna tidigare. Det ser jag som väldigt allvarligt. Vi reagerade starkt på de uppgifterna redan då, men om det nu dessutom får spridning och vi ser att polisen lägger ned människohandelsenheter har vi ett problem som växer.

På samma sätt är det ett jätteproblem, precis som jämställdhetsministern pekar på, att det är så få fällande domar. Det är klart att om vi dessutom får en situation där vittnen skickas ut ur landet innan de har beretts möjlighet att ens delta i förundersökningen kommer det att bli ännu svårare.

Fru talman! Jag ska också säga att jag har stora förhoppningar på statsrådets engagemang för våldsutsatta kvinnor. Jag vet att det inte är möjligt att stå i en sådan här debatt och kritisera en myndighet, och jag vet av egen erfarenhet att en jämställdhetsminister i vissa frågor är något bakbunden och tvingas arbeta genom andra statsråd för att komma framåt i sina frågor. Så har det tyvärr alltid varit. Men jag vädjar till statsrådet att ta striden med sina kollegor och ta striden med Sverigedemokraternas patologiska hat mot människor födda utanför Sverige. Och jag vädjar till statsrådet att bakom kulisserna, när kamerorna är avstängda, ta de här uppgifterna på allvar och kräva av sina kollegor att de utreder vad som pågår inom polisen och sedan agerar mot missförhållandena.

Fru talman! Jag skulle vilja be alla som lyssnar och alla här i rummet att en kort stund föreställa sig vad det är de här kvinnorna går igenom.

Föreställ dig att du blir förälskad. Du luras till Sverige med löfte om arbete. Hemma har du ett litet barn som du inte kan försörja. Du har lämnat barnets pappa eftersom han misshandlade dig och du var rädd för ditt barns säkerhet. Nu ser du en möjlighet att skapa ett bättre liv för dig själv.

Väl framme i Sverige finns det dock inget jobb. Här finns en smutsig lägenhet och mer våld. Du har inte längre något pass, du har inga pengar och din nya pojkvän är nu din fångvaktare. Här i Sverige finns inget jobb, ingen framtid och inga pengar till ditt barn. Men här finns en lång rad våldsamma svenska män som tvingar sig på dig. De köper våldtäkter som pågår dag efter dag, och du ser inget slut på våldet och förnedringen.

Så en dag händer något. Polisen kommer. En vänlig socialsekreterare är med. Hon förklarar för dig att det du har utsatts för är ett brott och att du har rätt till hjälp. Man kan föreställa sig att du då känner en svag strimma av hopp.

Men, fru talman, nästa sak som händer är att du i stället för att erbjudas plats på skyddat boende eller vård blir inlåst. Polisen som låser in dig hänvisar till att du ägnat dig åt "försörjning på ett sätt som gynnar kriminalitet och påverkar rättssystemet negativt". På gammal svenska har du uppvisat bristande vandel. Du ska ut ur landet. Du får ingen vård, inget skydd, inte ens möjlighet att vittna mot dina förövare. Du behandlas som en kriminell.

Fru talman! Av hela mitt hjärta önskar jag att ingen av oss någonsin kommer att behöva uppleva detta. Men det är verklighet för kvinnor i Sverige. Och om det stämmer att detta ökar är det mycket allvarligt, och det måste stoppas.

Fru talman! Jag vädjar till statsrådet att ta strid för att kvinnor som utsatts för brott i Sverige ska tillerkännas sin rätt till säkerhet och trygghet från våld, sexuellt våld och människohandel – alldeles oavsett var de är födda.

(Applåder)

Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten för att hon visar på vad det är för situationer det ofta handlar om här.

Jag skulle vilja bredda bilden med att säga att det som interpellanten pekar på är en typ av situation. Vi har också en situation med unga flickor, som det ofta är, som är uppvuxna i Sverige men kanske har ett bagage där de varit utsatta för sexuella övergrepp och trauma som skapat en situation där de lättare blir offer för människohandlare och kopplare och helt enkelt hamnar i att de säljer sin kropp.

Jag känner också stor oro över att en ny rapport från Ecpat visar på att fler och fler ungdomar hamnat i ett tänk där man inte tycker att det är en sådan stor grej att sälja sin kropp eller att köpa sexuella tjänster. När vi tittar på det längre loppet ser vi vad det här gör med unga människor, med kvinnor, och vad det gör med ens syn på sin kropp och ens självkänsla när man är utsatt i prostitution och såklart allra mest när det gäller människohandel.

Vi behöver arbeta med de här frågorna. Vi behöver arbeta med de här attityderna för att se till att det blir en förändring och att vi inte backar i det här arbetet.

Som jag sa inledningsvis och som interpellanten har uttryckt förståelse för kan jag inte gå in och prata om hur en myndighet ska lägga upp sitt arbete, men jag vill verkligen betona regeringens syn på dessa frågor.

Regeringen har tillsatt en utredning om det som kallas bristande vandel, som har fått stor medial uppmärksamhet. I Tidöavtalet angavs att prostitution skulle ses som en del av detta. Jag vill vara noga med att säga att ordet prostitution inte finns med i direktiven till denna utredning.

Det som interpellanten berättar om hur personer avvisas från vårt land är något som sker enligt en lagstiftning som faktiskt har funnits ganska länge. Man avvisas från landet när man inte anses ha en hederlig försörjning, och kvinnor har under ganska lång tid avvisats från Sverige just på grund av att de befinner sig i prostitution.

Var utredningen om vandel kommer att landa kommer jag inte att försöka förutsäga här i dag, men jag vill vara tydlig med att regeringen kommer att fortsätta ta strid för dem som är utsatta. Jag hoppas att de åtgärder vi nu har vidtagit genom att ta fram en ny nationell strategi och inte minst genom att tillsätta en ambassadör kommer att få konkret betydelse för attityder och även konkreta resultat när det gäller denna typ av problematik.

Anf. 99 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Tack igen, statsrådet, för att du lyfter de barn och unga och kvinnor som faller offer här i Sverige. Mitt bekymmer är att det efter de signaler som gavs redan i samband med Tidöavtalet och diskussionerna då, i kombination med att vi ser att detta ökar, finns ett signalsystem som gör att man inte erkänner de rättigheter som finns.

Att denna lagstiftning borde ha ändrats för länge sedan är vi fullständigt överens om. Nu är frågan om lagstiftningen snarare kommer att gå åt andra hållet.

Jag är väldigt tacksam för att statsrådet understryker att prostitution inte i sig handlar om vandel utan att de drabbade är brottsoffer. Detta är extremt viktigt, och jag hoppas att det också ska återspeglas när utredningen kommer tillbaka.

Till dess hoppas jag dessutom att statsrådet tar detta på allvar. Om signalerna är att de kvinnor och barn som utsätts för människohandel och är brottsoffer inte tillerkänns sina rättigheter, som de har även under gällande

lagstiftning, och det stämmer att detta har blivit alltmer utbrett och inte längre bara förekommer i enskilda polisregioner utan nu har blivit gängse praxis i hela landet måste statsrådet ta detta på allra största allvar, samarbeta med sina kollegor och utreda om så är fallet och hur detta i så fall kan stävjas. Det är en otroligt allvarlig situation om vi har börjat behandla kvinnor som faller offer för människohandel och prostitution som brottslingar som ska sparkas ut ur landet i stället för som viktiga vittnen och brottsoffer.
(Applåder)

Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för denna otroligt viktiga debatt. Jag kan lova interpellanten att detta är en fråga som inte kommer att försvinna från min radar så länge jag sitter på den här posten.

Förra året följde jag med polisens prostitutionsgrupp ut på ett arbetspass för att själv med egna ögon se hur polisen arbetar mot dessa kvinnor och hur man på det sättet också faktiskt kan påverka efterfrågan. Vi vet nämligen att det spelar roll om sexköparna möter konsekvenser av sitt agerande.

Jag uppskattar verkligen denna debatt, för jag tror att det är viktigt att vi är fler som pratar om dessa frågor, framför allt bland oss som har positioner där vi har möjlighet att nå ut till många. Jag hoppas att många av oss kan prata om dessa frågor, visa civillkurage och inte vara tysta när vi möter felaktiga, vill jag påstå, attityder om att sexköp är något som bör normaliseras. Att vi är många som höjer rösten och säger ifrån tror jag är otroligt viktigt – parallellt, såklart, med fortsatta politiska åtgärder som jag kommer att kämpa för varje dag så länge jag har den här posten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:141 om arbetsmiljöstrategin

Anf. 101 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat mig vilka initiativ regeringen har tagit som ett resultat av regeringens arbetsmiljöstrategi för 2021–2025. Johanna Haraldsson har också frågat mig vilka åtgärder jag planerar att vidta för att stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet på svenska arbetsplatser.

Jag vill inleda med att tacka för frågorna och understryka att jag delar Johanna Haraldssons engagemang i arbetsmiljöfrågor.

Det övergripande målet för regeringens arbetsmiljöstrategi för 2021–2025, *En god arbetsmiljö för framtiden* (skr. 2020/21:92), överensstämmer med målet för arbetslivspolitikens om goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. I regeringens mål ingår även målet om en arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olycksfall, som motverkar att människor utestängs från arbetet, som tar hänsyn till människors olika förutsättningar och som bidrar till utveckling av både individer och verksamhet. Strategin innehåller även fyra delmål: ett håll-

bart arbetsliv, ett hälsosamt arbetsliv, ett tryggt arbetsliv samt en arbetsmarknad utan brott och fusk.

Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap tar årligen fram åtgärdsplaner inom sina respektive områden för att genomföra arbetsmiljöstrategin i samverkan med arbetsmarknadens parter. Åtgärdsplanerna följs upp, och det rapporteras till regeringen. Därutöver har regeringen bland annat fortsatt arbetet med ett löpande arbetsmiljöforum för dialog med representanter för arbetsmarknadens parter och berörda myndigheter.

Regeringen tar frågor om arbetsmiljö på stort allvar. Regeringen har tillsatt en utredning om en ny arbetsmiljöstrategi (dir. 2024:56) för perioden 2026–2030. Den särskilde utredaren ska bland annat analysera genomslaget för den nuvarande arbetsmiljöstrategin och bedöma om de fyra delmålen är ändamålsenligt utformade med hänsyn till bland annat pågående omvärldsförändringar som på olika sätt påverkar förutsättningarna för delmålen genomslag. Det gäller bland annat brottslighet och arbetstagares utsatthet för hot och påtryckningar, tilltagande digitalisering och utveckling av ny teknik, distansarbete, arbetsrelaterad stress, internationalisering, den gröna omställningen och klimatförändringarnas effekter. Uppdraget ska redovisas senast den 11 juni 2025.

Anf. 102 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Arbetsmiljöproblemen är omfattande på svensk arbetsmarknad, och statistiken berättar också för oss att de är växande. Allt fler blir sjuka av stress. Arbetsplatsolyckorna ökar, och antalet personer som dog på sin arbetsplats var förra året det högsta på tio år.

Det är mot den bakgrunden som jag i dag vill ha svar från arbetslivsminister Paulina Brandberg om vilka initiativ hon och regeringen har tagit utifrån den nu gällande arbetsmiljöstrategin. Jag har även frågat vilka åtgärder hon planerar för att stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet på svenska arbetsplatser.

När Försäkringskassan analyserar det växande antalet sjukskrivningar kopplat till stress menar de att det är väl belagt inom forskningen att det främst är dålig arbetsmiljö som orsakar stressrelaterad sjukfrånvaro. En viktig förklaring till hög sjukfrånvaro inom vård, skola och omsorg är en obalans mellan krav och resurser. Höga krav, lågt stöd och bristande resurser på jobbet gör människor sjuka, helt enkelt.

Det är kvinnorna i välfärden, på socialkontoret, i hemtjänsten, i vården och på skolor och förskolor som upplever att tiden inte räcker till eller att de inte har tillräckligt stöd för att utföra sitt arbete på bästa sätt. Dålig arbetsmiljö är orsaken till de ökade sjukskrivningarna på grund av stress.

När Arbetsmiljöverket uttalar sig om de många dödsolyckorna menar man att de flesta hade kunnat förebyggas om arbetsgivarna gjort det de är skyldiga att göra: jobba systematiskt med arbetsmiljön, ständigt följa upp, göra riskanalyser och åtgärda de arbetsmiljöproblem de har.

Under den socialdemokratiska regeringen antogs en arbetsmiljöstrategi i februari 2021, *En god arbetsmiljö för framtiden*. Den menar Paulina Brandberg att även denna regering jobbar efter. Det är viktigt att vi har en strategi men också att regeringen kopplat till den tar fram åtgärder som kan förbättra situationen på arbetsmarknaden.

För ungefär ett år sedan lämnade jag in en nästan exakt likadan interpellation som den som vi i dag debatterar. Då hade ministern haft an-

svar för arbetsmiljöfrågorna i ett år ungefär. Nu har ministern haft ansvar i ytterligare ett år, och jag hoppades att jag skulle få lite bättre svar. Jag hoppades att mer skulle ha hänt och att regeringen skulle ha något att svara mig när jag frågar vilka initiativ man har tagit med anledning av strategin och vilka åtgärder man planerar.

Inget av det som ministern lyfter är konkreta åtgärder som denna regering har vidtagit. Inte heller vill ministern beskriva några av de åtgärder som man planerar att genomföra.

Jag skulle verkligen uppskatta om statsrådet i sina kommande inlägg ändå kunde försöka svara på mina frågor. Annars är det lätt att dra slutsatsen att regeringen varken har tagit några initiativ kopplat till strategin eller planerar några åtgärder för att stärka arbetsmiljöarbetet på arbetsplatserna, och det tvivlar jag faktiskt på är fallet.

(Applåder)

Anf. 103 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jo då, regeringen har tagit initiativ. Bland annat har vi tillsatt en utredning för att ta fram en ny strategi där vi också utvärderar hur den tidigare strategin har fungerat.

Jag tycker att det är positivt att den förra regeringen tog fram denna strategi. Vi behöver arbeta för en nollvision när det gäller antalet som dör, skadas eller blir sjuka på jobbet men också av jobbet. Detta är helt centralt, inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv.

Regeringen jobbar utifrån strategin. Bland annat håller vi arbetsmiljöforum flera gånger om året, och vi har också fortsatt det arbete som den förra regeringen påbörjade med att inrätta center mot arbetslivskriminalitet. Det är något som jag ser som oerhört viktigt och värdefullt för att stärka det myndighetsgemensamma arbetet.

Regeringen har därefter ytterligare växlat upp det myndighetsgemensamma arbetet när det gäller just arbetslivskriminaliteten genom att satsa mer pengar – nu senast 100 miljoner kronor som en förstärkning av det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet – samtidigt som vi har rivit många av de sekretesshinder som tidigare har utgjort hinder i arbetet.

Precis som interpellanten säger visar forskning att de flesta olycksfall i arbetet faktiskt kan förebyggas. De skulle kunna förhindras om man hade ett systematiskt arbetsmiljöarbete och följde de regler och föreskrifter som finns. I det här arbetet behöver vi både arbeta med de aktörer som försöker göra rätt – de behöver få hjälp med att göra rätt – och komma åt arbetslivskriminaliteten och de aktörer som medvetet fuskar och därmed konkurrerar ut de seriösa aktörerna.

När det gäller att underlätta för dem som vill göra rätt har regeringen alldeles nyligen, för cirka två veckor sedan, beslutat att ge Mynak i uppdrag att ta fram och sprida kunskap om säkerhetskultur i byggbranschen, vilket kan bidra till att förebygga olycksfall. Detta är ett uppdrag som ska redovisas senast den 31 december nästa år. Anledningen till detta uppdrag är att vi ser att just byggbranschen är en av de branscher där det sker flest olycksfall i arbetet och där det är otroligt viktigt att ha en gedigen säkerhetskultur. Jag ser fram emot att ta del av den rapporten under nästa år.

Anf. 104 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Det är jättebra att regeringen jobbar vidare på det sätt som också den förra regeringen jobbade kring arbetsmiljöfrågorna – att man har en strategi att förhålla sig till och som man också utgår i det politiska arbetet med nya initiativ och att driva arbetsmiljöarbetet framåt.

Det är ett viktigt arbete, men det fråntar ju inte regeringen ansvaret för att vidta åtgärder här och nu. Svenska löntagare kan inte vänta på att en ny strategi ska finnas på plats. Vi har ju en strategi nu, och den lyfter fram en mängd olika åtgärder som man kan vidta – åtgärder som vi också utredde under vår tid i regeringsställning.

Jag tänkte först och främst bemöta något av det som Paulina Brandberg sa när hon ändå svarade mig, vilket jag är väldigt tacksam för. Det är klart att vi ska se till att de som vill göra rätt ska kunna göra rätt. Vi behöver se över hur vi bättre kan stödja dessa arbetsgivare, särskilt kanske de mindre arbetsgivarna som inte har de ekonomiska resurserna och kunskapen om hur man ska göra rätt. Detta är vi helt överens om.

Uppdraget kring säkerhetskultur inom byggbranschen är en viktig åtgärd som regeringen har initierat. Men det angriper bara en liten, liten del av de gigantiska problem vi ser med arbetsmiljö och arbetslivskriminalitet i byggbranschen. Problemen i den branschen är omfattande. Det handlar om korta byggtider, långa kedjor av underentreprenörer, otydliga kunskapskrav för arbetsgivare och arbetsmiljösamordnare, otillräcklig myndighetskontroll och upphandlingar som prioriterar lägsta pris. Allt detta är en cocktail som uppenbarligen gör byggarbetsplatser mycket farligare än andra arbetsplatser. Lägg därtill, precis som ministern givetvis också har uppmärksammat, en utbredd arbetslivskriminalitet.

Det behövs helt uppenbart genomgripande åtgärder för att få ordning på arbetsmiljön inom byggbranschen. Därför krävde vi socialdemokrater redan förra året att en kriskommission skulle tillsättas för byggbranschen, något som regeringspartierna motsatte sig. Jag tycker att det är väldigt svårt att förstå hur man kan motsätta sig någonting sådant, för det behövs uppenbart en total genomlysning av byggbranschen.

Det är jättebra att regeringen gör någonting kopplat till byggbranschen, men att enbart fokusera på säkerhetskultur, vilket jag också menar lyfter lite av ansvaret från arbetsgivaren och lägger mer av det på de anställda, tycker jag är lite problematiskt. Men, som sagt: Det är väldigt viktigt att vi har en god säkerhetskultur på våra arbetsplatser.

Kopplat till arbetsmiljöstrategin 2021–2025 påbörjades ett antal utredningar av olika frågor, bland annat av hur man får fler arbetsgivare att faktiskt följa de regler vi har. Vi har väldigt bra regler, men det finns väldigt många regler som man inte följer, till exempel de regler som är kopplade till den sociala och organisatoriska arbetsmiljön. Också när det kommer till det systematiska och mest grundläggande arbetet som man som arbetsgivare måste göra kan vi se att det är många som inte följer det. Det har inte samma vikt eftersom det inte får några konsekvenser om man inte utför uppdraget, till skillnad från när man inte kontrollerar och följer upp den fysiska arbetsmiljön på arbetsplatserna. Därför utredde vi detta och ville se ut ökade sanktionsavgifter på den svenska arbetsmarknaden.

Jag får återkomma i mitt nästa inlägg.
(Applåder)

Anf. 105 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Det uppdrag som vi gav om säkerhetskultur i byggbranschen är inte hela lösningen, visst, men jag ser det som en viktig åtgärd. Det är också en åtgärd som regeringen har beslutat om efter att bland andra jag själv har deltagit i flera möten med arbetsmarknadens parter där det funnits många vittnesmål om stora brister i säkerhetskulturen i just byggbranschen.

Problematiken kan ha flera bottnar. En av de saker som lyfts när jag möter företrädare för arbetsmarknadens parter är att det i byggbranschen finns många utstationerade arbetstagare som kanske kommer från länder där man har en annan syn på säkerhetskultur än man har i Sverige. Det ser jag som en viktig orsak till att vi faktiskt borrar ned oss extra mycket i den frågan.

Men detta är inte det enda regeringen gör. Jag nämnde några exempel i mitt förra anförande, men jag kan lägga till att regeringen också har gett direktiv om fler oanmälda inspektioner på våra arbetsplatser. Från regeringens sida tror vi nämligen att man får en bättre bild av säkerhetsbrister på en arbetsplats om man genomför en inspektion utan att ringa och anmäla besöket först. Vi tror också att det är viktigt att fysiska inspektioner är huvudregeln snarare än digitala inspektioner, som vi såg en ökning av i samband med pandemin.

Regeringen har också i budgeten skjutit till pengar för att Arbetsmiljöverket ska kunna vässa sig när det gäller vilka branscher som kräver extra mycket tillsyn, där riskerna är som störst.

Utöver detta beslutade regeringen i februari i år om tilläggsdirektiv till Delegationen mot arbetslivskriminalitet. Detta är en delegation som tidigare har lämnat ett delbetänkande. Man tittar just på frågan om myndighets-samverkan och på hur viktigt det är för att komma åt arbetslivskriminaliteten.

Regeringen har i tilläggsdirektiven till delegationen nu gett direktiv om att vässa in sig på vissa branscher, bland annat byggbranschen, där regeringen ser att det finns särskilda behov av att hitta konkreta åtgärder som kan lösa problematiken.

När det gäller arbetslivskriminaliteten är det, precis som jag sa i mitt förra anförande, såklart viktigt att vi inte ska ha aktörer som tjänar pengar på bekostnad av andra människors liv och hälsa. Detta är pengar som inte sällan göder den kriminella ekonomin. Men jag får också höra fler och fler vittnesmål om att det är svårt för seriösa företag att överleva i de branscher där arbetslivskriminaliteten breder ut sig. Det är väldigt svårt att vinna upphandlingar, för man har svårt att konkurrera prismässigt med dem som tar genvägar i säkerhetsarbetet. Det är just därför det är så viktigt att detta arbete bedrivs på två fronter: De som vill göra rätt ska få lättare att göra rätt, och de som inte vill göra rätt har ingen plats på svensk arbetsmarknad. Vi måste vara noga med att det också verkställs i verkligheten.

Anf. 106 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Om vi vill att det inte ska finnas någon plats för de företag som fuskar och om vi vill mota dem i tid behöver vi göra mer. Vi behöver se över lagstiftning. Vi behöver se över om det finns nya åtgärder vi kan göra, inte bara öka kontrollerna. Vi måste också se till att det på flera områden får konsekvenser när man bryter mot reglerna.

Prot. 2024/25:27

8 november

Svar på

interpellationer

I denna debatt tänkte jag lyfta – jag får väl då göra det nu – att vi vill se till att vi förtydligar att den som har rådighet över arbetsplatsen också är den som ska vidta åtgärder. Det är problematiskt, särskilt inom byggbranschen, att det är långa entreprenörskedjor. Ansvaret tycks försvinna i dessa långa led. Vi behöver begränsa underentreprenörsleden. Vi behöver utestänga företag som återkommande fuskar med arbetsmiljön från offentliga kontrakt och bidrag. Vi vill utöka tillträdesrätten och öka anslagen för de regionala skyddsombuden. Vi vill tillsätta en kriskommission för den hårt olycksdrabbade byggbranschen.

Kopplat till arbetsmiljöstrategin har förslag på konkreta åtgärder tagits fram som skulle kunna stärka arbetsmiljöarbetet, förtydliga ansvaret och ge större fokus på det förebyggande arbetet. Förslagen finns, men regeringen har inte tagit ställning till dem ännu. Paulina Brandberg har haft ansvar för dessa frågor i två år. Lika länge har förslagen legat på hennes bord. Jag tycker att det är dags för ministern att agera.
(Applåder)

Anf. 107 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Interpellanten påpekar, vilket jag absolut håller med om, att det är viktigt att det också blir kostsamt för de företag som inte har någon plats på svensk arbetsmarknad att göra fel.

Det finns lagstiftning. Det finns många myndigheter som har verktygslådor och möjlighet att ingripa mot dessa företag. Just därför är det så viktigt med det myndighetsgemensamma arbetet. De myndigheter som ingår i det arbetet är bland annat Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Migrationsverket och brottsbekämpande myndigheter. Var och en av dessa myndigheter sitter med olika verktygslådor. Om vi på riktigt ska komma åt de fula fiskarna på svensk arbetsmarknad behöver vi se till att använda många av dessa verktygslådor samtidigt, för att få maximal effekt.

Därför är jag väldigt glad att regeringen har växlat upp detta arbete och att vi också har gjort det som borde ha gjorts för väldigt länge sedan: Vi river sekretesshindren, så att dessa myndigheter kan utbyta information med varandra och få möjlighet att samverka på ett effektivt sätt.

Med detta vill jag tacka för debatten och för ledamotens engagemang för arbetsmiljöfrågor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellationerna 2024/25:33 och 173 om finansiering av samverkansavtal

Anf. 108 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Lars Isacsson har frågat mig vilken konsekvensanalys jag och regeringen har gjort av att tågsträckan Gävle–Mjölby nu inte kommer att trafikeras av persontrafik samt om jag och regeringen kommer att ta initiativ till att snarast ge Trafikverket de ekonomiska förstärkningar som behövs för att behålla tågtrafiken Gävle–Mjölby. Åsa Karlsson har frågat mig om jag och regeringen avser att arbeta för att trafikeringen på de sträckor som berörs av Trafikverkets samverkansavtal ska bibehållas så att

det även i fortsättningen ska vara möjligt att bo, leva och verka i hela landet. Jag väljer att svara på de båda interpellationerna i ett sammanhang.

Som Lars Isacson och Åsa Karlsson säkert känner till svarade jag på en liknande fråga från Åsa Karlsson den 30 oktober, och mitt svar här i kammaren kommer i stort sett att vara detsamma.

Regeringens utgångspunkt för infrastrukturpolitiken är att hela Sverige ska fungera. Villkoren för att leva, bo och verka i hela landet ska stärkas. Transporter och resor är nödvändigt för att hela samhället ska fungera och utvecklas. Det är därför angeläget med en god tillgänglighet mellan landets olika delar.

Trafikverket har i uppdrag att ingå och ansvara för statens avtal om dels transportpolitiskt motiverad interregional kollektivtrafik, inklusive flygtrafik, som inte upprätthålls i annan regi och där det saknas förutsättningar för kommersiell drift, dels linjesjöfart till Gotland.

Som underlag för de upphandlingar Trafikverket gör kartlägger myndigheten tillgängligheten mellan olika delar av landet. Baserat på dessa utredningar, det uppdrag som myndigheten har samt de medel som finns avsatta i statens budget genomför Trafikverket upphandlingar och ingår samverkansavtal.

I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen att drygt 1 miljard kronor ska avsättas för att finansiera statens trafikavtal 2025, vilket är cirka 50 miljoner kronor mer än anslagsnivåerna för 2024.

Trafikverket har ingått ett antal samverkansavtal som innebär att viss interregional kollektivtrafik delfinansieras av staten. I vilken mån trafiken fortsatt kommer att kunna delfinansieras är en fråga för Trafikverket att ta ställning till. I vilken omfattning trafiken kommer att kunna bedrivas i det fall statens delfinansiering minskar eller uteblir är en fråga för de regionala kollektivtrafikmyndigheterna att ta ställning till.

Anf. 109 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Tack, infrastrukturministern, för svaret!

I dag står vi inför en verklighet där tågtrafiken längs den viktiga sträckan Gävle–Falun–Borlänge–Ludvika–Örebro–Mjölby riskerar att upphöra, trots att den utgör ett viktigt nav för regionerna Gävleborg, Dalarna, Örebro och Östergötland.

Enligt Trafikverket behövs en halv miljard kronor för att kunna teckna nödvändiga avtal och säkerställa att tågen rullar, men trots att regeringen säger sig vilja främja tillgänglighet i hela landet finns det inga extra medel för detta i budgeten för 2025. En tillgänglig infrastruktur är avgörande för att hela Sverige ska kunna växa, men nu ser vi att den ekonomiska pressen på Trafikverket resulterar i nedskärningar som kommer att få stora, smärtsamma konsekvenser inte bara för vår region.

Ministerns talar i sitt svar om vikten av god tillgänglighet och att hela landet ska fungera. Men hur stämmer det med att viktiga kollektivtrafiklösningar nu riskeras? I interpellationssvaret sägs det att regeringens utgångspunkt för infrastrukturpolitiken är att hela Sverige ska fungera. Det låter fint. Den utgångspunkten är dock mer en vision än ett konkret mål för infrastrukturpolitiken. För oss i Gävleborg, Dalarna och Östergötland betyder det ingenting när tågen försvinner och hela tåglinjen riskerar att upphöra.

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

I svaret sägs vidare: ”Villkoren för att leva, bo och verka i hela landet ska stärkas. Transporter och resor är nödvändigt för att hela samhället ska fungera och utvecklas. Det är därför angeläget med en god tillgänglighet mellan landets olika delar.” När jag hör detta tänker jag att antingen vet regeringen inte vad som håller på att hända med tågtrafiken mellan Gävle, Falun, Örebro och Mjölby, eller så tänker sig statsrådet att alla ska pendla med bil på den sträckan i stället för att resa med tåget.

Statsrådet säger också i sitt svar: ”I vilken mån trafiken fortsatt kommer att kunna delfinansieras är en fråga för Trafikverket att ta ställning till.” Ja, men Trafikverket har också aviserat konsekvenserna för regeringen av den ekonomiska politik som förs. Regeringen visste, men man tog inte varningarna på allvar. I det här fallet har Trafikverket berättat vilka neddragningar som kommer att ske. Det är ingen hemlighet för regeringen. Inflation och kostnadsökningar har lett till högre prisnivå – det gäller inte bara Ebba Buschs falukorv utan även tåg i Dalarna.

Att i ett svar från regeringen dessutom lägga ansvaret på regionerna som statsrådet gör tycker jag är magstarkt, för i samma budget drar regeringen ned på sjukvården och regionerna. Minskningen av det så kallade sektorsbidraget till sjukvården är 7 miljarder. Minskningen av generellt statsbidrag är 1 miljard. För Dalarnas del motsvarar det ungefär 240 miljoner. Dalarnas politiska majoritet, där Socialdemokraterna, Centern och Kristdemokraterna ingår, tvingas att spara och skära i sin sjukvård. Dessutom är de nödgade att höja skatten med 35 öre, vilket ger cirka 255 miljoner, för att inte vården ska kollapsa. Här sker alltså en skatteväxling från stat till region.

Fru talman! Jag vill fråga statsrådet hur han ser på konsekvenserna för människor som pendlar till arbete och studier och för det lokala näringslivet, som direkt påverkas när tillgången till effektiva pendlingsstråk försvinner.

Anf. 110 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag hör vad statsrådet säger och vill citera statsrådet: ”Regeringens utgångspunkt för infrastrukturpolitiken är att hela Sverige ska fungera. Villkoren för att leva, bo och verka i hela landet ska stärkas. Transporter och resor är nödvändigt för att hela samhället ska fungera och utvecklas. Det är därför angeläget med en god tillgänglighet mellan landets olika delar.”

Det var den inledningen jag fick till svar på min skriftliga fråga angående samverkansavtalen som jag sände in till statsrådet för tre veckor sedan.

Svaret som jag nu får på min interpellation är likalydande. Det låter bra. Men tyvärr säger regeringen en sak och gör någonting annat.

Den 16 oktober i år kallade Trafikverket till ett möte där de informerade om att de inte har budgetutrymme 2025 för att betala för den tillgänglighet som de själva har identifierat som prioriterad. De har inte budgetutrymme för att upprätthålla samverkansavtal. Från tidtabellsskiftet den 14 december kommer avtal inte att förlängas. Det är alltså mindre än två månaders framförhållning.

Statsrådet svarar också: ”I vilken omfattning trafiken kommer att kunna bedrivas i det fall statens delfinansiering minskar eller uteblir är en fråga för de regionala kollektivtrafikmyndigheterna att ta ställning till.” Detta

innebär att när staten inte tillsätter medel ligger det på regionerna att tillsätta de pengar som behövs för att upprätthålla trafiken på berörda sträckor.

Inför varje avtalsperiod utreder Trafikverket hur olika insatser med buss och tåg kan förbättra tillgängligheten för de kommuner som har sämst tillgänglighet i landet. Utredningarna har resulterat i att avtal har tecknats för såväl buss- som tågtrafik. Samverkansavtal har tecknats med de regionala kollektivtrafikmyndigheterna då det har konstaterats att detta är det mest ändamålsenliga sättet att på ett högkvalitativt och kostnadseffektivt sätt förbättra tillgängligheten i hela Sverige.

Det handlar om avgörande tillgänglighet till kritisk samhällsservice som sjukvård, högre utbildning och viktiga nationella målpunkter för flertalet kommuner. Det är en tillgänglighet som endast kan upprätthållas via de utpekade bussavtalen i Samverkande inland och tågtrafik via samverkansavtal för sträckor som trafikeras av Norrtåg, Tåg i Bergslagen och Stångådalsbanan.

Tycker statsrådet att det är rimligt att överföra kostnader från staten till regionerna när regionerna redan blöder pengar för att kunna upprätthålla sjukvården? Den frågan ställde jag till civilministern vid frågestunden för två veckor sedan. Han skrattade bort frågan och hänvisade till att det var statsrådet Carlsons fråga. Det enda beskedet som civilministern gav var att han skulle lyfta frågan till statsrådet Carlson.

Min fråga är därför: Har civilministern diskuterat frågan med statsrådet? Vad kom ni i så fall fram till?

Anf. 111 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! Jag kommer från Kalmar län och ersätter tillfälligt Tomas Kronståhl. Han bor i den norra länsändan, medan jag bor allra längst i söder.

I Tomas Kronståhls nuvarande hemkommun Vimmerby passerar Stångådalsbanan, en av de regionala banor som nu riskerar att få sitt driftsstöd indraget. Det här är en bana som går genom inlandet i vårt landsbygds-län. Det passar definitivt in på den beskrivning infrastrukturministern ger, nämligen att det saknas förutsättningar för kommersiell drift. Det här är landsbygd på riktigt.

Under förra veckan gjorde ministrarnas partikamrater en eriksgata längs Stångådalsbanans dragning och förklarade att mina egna partikamrater som oroat sig över indragningen av driftsstödet sysslade med fake news och att om detta skulle bli några problem skulle man minsann lyfta det inom Tidösamarbetet. Bland dessa partikamrater till vår kristdemokratiske infrastrukturminister fanns den kristdemokratiska riksdagsgruppens trafikpolitiska talesperson Magnus Jacobsson.

Min fråga till ministern är enkel: Kommer ministern att agera för att säkra Stångådalsbanans driftsstöd?
(Applåder)

Anf. 112 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tack, ministern, för möjligheten att få debattera denna otroligt viktiga fråga!

Till skillnad från Björn Petersson är jag från Norrbotten, ett av de fyra nordligaste länen som tillsammans har två samverkansavtal med Trafikverket när det gäller tillgängligheten i gles- och landsbygd.

Det ena avtalet kallas Norrtåg. Det är alltså tågtrafik på sträckorna Sundsvall–Umeå, Sundsvall–Östersund–Storlien, Umeå–Luleå och så vidare. Det andra avtalet kallas Samverkande inland. Det är alltså busstrafik i de riktigt glesbefolkade delarna av landet, det vill säga de områden i landet där det bitvis bor avrundat noll invånare per kvadratkilometer.

Att det saknas marknadsmässiga förutsättningar för att köra trafiken är en självklarhet. Om det är något med ministerns prat i interpellationssvaret om att hela landet ska fungera kommer han givetvis att agera när frågan visar sig så tydligt.

De två samverkansavtalen, det vill säga tågtrafiken i det nordligaste Sverige och busstrafiken i det glesaste Sverige, och den tillgänglighet som Trafikverket har bedömt behövs, är underfinansierade med 40 miljoner. De 40 miljonerna kommer att landa på regionerna. I det här skedet är trafikplaneringen redan lagd, så det är nästan omöjligt att åstadkomma att inga bussar går nästa år.

Även om det skulle vara möjligt att åstadkomma att bussarna och tågen inte ska gå för att staten inte vill betala sin del av kakan är det ingen som kan ge ett svar på vilken tillgänglighet som ska bort. Trafikverket gör det inte, och ministern svarar att det är en fråga för Trafikverket. Men när regionerna frågar svarar Trafikverket att ingen vet.

Att på det här sättet avhända sig ansvaret för en högst politisk fråga, det vill säga tillgången till kollektivtrafik i hela landet, och säga att regeringens myndighet och regionerna, som är självstyrande och som får noll tillskott i generella statsbidrag 2025, ska ta ansvaret för att lösa frågan är att ducka för en fråga som definitivt angår ministern.

Jag tycker att han ska presentera ett förslag på hur han ska agera för att komma till rätta med problemet så att trafiken kan finansieras och upprätthållas eller presentera vilken av busslinjerna i Norrbotten, mitt hemlän, som kommer att ryka. Är det Kiruna–Riksgränsen, Pajala–Överkalix–Luleå, Gällivare–Jokkmokk–Boden–Luleå, Arvidsjaur–Älvsbyn–Boden–Luleå eller Arjeplog–Arvidsjaur–Skellefteå? Vilken av dessa linjer ska stängas? Det kan ministern svara på – om han nu inte presenterar ett förslag för att lösa finansieringen av statens del av trafiken.

(Applåder)

Anf. 113 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka för engagemanget i frågan. Det går inte att ta miste på i kammaren, och det uppskattar jag.

Jag vill ändå upprepa att det är Trafikverket som har i uppdrag att ingå och ansvara för statens avtal om transportpolitiskt motiverad interregional kollektivtrafik. Jag vill än en gång påminna om att det nästa år finns drygt 1 miljard kronor, ca 50 miljoner kronor mer, till den upphandlade trafiken i de anslagsnivåer som finns i budgeten.

Det är lite olika grad av hur ledamöterna uttrycker sig, fru talman, om det är risk för eller att anslaget kommer att dras in. Inga beslut är fattade om de sträckor som ledamöterna tar upp. Ledamöterna går i den meningen händelserna i förväg. Jag har stor respekt för oron och att det kan finnas frågor, men Trafikverket har inte fattat några beslut.

Arbetet är så upplagt att det är Trafikverket som har ansvaret. Därför kommer jag inte att ge svar på frågor om enskilda sträckor. Men mycket riktigt som Björn Petersson säger har jag fått information om läget på Stångådalsbanan av mina partikamrater i Kristdemokraterna som har varit på besök och satt sig in i frågan. Även Trafikverket har fått gå ut och understryka att det inte har fattats några beslut. Det behöver tas med som grund för den diskussion och debatt som vi har i kammaren.

Åsa Karlsson ställde en specifik fråga om min dialog med statsrådet Erik Slottnér, och arbetet är så fördelat i Regeringskansliet att det är jag som svarar på frågorna som rör detta område. Erik Slottnér har upplyst mig om att frågan var uppe vid frågestunden i förra veckan, och jag fick även frågor på området vid frågestunden i går. Då gav jag det svar som jag har upprepat i dag.

Anf. 114 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag tackar återigen ministern för svaret.

Trafikverket namnger vilka samverkansavtal som riskeras, och det är anledningen till att vi ledamöter har den här debatten. Jag vill också återkomma till att statsrådet lägger över ansvaret från staten till regionerna. Tågen finns redan, och tåglägena är redan beställda till nästa år. Tågtrafik är något som planeras långt i förväg. Region Dalarna kan inte ta ställning till om trafiken ska fortsätta eller inte, utan den är redan beställd. Det är bara det att staten plötsligt slutar att betala sin del. Trafikverket har i förväg berättat för regeringen att det blir konsekvenserna om man inte får utökad ram.

Fru talman! Jag vill särskilt lyfta fram den snabbt växande arbetsmarknadsregionen kring Ludvika och Smedjebacken. Ett tydligt exempel är Hitachi Energy, som har tagit hem Sveriges största exportorder någonsin på 147 miljarder kronor. Företaget fortsätter att ta hem nya order, och man nyanställer tre personer om dagen. På torsdag invigs en helt ny Hitachi-fabrik i Smedjebacken, och på plats för att klippa band är näringsminister Ebba Busch.

Jag tänker mig att näringsministern gärna vill tala om den fantastiska utvecklingen med 3 000 nya arbetstillfällen på tre år, kanske också berätta om hur regeringen vill satsa på järnvägen från och till Ludvika och Smedjebacken så att transformatorer som behövs världen över i större mängd än i dag kan lämna Ludvika och Smedjebacken.

Jag tänker att näringsministern inte vill berätta om regeringens och Trafikverkets minskade stöd till tågtrafiken, som är så viktig för arbetspendlingen till och från Ludvika och Smedjebacken.

Det här är inte en isolerad fråga om transport, utan det här är fråga om att trygga en hållbar och långsiktig tillväxt i en av våra mest expansiva delar av landet. Hitachi och andra företag är beroende av en fungerande infrastruktur för att rekrytera och för att deras anställda ska kunna pendla och fortsätta med den expansion som Sverige behöver. Här behövs stabilitet och långsiktighet.

Det är tydligt att det i stora delar av landet och i det svenska näringslivet går bra. Företag investerar och expanderar. Kommunerna där företagen finns, till exempel Ludvika och Smedjebacken, satsar på att bygga nya bostäder och bereda mark för fortsatt expansion, men staten verkar bara vilja

stå vid sidan om, i vissa fall till och med backa. Staten behöver ta ansvar för att förbättra situationen för företagen i landet, inte försämra den.

Fru talman! Var finns stödet, statsrådet, för dessa företag och kommuner som satsar och expanderar? Hur ser regeringen på sitt ansvar för att investeringarna ska få den uppbackning som behövs från staten för att de ska bli framgångsrika?

Anf. 115 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Ja, det ligger 48 miljoner kronor mer i budgetpropositionen än det gjorde 2024, men vad hjälper det när äskandena låg på 194 miljoner kronor? Situationen har ju uppkommit i och med att regeringens förslag till budget inte inkluderar hela Trafikverkets äskande, och det är regeringspartiernas ansvar.

De som berörs av de uppsagda samarbetsavtalen – som infrastrukturministern när han senast besökte trafikutskottet förnekade var uppsagda och som han även här i dag förnekar är uppsagda – är Stångådalsbanan i Kalmar, Tåg i Bergslagen, Norrtåg och Samverkande inland. Samverkande inland är alltså busstrafik i de fyra nordligaste länen.

De här aktörerna har i dag avtal för att öka tillgängligheten på viktiga målpunkter, och i berörda regioner är oron nu stor för om infrastrukturen ska kunna upprätthållas eller om den kommer att försvinna. Det handlar till stor del om att kunna upprätthålla möjligheten till arbetspendling, vilket regeringen själv har lyft som särskilt viktigt när det kommer till vilka infrastruktursatsningar som är viktiga att prioritera.

Beskedet kom med kort varsel. Regionerna är redan hårt ansatta ekonomiskt, och budgetarna för 2025 är redan lagda. Det innebär att Tåg i Bergslagen, Stångådalsbanan i Kalmar, Norrtåg och Samverkande inland kommer att gå miste om för dem stora pengar. För Trafikverket är det småpengar, men för de berörda regionerna – som redan kämpar med att få ekonomin att gå ihop för att klara sjukvården – handlar det om otroligt mycket pengar. Dessutom sker det med mycket kort varsel och redan lagda budgetar. Kostnaden för nämnda trafik tillkommer således till regionernas utgifter.

Påstår infrastrukturministern fortfarande att det inte har fattats något beslut angående en fortsättning eller ett avslut av dessa samarbetsavtal? Regionerna behöver få ett ärligt svar. Om regionerna inte kommer att få de pengar som de räknat med från Trafikverket – pengar som regeringen beslutar om – vilket ansvar tar då regeringen för regionernas ökade kostnader?

Jag vill upprepa min fråga: Kommer statsrådet och regeringen att arbeta för att trafikeringen på de sträckor som berörs av Trafikverkets samarbetsavtal ska bibehållas?

Anf. 116 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar infrastrukturminister Andreas Carlson för svaret.

Ministern trycker på att inga beslut är fattade och att debatten här i dag bör utgå från det. Låt oss därför göra det!

Trafikplaneringen i Region Kalmar är gjord, och regionens budget är i princip klar. Det är en och en halv månad kvar till 2025 och den budget

som vi nu resonerar om, där driftsstödet för Stångådalsbanan riskerar att bli indraget. Arbetet med ett nytt signalsystem för Stångådalsbanan är på gång, och nya tåg är inköpta för Stångådalsbanan. Den här banan är viktig för möjligheterna att pendla i Kalmar läns inland – i Hultsfred, Högsby och Vimmerby.

Låt oss utgå från att besluten ännu inte är fattade. Som ministern säger är Trafikverket ansvarigt för frågan, och infrastrukturminister Andreas Carlson från Kristdemokraterna är ansvarig för Trafikverket. Jag repeterar min fråga: Kommer ministern att agera för att säkra Stångådalsbanans driftsstöd?
(Applåder)

Anf. 117 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Ministern inledde sitt andra anförande med att tacka oss ledamöter för vårt engagemang i frågan. Jag efterlyser nu motsvarande engagemang i frågan från Andreas Carlson.

Andreas Carlson svarar nämligen otroligt passivt på våra frågor. Han säger att regeringen sätter av så mycket pengar och att resten är upp till Trafikverket. Men nu är ju inte Trafikverket här och kan svara på våra frågor, utan nu är det Andreas Carlson som är ansvarig minister för frågan. Andreas Carlson återkommer till att beslut inte är fattat. Oj, så skönt – då finns det ju ännu tid att agera, Andreas Carlson!

Frågan om hur Andreas Carlson tänker agera för att det här inte ska bli en katastrof för tillgängligheten i landets glesbygder duckar han för genom att säga att det är Trafikverket som måste avgöra den. Jag tänker så här: Andreas Carlson är kristdemokrat, och Kristdemokraterna skriver fortfarande på sin hemsida att vården, hjärtlandet och tryggheten är priofrågor för Kristdemokraterna. I den här situationen, som har uppstått därför att Andreas Carlson skyfflar över hundratal miljoner i ökade kostnader på regionerna, är det antingen hjärtlandet eller vården som får betala.

Andreas Carlson är fortfarande svaret skyldig: Tänker han agera för att komma till rätta med det här problemet? Tänker han agera för att lösa statens del av finansieringen av de här tillgänglighetsåtgärderna? Blir det hjärtlandet eller vården som får betala annars, Andreas Carlson?
(Applåder)

Anf. 118 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig börja med att lugna Linus Sköld: Både hjärtlandet och vården är fortfarande viktiga frågor för Kristdemokraterna. Jag har också i kammaren i dag läst upp ur mitt skriftliga interpellationssvar att hela Sverige ska fungera och att förutsättningarna för att bo och verka i hela landet behöver stärkas. Därför är det här en angelägen fråga, och det är därför jag tackar för engagemanget.

Jag tycker dock inte att det är med sanningen överensstämmande att säga att vi skyfflar över ett ansvar, för beslut och avtal är ännu inte fattade och ingångna. Trafikverket har uppdraget att hantera frågan, och det faller inte på mig att i sak gå in och diskutera enskilda sträckor. Det jag kan säga är att det är en angelägen fråga, att jag vet att Trafikverket arbetar med den och att regeringen följer det arbetet noga.

Låt oss dock inte gå händelserna i förväg här i kammaren i dag, fru talman, utan låt oss konstatera det jag har sagt: Det finns drygt 1 miljard

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

kronor som är avsatta för att finansiera statens trafikavtal. Trafikverket arbetar med frågan. Det är en angelägen fråga för mig, för mitt parti och för ledamöterna. Låt oss fortsatt ha den här goda dialogen, som jag uppskattar, i kammaren – men låt oss inte gå händelserna i förväg!

Anf. 119 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka infrastrukturministern för debatten. Jag tackar också meddebattörerna, som kommer från olika delar av Sverige.

Jag vill understryka att infrastrukturinvesteringar är långsiktiga och komplexa. Det är ingenting som kan planeras om med kort varsel. Som jag har redogjort för har vi ett fungerande pendlingsstråk med tåg där människor pendlar till arbete och studier och där företag som Hitachi kan rekrytera arbetskraft från ett större upptagningsområde. När man nu i ett sent skede drar tillbaka finansieringen, trots att Trafikverket har kommunicerat behovet tydligt, riskerar vi stora samhällsekonomiska kostnader.

Jag vill skicka med ministern och regeringen ett tydligt budskap: Om målet är att hela Sverige ska fungera måste planerna också inkludera fortsatt tillgång till grundläggande infrastruktur även i de områden där marknaden inte bär sig själv. Det handlar om långsiktig stabilitet för företagen, trygghet för de människor som lever i dessa regioner och om förutsättningarna för en hållbar tillväxt i hela landet.

Nu ska regioner spara, och tåglinjer riskerar att läggas ned. Jag kommer ändå tillbaka till det jag läste i statsrådets skriftliga svar, nämligen att regionerna måste prioritera om. Från vad, och med vad? Det är uppenbart att regeringens fina ord inte stämmer med verkligheten. Ni hade pengarna i budgeten, Andreas Carlson. Ni ville bara lägga dem på annat än vård för alla, tåg som får vardagen att fungera för vanligt folk eller godstrafik som gör att industrin kan fortsätta att utvecklas.

Fru talman! Jag hoppas att ministern och regeringen nu – när inget beslut ännu är fattat, som statsrådet säger – tar detta till sig och ser till att Trafikverket får de medel som krävs för att upprätthålla trafiken längs de här viktiga stråken.

(Applåder)

Anf. 120 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Vi som bor i de berörda regionerna är otroligt besvikna på hur regeringen väljer att bortprioritera landsbygden och norra Sverige.

Regionerna har fått ändrade förutsättningar med mycket kort varsel och kommer att få det ännu tuffare än de har det i dag. Viktiga tåg- och busslinjer kan komma att försvinna. Personer som är beroende av kollektivtrafik riskerar att förlora den möjligheten och att – om de har körkort – tvingas ta bilen. Infrastruktur som är otroligt viktig för att ge människor möjlighet att åka kollektivt till arbete, utbildning, läkarbesök och så vidare riskerar att försvinna.

Hur var det nu statsrådets svar inleddes? ”Regeringens utgångspunkt för infrastrukturpolitiken är att hela Sverige ska fungera. Villkoren för att leva, bo och verka i hela landet ska stärkas. Transporter och resor är nödvändigt för att hela samhället ska fungera och utvecklas. Det är därför angeläget med en god tillgänglighet mellan landets olika delar.” Menar statsrådet de orden?

Jag vill tacka för debatten och för engagemanget hos övriga deltagare i debatten.
(Applåder)

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Anf. 121 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag ska svara väldigt rakt på Åsa Karlssons avslutande fråga. Ja – jag menar de orden.

Titta på de beslut som har fattats! Titta på den infrastrukturproposition som nyligen har lagts på riksdagens bord! Den innehåller 1 171 miljarder kronor och har fokus på att återta eftersatt underhåll av väg- och järnvägsnätet.

Vi vet att den dåligt underhållna infrastrukturen i Sverige är ett tillväxthinder för företag. Detta åtgärdar vi nu – eller vi lägger i alla fall grunden för att återta hela underhållsskulden på vägsidan och så mycket som möjligt på järnvägssidan. Det är ett beslut som är fattat.

Nu hoppas jag att riksdagen ger stöd till denna infrastrukturproposition, så att fler spadars kan gå i backen och så att mer underhållsarbete kan göras att vi stärker jobben, tillväxten, arbetspendlingen och godstrafiken i hela landet.

Det vi har diskuterat i dag, fru talman, är den oro som ledamöter känner vad gäller beslut. Jag tar starkt intryck av denna oro och kan förstå den, men detta är utifrån beslut som ännu inte är fattade. De beslut som faktiskt är fattade leder verkligen i bevis att regeringen inte bortprioriterar någon del av Sverige eller landsbygden. Tvärtom har det varit en destruktiv trend att man har lagt för lite på underhåll och infrastruktur också i de delar som ledamöterna företräder.

Förstärkningarna i Ludvika och Hitachis utbyggnad är någonting som är väl känt. Jag har en god dialog med det företaget. Vi har också engagerat oss i arbetet med att få ännu mer trafikmöjligheter med transformatorerna och med tåglägen. Detta är en viktig och angelägen fråga. Vi skulle säkert kunna fortsätta att diskutera den, men nu är tiden ute. Jag vill tacka för debatten och för engagemanget.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:147 om luftföroreningar och bilprovningen

Anf. 122 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jytte Guteland har frågat mig om jag avser att följa Transportstyrelsens åtgärdsförslag för att skärpa miljökontrollen hos bilprovningen, vilka åtgärder jag avser att vidta för att skärpa gränsvärdena för avgasutsläpp från personbilar och när jag avser att vidta dessa åtgärder.

Låt mig inledningsvis konstatera att jag delar Jytte Gutelands uppfattning att det är viktigt med en god miljökontroll vid kontrollbesiktning av fordon.

Den 15 februari 2023 redovisade Transportstyrelsen sitt regeringsuppdrag att analysera förutsättningarna för skärpt miljökontroll vid fordonsbesiktning. I redovisningen redogörs för ett par områden där ändrade reg-

ler skulle kunna ge en mer ändamålsenlig miljökontroll. Utifrån dessa slutsatser arbetar Transportstyrelsen just nu med att se över sin föreskrift om kontrollbesiktning.

Tidsplanen är att nya regler ska kunna vara beslutade till sommaren 2025, med tillämpning från 2026.

Anf. 123 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och för den viktiga debatten här i dag.

Människor blir sjuka av luftföroreningar i dag. Folkhälsan är drabbad i Sverige, i Europa och globalt. För Sveriges del handlar det om drygt 6 700 personer som dör i förtid på grund av luftföroreningar, och när det gäller trafiken talar man om att en anseelig del kommer från luftföroreningarna.

Naturvårdsverket och miljöforskare på Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning har konstaterat att det här är en väldigt stor folkhälsofråga. Smutsig luft färdas fritt oavsett var den kommer ifrån, och sett till hela EU är det 400 000 européer varje år som drabbas av detta och dör i förtid. Det finns alltså ett akut behov av lagstiftning för att åstadkomma renare luft, inte minst i våra städer.

Frisk luft både förbättrar folkhälsan och minskar klimatpåverkan. På senare år har ny kunskap visat att hälsoeffekterna av luftföroreningar är allvarligare än man tidigare trott och att riskerna är större än vad som har varit känt. Nya forskningsstudier visar på effekter för allt fler negativa hälsoutfall och att luftföroreningar är skadliga vid lägre halter än man har trott tidigare – särskilt partiklar från lokala källor.

Trafiken drabbar liv och hälsa långt över de 220 människor som dör i trafikolyckor i Sverige varje år. Under pandemin påpekades det att de luftföroreningar som drabbar människor i städer bidrar till att öka sårbarheten för covid-19 i vissa grupper. Europaparlamentet har under senare år röstat igenom förslag för starkare och skarpare gränsvärden för luftföroreningar, och Världshälsoorganisationen har skärpt sina riktvärden.

Besiktningens branschen i Sverige larmar om att dagens besiktning inte är tillfyllest när det gäller avgasrening. Årets branschrapport från Fordonsbesiktningens branschen, FBB, visar att Sverige för femte året i rad är bland de sämsta länderna i EU när det gäller miljökrav vid fordonsbesiktning. Låga krav och höga gränsvärden gör det möjligt att många personbilar godkänns trots bristande avgasrening och miljöskadliga utsläpp. Det här skriver branschen i sin rapport.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen gav Transportstyrelsen i uppdrag att utreda miljökontrollen, och i februari förra året presenterade Transportstyrelsen ett antal åtgärdsförslag som enligt utredningen är möjliga att genomföra inom dagens EU-direktiv. Detta behöver alltså inte dras i långbänk. EU-kommissionen uppmanar dessutom alla medlemsländer att så snabbt som möjligt införa partikelmätning vid avgaskontroll.

Mot bakgrund av detta vill jag ännu en gång fråga statsrådet varför regeländringarna dröjer. Det verkar finnas en ovilja att gå före EU:s besiktningsspaket. Jag har hört att vi före sommaren 2025 ska få se en förstärkning, men jag skulle ändå vilja fråga vad regeringen avser att göra.

Anf. 124 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar Jytte Guteland för engagemanget. Som jag sa håller jag med om behovet av förändringar, och det är därför jag ser mycket positivt på Transportstyrelsens arbete med föreskrifter för att ta fram nya regler som ska vara beslutade till sommaren 2025 och tillämpas från 2026.

Det stämmer att det var den dåvarande regeringen som gav Transportstyrelsen detta uppdrag, och det gjorde man baserat på ett tillkännagivande från riksdagen som Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet stod bakom. Samma dag gav regeringen Transportstyrelsen i uppdrag att analysera vilka förutsättningar som skulle behöva ändras för att genom skärpt miljökontroll vid besiktning kunna förbättra luftkvaliteten. Detta är en fråga där det alltså finns en bred samsyn, och därför är det positivt att Transportstyrelsen nu är i färd med att justera sin föreskrift så att miljökontrollen vid besiktning görs mer ändamålsenlig.

I sammanhanget är det också viktigt att komma ihåg att det som spelar allra störst roll för att minska fordons hälsofarliga utsläpp är vilka fordon som finns på marknaden till att börja med. De kravskärpningar som har skett för nya fordon de senaste åren har varit betydande, vilket ger stor effekt. Därtill spelar det givetvis roll att vi har en ändamålsenlig miljökontroll vid besiktningen.

Så till mätningen av partikelantal. EU-kommissionen har uppmanat medlemsstaterna att införa sådan mätning. Det är en intressant ny metod för att bättre kunna mäta ett fordens utsläpp av partiklar. Transportstyrelsen beskriver metoden i sin redovisning av regeringsuppdraget och följer utvecklingen på området. Den rekommendation som EU-kommissionen publicerade förra året innehåller enligt Transportstyrelsen en del oklarheter, vilket i sin tur lett till att de fyra länder som har infört denna metod nu gör på olika sätt. Det finns även exempel på införandeproblem hos vissa av de länder som använder metoden. Det är givetvis viktigt att lära av de länder som har pekat på införandeproblem och även gör på olika sätt. Detta arbetar Transportstyrelsen med.

Det pågår som sagt ett aktivt arbete, och förslag kommer att tas fram enligt det uppdrag Transportstyrelsen har att besluta om föreskrifter. Jag har uppfattat att det finns en stor samsyn vad gäller detta behov. Arbetet görs nu skyndsamt, och redan till sommaren ska nya regler vara beslutade.

Anf. 125 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för beskrivningen, och vi är definitivt eniga om att frågan är viktig och att det finns en samsyn. Det är också glädjande att höra att det finns en vilja från statsrådet att komma vidare och inte lägga detta i långbänk.

Sverige ligger inte bra till på EU-nivå när det gäller gränsvärden. Tvärtom är Sverige en medelmåtta. Men jag anser att Sverige har en viktig roll i att ta itu med partiklarna. Forskningen visar att dessa har större påverkan på hälsan än vad man tidigare har förstått, och de lokala utsläppen drabbar många stadsbor. Jag är själv från Stockholm, och här finns en stor oro hos dem som bor nära trafik och utsätter sina barn för luftföroreningar. Detta gäller inte bara min hemstad, utan oron finns i många städer i både

Prot. 2024/25:27

8 november

Svar på
interpellationer

Sverige och Europa. Det är viktigt att komma till rätta med såväl gränsvärdena för utsläpp som partikelvärdena.

När det gäller de nya bilar som kommer ut på marknaden är besiktningens bransch oroad över att dagens kontrollsystem inte riktigt möter kommande behov utifrån ny teknik, digitalisering och bilar som fungerar på andra sätt, inte minst elbilar. För både hälsa och trafiksäkerhet är det viktigt att vi har ett förtroende för besiktningens bransch och att besiktigade bilar är säkra. Därför måste vi ha ändamålsenliga regler även för nya bilar. Annars kommer förtroendet för besiktningen att minska och svenska folket att ifrågasätta rimligheten med besiktningen, som faktiskt räddar liv. Det är alltså väldigt viktigt att vi är uppdaterade med ändamålsenliga regler så att även besiktningen av nya bilar är god.

Jag uppmanar därför statsrådet att ta ledarskapet när det gäller både det som har legat i lågbänk och som behöver få en förbättrande lösning och de nya bilarna.

Här i riksdagens talarstol vill jag också säga att det är djupt orättvist att människor drabbas av dålig och farlig luft. Luftföroreningar är inte ett livsval. Det är inte så att svenskar väljer att bli sjuka på grund av dålig luft, utan detta är något de drabbas av på grund av var de bor. Oftast drabbas våra barn värst. Inte sällan ligger förskolor illa till. Det har gjorts mätningar av luften på förskolor i flera av landets kommuner, och partikelhalterna är för höga, vilket gör att de som nu är barn riskerar att drabbas av hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes och olika typer av lungproblematik längre fram i livet. Det är alltså även en rättvisefråga att säkra att luften i Sverige är tjänlig för alla.

Anf. 126 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Vi är överens om att en god luftkvalitet är viktig för människors hälsa. Sverige har i ett europeiskt perspektiv relativt låga halter av luftföroreningar, och luftkvaliteten har på många håll förbättrats under de senaste 50 åren. Utsläppen från transportsektorn har minskat under denna period, men transporter är ändå en stor källa till luftföroreningar. Trots förbättringar finns det fortfarande mycket kvar att göra för att vi ska nå en luftkvalitet med minimerade hälso- och miljöeffekter. Det är i detta ljus jag vill påminna om Transportstyrelsens pågående arbete med att justera sin föreskrift så att miljökontrollen vid besiktning görs mer ändamålsenlig.

I veckan kommunicerades också ett nytt forskningsprojekt med VTI och Volvo Cars på temat elbilar och däck. Denna fråga är värd att både studera och utveckla eftersom elbilar ofta är tyngre på grund av batteriet och elmotorns direkta och inte sällan höga vridmoment som kan öka slitaget på både däck och vägbana. Detta kan man också lyfta fram för att bredda frågan eftersom utvecklingen går fort på många områden. Arbetet med att ställa om fordonsflottan pågår för fullt och drivs inte minst på av den svenska fordonsindustrin. Här ser vi ett större slitage när det gäller både personbilar och lastbilar, och vi behöver följa upp hur detta kan hanteras på ett så klokt sätt som möjligt så att inte fossilfria fordon ger andra utsläpp. Jag ser därför fram emot att följa detta forskningsprojekt.

Jag följer förstås också noga Transportstyrelsens arbete.

Vad gäller ledartröjan är det viktigaste att det händer något och att det kommer fram bättre och mer ändamålsenliga föreskrifter för miljökontroll. Som en följd av det tillkännagivande riksdagen riktade till regeringen un-

der förra mandatperioden gav den förra regeringen ett uppdrag till Transportstyrelsen, och Transportstyrelsen har nu tagit fram en rapport och arbetar med slutsatserna från den i sitt föreskriftsarbete. Arbete pågår alltså, fru talman.

Prot. 2024/25:27
8 november

Svar på
interpellationer

Anf. 127 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för delat engagemang i frågan och för svaren här i dag!

Smutsig luft färdas som sagt fritt. Oavsett varifrån den kommer drabbas och dödar den människor i förtid. Vi vet att 400 000 européer varje år dör i förtid på grund av bristande luftkvalitet, och vi vet att närmare 7 000 svenskar drabbas.

Kostnaderna uppgår också till stora belopp i samhället. Man pratar om 168 miljarder kronor på grund av att så många människor drabbas av dålig luft. Samhällskostnaderna är alltså enorma, men det viktigaste är att individer drabbas av hjärt- och kärlsjukdomar, KOL, astma och diabetes.

Forskarna har på senare år kommit underfund med att människor drabbas vid lägre gränsvärden än man tidigare trott. Forskningen har också visat att partiklar från trafik är långt farligare än man tidigare förstått. Det är visserligen som statsrådet säger så att smutsig luft har funnits i våra samhällen även historiskt och att vi har kommit till rätta med en del större utsläpp. Men forskarna vet numera mycket mer om hur tidigt vi människor drabbas av luftföroreningar och hur farliga de är för vår hälsa. Det är därför väldigt viktigt att lyssna även på besiktningsbranschen, som oroas över att kontrollerna inte är tillfyllest för att skydda människors hälsa.

Branschen vill se en möjlighet att säkra människors liv och hälsa både vad gäller säkra bilar och bilar som inte skadar luftkvaliteten. Jag vill alltså uppmana statsrådet att skynda på det här arbetet och inte dra det i långbänk.

Anf. 128 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag har nu flera gånger hört ledamoten använda ordet långbänk, men det jag har sagt – också flera gånger – är att arbetet pågår. Tidsplanen för Transportstyrelsens föreskriftsarbete innebär att det ska ha beslutats om nya regler redan till sommaren 2025.

Några av de delar man arbetar med är regeländringar som förbättrar miljökontrollen, exempelvis skärpta krav på felindikatorer för fler fordonsslag jämfört med i dag. Ett annat exempel är ökade möjligheter att förelägga om registreringsbesiktning vid flygande inspektion. I dag kan polisen ge ordningsbot vid flygande inspektion om fordonet inte uppfyller beskaiffenhetskraven, men det kan vara mycket komplicerat för polisen att utreda vid vägkanten om det exempelvis finns misstanke om manipulation av avgasreningen. Om polisen i stället skulle kunna förelägga om registreringsbesiktning när de ser någon ändring av avgassystemen blir kontrollen mer effektiv.

En annan del som Transportstyrelsen arbetar med är att skärpa kraven på utrustning för avgasrening för A-traktor. Det finns även andra delar som Transportstyrelsen arbetar med när det gäller att ta fram nya föreskrifter. Det ska som sagt fattas beslut om dem till sommaren 2025 med tillämpning från 2026.

Myndigheten har löpande kontakt med berörda intressenter, till exempel fordonsbesiktningsbranschen – som ledamoten nämnde – och Mobility Sweden, gällande de här ändringarna. När de är framtagna och innan det fattas beslut kommer de att remitteras till berörda aktörer för att få bra underlag och för att åstadkomma det som både ledamoten och jag vill, nämligen god miljökontroll vid besiktning av fordon.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
EU-dokument
COM(2024) 800 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén SAMT Regionkommittén 2024 års rapport om rättsstatsprincipen Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i EU

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 7 november

2024/25:182 Plan för ökad elproduktion till 2030 och 2035

av *Linus Lakso* (MP)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:183 Avvägningar i fråga om svensk tonnageskatt

av *Hanna Westerén* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:184 Den ökande arbetslösheten bland unga

av *Jonathan Svensson* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:185 Skatt på sexuella tjänster

av *Hanna Westerén* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 november

2024/25:409 Skydd av fjällskogarna

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:410 Övergrypp i Tigrayregionen

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

Prot. 2024/25:27

8 november

2024/25:411 Sveriges ansvar för att skydda barns rättigheter i Gaza och på Västbanken

av *Azra Muranovic* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:412 Sexuell utpressning av barn via internet

av *Helena Vilhelmsson* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:413 Mänskliga rättigheter i Filippinerna

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 21 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 7 november

2024/25:356 Situationen i Gaza

av *Lawen Redar* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.13.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 40 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 81 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 125 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

KRISTINA SVARTZ

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Svar på interpellation 2024/25:36 om ineffektiv tillväxtpolitik	1
Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	1
Anf. 2 LINUS SKÖLD (S)	2
Anf. 3 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	3
Anf. 4 LINUS SKÖLD (S)	4
Anf. 5 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	5
Anf. 6 LINUS SKÖLD (S)	6
Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	7
§ 4 Svar på interpellationerna 2024/25:39 och 66 om skatt för personer med sjuk- och aktivitetsersättning	7
Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	7
Anf. 9 EVA LINDH (S)	8
Anf. 10 KARIN SUNDIN (S)	9
Anf. 11 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	9
Anf. 12 EVA LINDH (S)	11
Anf. 13 KARIN SUNDIN (S)	11
Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	12
Anf. 15 EVA LINDH (S)	13
Anf. 16 KARIN SUNDIN (S)	14
Anf. 17 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	14
§ 5 Svar på interpellation 2024/25:40 om rut och rot utomlands	15
Anf. 18 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	15
Anf. 19 EVA LINDH (S)	15
Anf. 20 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	16
Anf. 21 EVA LINDH (S)	17
Anf. 22 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	17
Anf. 23 EVA LINDH (S)	18
Anf. 24 ANDRE VICE TALMANNEN	18
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:41 om ekonomisk jämslällhet	18
Anf. 25 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	18
Anf. 26 EVA LINDH (S)	19
Anf. 27 SOFIA AMLOH (S)	20
Anf. 28 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	21
Anf. 29 EVA LINDH (S)	22

Anf. 30	SOFIA AMLOH (S)	23
Anf. 31	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	23
Anf. 32	EVA LINDH (S)	24
Anf. 33	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	25
§ 7	Svar på interpellationerna 2024/25:52 och 77 om regeringens skattesänkningar	25
Anf. 34	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	25
Anf. 35	KALLE OLSSON (S)	26
Anf. 36	BJÖRN PETERSSON (S)	27
Anf. 37	SOFIA AMLOH (S)	28
Anf. 38	EDWARD RIEDL (M)	28
Anf. 39	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	29
Anf. 40	KALLE OLSSON (S)	30
Anf. 41	BJÖRN PETERSSON (S)	31
Anf. 42	SOFIA AMLOH (S)	32
Anf. 43	EDWARD RIEDL (M)	32
Anf. 44	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	33
Anf. 45	KALLE OLSSON (S)	34
Anf. 46	BJÖRN PETERSSON (S)	35
Anf. 47	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	35
§ 8	Svar på interpellation 2024/25:112 om mobbning i skolan	36
Anf. 48	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	36
Anf. 49	MATS WIKING (S)	37
Anf. 50	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	38
Anf. 51	MATS WIKING (S)	38
Anf. 52	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	39
Anf. 53	MATS WIKING (S)	40
Anf. 54	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	40
§ 9	Svar på interpellation 2024/25:126 om folktandvården	41
Anf. 55	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	41
Anf. 56	PETER HEDBERG (S)	42
Anf. 57	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	43
Anf. 58	PETER HEDBERG (S)	43
Anf. 59	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	45
Anf. 60	PETER HEDBERG (S)	45
Anf. 61	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	46
§ 10	Svar på interpellation 2024/25:154 om vattkoppsvaccination i det nationella allmänna vaccinationsprogrammet	47
Anf. 62	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	47
Anf. 63	EWA PIHL KRABBE (S)	47
Anf. 64	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	49
Anf. 65	EWA PIHL KRABBE (S)	49
Anf. 66	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	50

Anf. 67 EWA PIHL KRABBE (S).....	50
Anf. 68 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	50
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:119 om arbetet med de	
jämställdhetspolitiska målen	51
Anf. 69 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	51
Anf. 70 SOFIA AMLOH (S).....	52
Anf. 71 EVA LINDH (S)	53
Anf. 72 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	53
Anf. 73 SOFIA AMLOH (S).....	54
Anf. 74 EVA LINDH (S)	55
Anf. 75 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	56
Anf. 76 SOFIA AMLOH (S).....	56
Anf. 77 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	57
§ 12 Svar på interpellation 2024/25:120 om sexuella	
trakasserier.....	57
Anf. 78 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	57
Anf. 79 SOFIA AMLOH (S).....	58
Anf. 80 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	59
Anf. 81 SOFIA AMLOH (S).....	59
Anf. 82 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	60
Anf. 83 SOFIA AMLOH (S).....	61
Anf. 84 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	61
§ 13 Svar på interpellation 2024/25:124 om tillgång till	
företagshälsovård.....	62
Anf. 85 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	62
Anf. 86 JOHANNA HARALDSSON (S)	63
Anf. 87 CLARA ARANDA (SD)	64
Anf. 88 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	65
Anf. 89 JOHANNA HARALDSSON (S)	65
Anf. 90 CLARA ARANDA (SD)	66
Anf. 91 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	66
Anf. 92 JOHANNA HARALDSSON (S)	67
Anf. 93 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	67
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:127 om synen på	
brottsoffer i sexuell kommersiell exploatering	68
Anf. 94 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	68
Anf. 95 MÄRTA STENEVI (MP)	69
Anf. 96 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	70
Anf. 97 MÄRTA STENEVI (MP)	70
Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	71
Anf. 99 MÄRTA STENEVI (MP)	72
Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	73
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:141 om	
arbetsmiljöstrategin.....	73
Anf. 101 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	73
Anf. 102 JOHANNA HARALDSSON (S)	74
Anf. 103 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	75
Anf. 104 JOHANNA HARALDSSON (S)	76
Anf. 105 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	77
Anf. 106 JOHANNA HARALDSSON (S)	77

Anf. 107 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	78	Prot. 2024/25:27
§ 16 Svar på interpellationerna 2024/25:33 och 173 om		8 november
finansiering av samverkansavtal	78	
Anf. 108 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	78	
Anf. 109 LARS ISACSSON (S).....	79	
Anf. 110 ÅSA KARLSSON (S).....	80	
Anf. 111 BJÖRN PETERSSON (S)	81	
Anf. 112 LINUS SKÖLD (S)	81	
Anf. 113 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	82	
Anf. 114 LARS ISACSSON (S).....	83	
Anf. 115 ÅSA KARLSSON (S).....	84	
Anf. 116 BJÖRN PETERSSON (S)	84	
Anf. 117 LINUS SKÖLD (S)	85	
Anf. 118 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	85	
Anf. 119 LARS ISACSSON (S).....	86	
Anf. 120 ÅSA KARLSSON (S).....	86	
Anf. 121 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	87	
§ 17 Svar på interpellation 2024/25:147 om luftföroreningar		
och bilprovningen.....	87	
Anf. 122 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	87	
Anf. 123 JYTTE GUTELAND (S).....	88	
Anf. 124 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	89	
Anf. 125 JYTTE GUTELAND (S).....	89	
Anf. 126 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	90	
Anf. 127 JYTTE GUTELAND (S).....	91	
Anf. 128 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	91	
§ 18 Bordläggning.....	92	
§ 19 Anmälan om interpellationer.....	92	
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	92	
§ 21 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	93	
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.13.....	93	